

- projekt -

Uchwała Nr..... /...../2025

Rady Powiatu w Zamościu

z dnia

**w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2035**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1684), art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) Rada Powiatu w Zamościu uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2035 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Zamościu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zamościu
mgr Monika Bergiel

RADCA PRAWNY
mgr Władysław Gajewski
Lb/Zh 127

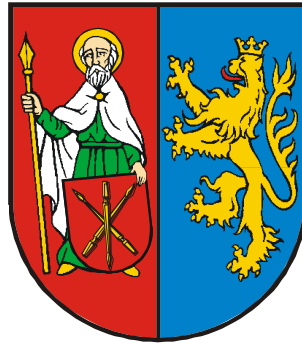
Uzasadnienie

Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz 1214 z późn. zm.) Do zadań własnych powiatu należy: opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Zarządzeniem Starosty Zamojskiego Nr 36/2025 z dnia 12 maja 2025 roku powołano Zespół ds. opracowania i realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035, który opracował niniejszy dokument z uwzględnieniem wytycznych zawartych w niniejszej ustawie o pomocy społecznej.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zamościu
mgr Monika Bergiel

ADCA PRAWNY
mgr Włodzisław Gajewski
Lbch 127

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ZAMOJSKIM NA LATA 2026-2035

Wstęp

Polityka społeczna jest sferą działania państwa oraz innych podmiotów publicznych i sił społecznych, które zajmują się kształtowaniem warunków życia oraz stosunków międzyludzkich. Instytucją polityki społecznej, której zadaniem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie potrafią pokonać wykorzystując własne siły, możliwości, uprawnienia i zasoby – jest pomoc społeczna. Za organizację tej sfery życia publicznego odpowiedzialne są organy administracji rządowej i samorządowej współpracujące w tym zakresie z organizacjami społecznymi, pozarządowymi.

Celem instytucji pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka przez podejmowanie działań mających na celu życiowe usamodzielnienie osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pod wpływem przeobrażeń ekonomiczno – społecznych polityka społeczna państwa ulega przekształceniu – od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu wzmacniającego indywidualną aktywność każdej osoby i jej odpowiedzialność za swój los. Najbardziej efektywne są więc działania aktywizujące, a zarazem uczące umiejętności rozwiązywania problemów.

Opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obligatoryjnym zadaniem własnym powiatu. Postanowienia art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025r. poz. 1214 z późn. zm.) określają jedno z zadań powiatu, jakim jest „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej jako integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 została opracowana przy konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami oraz jednostkami samorządu terytorialnego powiatu zamojskiego oraz organizacjami pozarządowymi. Podstawą opracowania w/w dokumentu były dane przekazane przez jednostki realizujące zadania na rzecz osób z terenu Powiatu Zamojskiego istotne z punktu widzenia opracowania tegoż dokumentu oraz dane statystyczne. Niniejsza Strategia została opracowana w szczególności w oparciu o następujące dokumenty :

- „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030”;
- „Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030”;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (aktualizacja 2021 – 2027, polityka publiczna z perspektywą do 2030);
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku;
- Strategię rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.);
- Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030;
- „Regionalny Program Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2026 – 2030”

Jednocześnie należy zaznaczyć, iż opracowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 rozpoczęło się w 2025 r., zakres danych statystycznych w niej ujętych obejmuje lata, 2022 – 2024, 2021 – 2024.

I. METODOLOGIA

Zarządzeniem Starosty Zamojskiego Nr 36/2025 z dnia 12 maja 2025 roku powołano Zespół ds. opracowania i realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 zmienionego Zarządzeniem nr 77/2025 Starosty Zamojskiego z dnia 15 października 2025 roku.

Praca zespołu rozpoczęła się ustaleniem harmonogramu, przedmiotu prac oraz opracowaniem kwestionariusza ankiety mającej na celu pozyskanie opinii mieszkańców oraz instytucji o lokalnych uwarunkowaniach i problemach, a także oczekiwaniach i potrzebach społecznych. Powołano również grupę roboczą do sporządzenia szczegółowych danych niezbędnych do opracowania w/w Strategii (podziału zadań, określenie reguł i procedur komunikowania się w zespole). Dokonano także wstępnego podziału obowiązków i ustalono kwestie przygotowania materiałów dotyczących kwestii zawartych w przedmiocie prac.

W związku z przystąpieniem do prac nad opracowaniem Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 przeprowadzona została ankieta mająca na celu pozyskanie opinii mieszkańców oraz instytucji o lokalnych uwarunkowaniach i problemach, a także oczekiwaniach społecznych mieszkańców Powiatu Zamojskiego. Dane posłużyły do opracowania diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Zamojskiego.

W ankiecie wzięło udział 226 respondentów w tym **152** kobiety oraz **74** mężczyzn w wieku od 18 r. ż., większość ankietowanych stanowiły osoby w wieku **41 – 65 lat (47,79%)**. Największy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem wyższym - **61,5%** pracujący jako pracownik umysłowy- **56,64%**. Większość respondentów zamieszkuje tereny wiejskie - **80,53%**. Dane przedstawia poniższa Tabela nr 1.

Tabela 1Dane demograficzne

Wiek	Liczba respondentów	%
18 – 4	9	3,98
25 – 40	89	39,38
41 – 65	108	47,79
66 i więcej	20	8,85
Suma	226	100
Wykształcenie	Liczba respondentów	%
Podstawowe	15	6,64
gimnazjalne	3	1,33

zawodowe	29	12,83
średnie	32	14,16
policealne	8	3,54
wyższe	139	61,5
Suma	226	100
miejsce zamieszkania	Liczba respondentów	%
miasto	44	19,47
wieś	182	80,53
Suma	226	100
Sytuacja zawodowa	Liczba respondentów	%
uczeń/student	6	2,65
przedsiębiorca	2	0,88
rolnik	21	9,3
pracownik umysłowy	128	56,64
pracownik fizyczny	18	7,96
emeryt/rencista	38	16,81
bezrobotny	9	3,99
inne	4	1,77
Suma	226	

Problemy społeczne według oceny respondentów występujące na terenie Powiatu Zamojskiego oraz ich stopień nasilenia. Respondenci udzielali odpowiedzi wg skali ich nasilenia, gdzie 1 oznacza niski, 2 średni, 3 – wysoki poziom nasilenia problemu:

Tabela 2 Problemy społeczne według oceny respondentów występujące na terenie Powiatu Zamojskiego oraz ich stopień nasilenia

problem społeczny	1	2	3
ubóstwo	67	96	25
sieroctwo	121	30	4

bezdomność	121	22	5
niepełnosprawność	42	99	47
długotrwała lub ciężka choroba	32	97	61
starzejące się społeczeństwo	13	68	137
przemoc domowa	66	82	13
bezzadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	65	120	38
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze	73	65	25

Jak wykazują dane w powyższej Tabeli nr 2 ankietowani wskazali jakie problemy społeczne najczęściej występują w Powiecie Zamojskim tj.: sieroctwo – **121** osób i bezdomność – **121** osób (niski poziom nasilenia). Kolejno bezzadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych – **120** osób, niepełnosprawność – **99** osób, długotrwała lub ciężka choroba – **97** oraz ubóstwo – **96** (średni poziom nasilenia) oraz starzejące się społeczeństwo – **137** osób (wysoki poziom nasilenia).

Respondenci wskazali problemy społeczne z którymi najczęściej zmagają się rodziny, które zamieszkują teren Powiatu Zamojskiego. Mieszkańcy powiatu wskazywali po kilka odpowiedzi.

Jak wykazują dane w poniższej Tabeli nr 3 ankietowani wskazali iż największy problem to starzejące się społeczeństwo – **141** odpowiedzi. Kolejno bezrobocie – **86**, problemy wychowawcze – **78** oraz długotrwała i ciężka choroba – **77**.

Tabela 3 Problemy społeczne najczęściej występujące w Powiecie Zamojskim

Najczęściej występujące problemy społeczne w Powiecie Zamojskim	Liczba odpowiedzi
ubóstwo	44
bezrobocie	86
długotrwała i ciężka choroba	77
przemoc domowa	25
problemy wychowawcze	78
starzejące się społeczeństwo	141
inne	4

Rodziny/ osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją występujące w Powiecie Zamojskim wg ankietowanych wskazuje tabela poniżej.

Tabela 4 Rodziny/ osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją wstępujące w Powiecie Zamojskim

Rodziny/ osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją	Liczba odpowiedzi
osoby starsze i samotne	168
rodziny i osoby dotknięte bezrobociem	73
osoby chore, niepełnosprawne	128
rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne	54
osoby samotnie wychowujące dzieci	27
rodziny i osoby o niskim statusie materialnym	93
dzieci i młodzież	14
osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej	48

Jak wskazują dane najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją są osoby starsze i samotne – **168** oraz chore i niepełnosprawne – **128**.

Negatywne zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży opisuje Tabela nr poniżej. Wśród respondentów najczęściej padały odpowiedzi : uzależnienie od Internetu – **173** osoby, sięganie po używki (np. alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy) – **157** osób oraz agresja i przemoc w szkole – **92** osoby.

Tabela 5 Negatywne zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży w Powiecie Zamojskim

Negatywne zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży	Liczba odpowiedzi
zaniedbanie opiekuńczo – wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów	77
sięganie po używki (np. alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy)	157
przemoc domowa	17
agresja i przemoc w szkole	92
demoralizacja, chuligaństwo, wandalizm	84
uzależnienie od Internetu	173
inne	0

Problemy społeczne dotyczące osób starszych, zamieszkujących teren Powiatu Zamojskiego prezentuje tabela poniżej. Najczęściej ankietowani wskazywali :samotność, brak wsparcia i opieki ze strony rodziny – **167**, niskie dochody – **155** oraz niepełnosprawność – **87**.

Tabela 6 Problemy społeczne dotyczące osób starszych w Powiecie Zamojskim

Problemy społeczne dotyczące osób starszych	Liczba odpowiedzi
niskie dochody	155
samotność, brak wsparcia i opieki ze strony rodziny	167
brak dostępu do usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych oraz ograniczony dostęp do opieki medycznej/poradni specjalistycznych	105
bariery funkcjonalne (architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się)	55
niepełnosprawność	87
nieatrakcyjne lub brak ofert spędzania czasu wolnego,	31
inne:	0

Problemy społeczne z jakimi najczęściej zmagają się osoby niepełnosprawne, które mieszkają na terenie Powiatu Zamojskiego wskazują dane zawarte poniżej.

Respondenci najczęściej wykazywali bariery funkcjonalne (transportowe, architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się) – **113** i brak miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością – **103** oraz samotność, brak wsparcia i opieki ze strony rodziny – **95**.

Tabela 7 Problemy społeczne z jakimi najczęściej zmagają się osoby niepełnosprawne w Powiecie Zamojskim

Problemy społeczne z jakimi najczęściej zmagają się osoby niepełnosprawne	Liczba odpowiedzi
niskie dochody	105
bariery funkcjonalne (transportowe, architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się)	113
ograniczony dostęp do usług opiekuńczych	64
ograniczony dostęp do placówek rehabilitacyjnych	93
ograniczony dostęp do opieki medycznej/poradni specjalistycznych	94
samotność, brak wsparcia i opieki ze strony rodziny	95
odrzućenie i izolacja społeczna	82

brak miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością	103
brak ofert spędzania czasu wolnego	33
deficyt zakładów pracy chronionej	78
inne:	4

Ankietowani wskazali także jakie działania realizowane na terenie Powiatu Zamojskiego umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym zwiększenie zaangażowania w życie społeczne. Wynik obrazuje poniższa Tabela nr 8.

Tabela 8 Działania umożliwiające osobom niepełnosprawnym zwiększenie zaangażowania w życie społeczne w Powiecie Zamojskim.

Działania umożliwiające osobom niepełnosprawnym zwiększenie zaangażowania w życie społeczne	Liczba odpowiedzi
likwidacja barier funkcjonalnych	90
większa liczba ofert pracy	127
rozwój edukacji integracyjnej (szkoły i przedszkola integracyjne)	42
szersza oferta działań integracyjnych dla dorosłych	63
zwiększenie dostępu do pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz pomocy specjalistycznej	97
zapewnienie dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej	90
zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną	106
wyższe świadczenia pieniężne	73

Jak wykazują dane sytuację na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poprawiłaby w szczególności większa liczba ofert pracy - **127**, zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną – **106** oraz zwiększenie dostępu do pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz pomocy specjalistycznej – **97**.

Główne powody bezrobocia na terenie Powiatu Zamojskiego zdaniem ankietowanych to przede wszystkim : brak atrakcyjnych ofert pracy – **139**, niechęć do podjęcia zatrudnienia – **93** oraz uzależnienia – **92**.

Tabela 9 Główne powody bezrobocia na terenie Powiatu Zamojskiego.

Główne powody bezrobocia	Liczba odpowiedzi
brak atrakcyjnych ofert pracy	139
brak odpowiednich kwalifikacji u osób bezrobotnych, dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy	81
niechęć do podjęcia zatrudnienia	93
uzależnienia	92
opieka nad dziećmi lub osobą zależną	90
inne:	4

Jedno z pytań ankietowych dotyczyło czy lokalny rynek pracy stwarza możliwości zatrudnienia osobom niepełnosprawnym – **66** respondentów odpowiedziało pozytywnie, zaś **158** osób udzieliło odpowiedzi negatywnej. Respondenci wskazali, że przyczynami takiego stanu rzeczy są: brak odpowiednich ofert pracy – **107**, niechęć ze strony pracodawców – **102**, utrudniony dojazd – **75**, inne – **8**.

W badaniach zwrócono także uwagę na kwestie dotyczące aktualnej sytuacji rynku pracy w Powiecie Zamojskim. Ankietowani określili w **74** odpowiedziach jako złą, natomiast w **64** raczej dobrą.

Tabela 10 Aktualna sytuacja rynku pracy w Powiecie Zamojskim

Aktualna sytuacja rynku pracy	Liczba odpowiedzi
dobra	7
raczej dobra	64
zła	74
raczej zła	24
Trudno powiedzieć	45

Jednocześnie zwrócono się także z zapytaniem czy zdaniem respondentów sytuacja na rynku pracy w Powiecie Zamojskim jest obecnie lepsza czy gorsza niż rok temu. Ankietowani odpowiadali: lepsza – **9**, raczej lepsza – **9**, gorsza – **38**, raczej gorsza – **27**, nie uległa zmianie – **108**.

Ponadto zapytano czy sytuacja na rynku pracy polepszy się w ciągu kilku najbliższych lat. Dane wskazują, że sytuacja na rynku pracy zostanie bez zmian – **118**.

Tabela 11 Sytuacja na rynku pracy w ciągu kilku najbliższych lat

Sytuacja na rynku pracy	Liczba odpowiedzi
zdecydowanie się polepszy	6
raczej się polepszy	33
zostanie bez zmian	118
raczej się pogorszy	53
zdecydowanie się pogorszy	6

W badaniach zwrócono uwagę na zjawiska na rynku pracy mające negatywny wpływ na zatrudnienie. Respondenci udzielali następujących wypowiedzi, które prezentuje Tabela nr 12.

Tabela 12 Zjawiska na rynku pracy mające negatywny wpływ na zatrudnienie

Zjawiska na rynku pracy	Liczba odpowiedzi
wysokie koszty zatrudnienia	132
wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	141
brak inwestycji	90
małe wsparcie zatrudnienia ze strony Państwa	87
niedostosowanie edukacji do potrzeb rynku pracy	81
wysokie bezrobocie	46

Jak wynika z powyższych danych respondenci wskazali w większości : wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej – **141** osób oraz wysokie koszty zatrudnienia – **132** osoby.

Zwrócono się także zapytaniem jakie działania podejmowane na szczeblu powiatu najlepiej przyczyniłyby się do spadku bezrobocia. Jak wskazują poniższe dane respondenci w zdecydowanej większości wskazali : obniżenie kosztów zatrudnienia pracowników – **150** osób oraz obniżenie podatków i opłat lokalnych – **115** osób.

Tabela 13 Działania przyczyniające się do spadku bezrobocia w Powiecie Zamojskim

Działania przyczyniające się do spadku bezrobocia w Powiecie Zamojskim	Liczba odpowiedzi
obniżenie kosztów zatrudnienia pracowników	150
staże, praktyki zawodowe dla osób wchodzących na rynek pracy	78
obniżenie podatków i opłat lokalnych	115
szkolenia zawodowe dla bezrobotnych	61
okresowe zatrudnienie (finansowane z budżetu państwa)	78
wdrażanie projektów wspierających zatrudnienie/samo zatrudnienie	91
szkolenia dla osób chcących prowadzić własną działalność gospodarczą	63
inne:	4

Jednocześnie bardzo istotna kwestia na którą zwrócono uwagę są problemy w obszarze opieki zdrowotnej. Jak wynika z wypowiedzi ankietowanych największy problem stanowi: ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i długi okres oczekiwania na wizyty

u specjalistów – **207**, ograniczony dostęp do usług medycznych – **89** oraz niewystarczająca liczba miejsc dla chorych w zakładach opiekuńczo – leczniczych – **88**.

Tabela 14 Problemy w obszarze opieki zdrowotnej

Problemy w obszarze opieki zdrowotnej	Liczba odpowiedzi
ograniczony dostęp do usług medycznych	89
ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i długi okres oczekiwania na wizyty u specjalistów	207
problem z dostępnością do bezpłatnych wizyt domowych lekarza/pielęgniarki w przypadku osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych	74
Brak stacjonarnych zoi-ów/hospicjów/niewystarczająca liczba miejsc w tych placówkach	62
niewystarczająca liczba miejsc dla chorych w zakładach opiekuńczo – leczniczych	88
niechęć osób do korzystania z badań profilaktycznych	58
brak dostatecznej wiedzy osób w zakresie edukacji zdrowotnej	52

Natomiast problemy jakie występują w obszarze edukacji na terenie Powiatu Zamojskiego wskazują poniższe dane. Najistotniejsze na jakie ankietowani zwrócili uwagę to brak interesujących ofert zajęć pozalekcyjnych – **88** osób, brak w szkołach ponadpodstawowych kierunków kształcenia dostosowanych do wymagań rynku pracy – **82** osoby oraz niewystarczająca oferta zajęć wyrównujących braki edukacyjne – **81** osób.

Tabela 15 Problemy jakie występują w obszarze edukacji na terenie Powiatu Zamojskiego

Problemy na terenie Powiatu Zamojskiego	Liczba odpowiedzi
mała liczba placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3	77
mała liczba placówek wychowania przedszkolnego	25
brak interesujących ofert zajęć pozalekcyjnych	88
brak w szkołach ponadpodstawowych kierunków kształcenia dostosowanych do wymagań rynku pracy	82
niewystarczająca oferta zajęć wyrównujących braki edukacyjne	81
inne:	6

Kolejnym istotnym problem na jaki zwrócono uwagę jest zjawisko przemocy domowej. Ankietowani wskazywali następujące odpowiedzi : tylko słyszałam/em o takich rodzinach – **82**, znam nieliczne takie rodziny – **62** oraz znam wiele takich rodzin – **40** i nie słyszałam/em o takich rodzinach – **35**.

Tabela 16 Występowanie zjawiska przemocy domowej

Zjawiska przemocy domowej	Liczba odpowiedzi
znam wiele takich rodzin	40
znam nieliczne takie rodziny	62
tylko słyszałam/em o takich rodzinach	82
nie słyszałam/em o takich rodzinach	35

Respondenci niemalże jednogłośnie wskazali, że najczęstszą przyczyną przemocy domowej są uzależnienia – **176** osób, kolejno agresja – **119** osób. Wskazywali również na konflikty małżeńskie – **92** osoby oraz nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi – **81** osób oraz inne, co obrazuje poniższa Tabela.

Tabela 17 Przyczyny przemocy domowej w Powiecie Zamojskim

Przyczyny	Liczba odpowiedzi
uzależnienia	176
agresja	119
zazdrość	41
konflikty małżeńskie	92
wzorce pokoleniowe przemocy	64
nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi	81
choroba psychiczna	68
inne	2

Działania jakie należy podejmować wobec ofiar przemocy domowej wskazują poniższe dane. Najczęściej udzielonymi odpowiedziami były : udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej – **152** osoby, izolowanie osób stosujących przemoc – **144** osoby oraz zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy – **130** osób.

Tabela 18 Działania jakie należy podejmować wobec ofiar przemocy domowej

Działania jakie należy podejmować wobec ofiar przemocy domowej	Liczba odpowiedzi
izolowanie osób stosujących przemoc	144
udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej	152
umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia oraz terapiach dla osób doświadczających przemocy domowej	69

umożliwienie uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych oraz psychologiczno-pedagogicznych dla osób stosujących przemoc	48
rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej	86
zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy	130
wieloaspektowa pomoc ze strony instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	70

Kolejne pytanie z jakim zwrócono się do ankietowanych dotyczyło poczucia bezpieczeństwa. Ankietowani w zdecydowanej większości odpowiedzieli że czują się bezpiecznie udzielając odpowiedzi twierdzącej – **199** osób natomiast **27** osób udzieliło odpowiedzi przeczącej. Wśród osób które udzieliły negatywnej odpowiedzi wskazano, że przyczyną takiego stanu rzeczy są: częste włamania i kradzieże – **3** odpowiedzi, bójki, rozboje – **4** odpowiedzi, zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy) – **20** odpowiedzi, niewystarczająca liczba patroli policji – **10** odpowiedzi, osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych – **13** odpowiedzi, okolica, w której mieszkam nie jest wystarczająco oświetlona – **10** odpowiedzi, zbyt mała liczba kamer monitorujących centrum miasta i rejony szczególnie niebezpieczne – **5** odpowiedzi, inne – **1** odpowiedź.

Następnie zapytano respondentów czy instytucje działające na terenie Powiatu Zamojskiego wspierają rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. **147** osób odpowiedziało twierdząco, natomiast **47** osób udzieliło negatywnej odpowiedzi.

Jednocześnie zapytano czy Powiat Zamojski zapewnia należyłą pomoc socjalną rodzinom przeżywającym różnego rodzaju problemy. Ankietowani w większości odpowiedzieli twierdząco - **147** osób, natomiast **84** odpowiedziało przecząco.

Natomiast w kwestii zjawiska dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami ankietowani odpowiedzieli w większości, że nie zauważyli takiego zjawiska – **126** osób, **100** osób jest zdania, że takie zjawisko występuje.

Działania jakie powinien podjąć samorząd powiatowy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych wskazuje Tabela nr 23. Na pierwszym miejscu ankietowani wskazali : tworzyć warunki do powstawania nowych miejsc pracy – **175** osób, na drugim miejscu wskazano : tworzyć warunki do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (zwłaszcza dzieci i młodzieży) – **153** osoby; oraz na trzecim miejscu : dążyć do poprawy jakości świadczonych usług medycznych – **134** osoby. Pozostałe działania plasują się mniej więcej na jednakowym poziomie.

Tabela 19 Działania jakie powinien podjąć samorząd powiatowy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych.

Działania jakie powinien podjąć samorząd powiatowy	Liczba odpowiedzi
kontynuować programy prac społecznie użytecznych i roboty publiczne	78

tworzyć warunki do powstawania nowych miejsc pracy	175
monitorować efektywność wykorzystania środków pieniężnych z pomocy społecznej	65
wspierać organizacje pozarządowe w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	66
tworzyć warunki do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (zwłaszcza dzieci i młodzieży)	153
pozyskiwać dodatkowe środki finansowe pozabudżetowe (np. środki unijne)	106
profesjonalizować kadry pomocy społecznej	42
rozwijać jednostki organizacyjne pomocy społecznej	59
poszerzyć ofertę w obszarze pomocy społecznej o terapię rodzin	76
poszerzyć ofertę w obszarze pomocy społecznej o tworzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych	63
prowadzić świetlice środowiskowe, domy dziennego pobytu, kluby integracji społecznej,	72
tworzyć podmioty ekonomii społecznej,	26
dążyć do poprawy jakości świadczonych usług medycznych,	134
inne	3

Na podstawie wyników ankiet wyodrębniono najbardziej istotne problemy społeczne wskazane przez mieszkańców powiatu, które posłużyły do dalszej diagnozy, mianowicie :

- starzejące się społeczeństwo;
- niepełnosprawność;
- bezrobocie i ubóstwo;
- pomoc dziecku i rodzinie na poziomie powiatu;
- przemoc domowa.

W wyniku dalszych prac Zespołu na podstawie przedstawionych danych wykazano zasoby instytucjonalne w Powiecie Zamojskim oraz wyodrębniono zakres współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii, jej źródła finansowania/ramy finansowe, wskaźniki realizacji działań oraz planowaną wartość końcową wskaźników.

Przyjęto, iż wszystkie założenia Strategii będą realizowane przez kolejny okres na jaki dokument został opracowany, tj. na lata 2026-2035, dlatego nie wskazywano odrębnych terminów realizacji poszczególnych działań.

Dla każdego z obszarów opracowano analizę SWOT określającą silne i słabe strony polityki społecznej w Powiecie Zamojskim, a także szanse i zagrożenia.

Diagnozę problemów społecznych, kierunki działań i analizę SWOT sporządzono na podstawie informacji uzyskanych od instytucji i organizacji działających na terenie Powiatu Zamojskiego.

Na podstawie przygotowanego projektu w/w Strategii, powołany przez Starostę Zamojskiego Zespół ds. opracowania i realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 wskazał stosowne uwagi po czym przekazano w/w dokument do konsultacji społecznych.

Konsultacje odbywały się poprzez formularz konsultacji drogą elektroniczną, listownie oraz stacjonarnie w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i trwały od dnia 05.11.2025 r. do dnia 30.11.2025 roku. Nie zgłoszono uwag dotyczących niniejszego dokumentu.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Powiat Zamojski – powiat w Polsce (województwo lubelskie), utworzony w 1999r w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Zamość.

Terytorialnie Powiat Zamojski należy do grupy największych jednostek samorządowych w Polsce (drugi w województwie lubelskim). Powierzchnia powiatu wynosi 1872,3 km. Geograficznie położony jest na obszarze Wyżyny Lubelskiej, Padole Zamojskim, Roztoczu

Środkowym oraz Wyżynie Zachodnio-Wołyńskiej. Powiat Zamojski sąsiaduje z powiatem hrubieszowskim (od wschodu), tomaszowskim (od południa), biłgorajskim (od zachodu), krasnostawskim i chełmskim (od północy). W skład powiatu wchodzi 15 gmin, w tym: 3 miasta - Krasnobród, Szczepieszyn i Zwierzyniec oraz gminy - Adamów, Grabowiec, Komarów-Osada, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Radecznica, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Sułów, Zamość. Powiat liczy 309 miejscowości wiejskich i 304 sołectwa.

Na terenie powiatu znajdują się trzy miasta:

- Szczepieszyn (4 676 mieszk. • 29,12 km² • 161 os./km²)
- Zwierzyniec (2 737 mieszk. • 4,82 km² • 568 os./km²)
- Krasnobród (2 937 mieszk. • 6,99 km² • 421 os./km²)

oraz trzy wsie będące dawniej miastami:

- Skierbieszów (1 029 mieszk.)
- Komarów-Osada (777 mieszk.)
- Grabowiec (728 mieszk.)

Podział administracyjny

Gmina	Powierzchnia gminy	Ludność gminy	Gęstość zaludnienia	Siedziba gminy	Ludność siedziby
Gminy miejsko-wiejskie					
Krasnobród	124,85 km ²	6.621	53,1 os./km ²	Krasnobród	2.937
Szczepieszyn	123,16 km ²	10.406	84,5 os./km ²	Szczepieszyn	4.676
Zwierzyniec	156,78 km ²	6.004	38,3 os./km ²	Zwierzyniec	2.737
Gminy wiejskie					
Adamów	110,55 km ²	5.063	45,8 os./km ²	Adamów	441
Grabowiec	128,88 km ²	3.680	28,6 os./km ²	Grabowiec	728
Komarów-Osada	122,79 km ²	4.392	35,8 os./km ²	Komarów-Osada	717
Łabunie	87,48 km ²	6.084	69,5 os./km ²	Łabunie	1.693
Miączyn	155,91 km ²	5.276	33,8 os./km ²	Miączyn	666
Nielisz	113,16 km ²	5.038	44,5 os./km ²	Nielisz	715
Radecznica	109,8 km ²	4.980	45,4 os./km ²	Radecznica	739
Sitno	112,07 km ²	6.510	58,1 os./km ²	Sitno	619
Skierbieszów	139,17 km ²	4.886	35,1 os./km ²	Skierbieszów	1.029
Stary Zamość	97,19 km ²	4.944	50,8 os./km ²	Stary Zamość	496
Sułów	93,48 km ²	4.003	42,8 os./km ²	Sułów	331
Zamość	197 km ²	23.997	121,8 os./km ²	Zamość[2]	–

Transport Drogowy:

17E372 Warszawa – Lublin – Zamość – Tomaszów Lub. – Hrebenne (przejście graniczne) i dalej do Lwowa; stanowi część korytarza *Via Intermare* z Gdańska (Morze Bałtyckie) przez Warszawę – Lwów do Odessy (Morze Czarne);

74 Wieluń – Kielce – Kraśnik – Frampol – Zamość – Hrubieszów – Zosin (przejście graniczne); część dawnego *Traktu Królewskiego* z Pragi i Krakowa do Kijowa

837 Zamość (Sitaniec) – Nielisz – Żółkiewka – Piaski

858 Szczepietnica – Zwierzyniec – Biłgoraj – Zarzecze (Nisko)

843 Zamość – Skierbieszów – Kraśniczyn – Siennica – Chełm

498 Zamość – Józefów – Łukowa – Wola Obszańska

848 – Sułów – Turobin – Tarnawa

Transport Kolejowy:

72 Linia normalnotorowa Zawada – Zamość – Hrubieszów Miasto

65 Linia Hutnicza Szerokotorowa (siedziba spółki obsługującej linię mieści się w Zamościu):

Hrubieszów Towarowy – Sławków Południowy

66 Linia normalnotorowa Zwierzyniec Towarowy – Stalowa Wola Południe

69 Linia normalnotorowa Rejowiec – Hrebenne

5 Trawniki – Bełzec Szprycha CPK (projektowana)

Demografia

Liczba ludności (dane z 31 grudnia 2024 r.):

	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osób	%	osób	%	osób	%
Ogółem	101 884	100	51 282	50,34	50 602	49,66
Miasto	10 762	10,56	5 645	5,54	5 117	5,02
Wieś	91 122	89,44	45 637	44,80	45 485	44,64

Gospodarka

W końcu grudnia 2024 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie obejmowała ok. **3198** mieszkańców, co stanowi stopę bezrobocia na poziomie 10,6% do aktywnych zawodowo[6], w tym **1537** kobiet co stanowi **48,12%** osób bezrobotnych. Osoby zamieszkałe na wsi **2824** co stanowi **88,3%** wszystkich bezrobotnych w tym **1352** kobiety. Osoby długotrwale bezrobotne **1722** stanowią **53,8%** wszystkich zarejestrowanych w tym kobiet **913** osób.

Tabela 20 STOPA BEZROBOCIA ROK 2024

MIESIĄC	POWIA T GRODZ KI	POWIAT ZAMOJS KI	WOJ. LUBELSK IE
Styczeń	8,2%	10,9%	7,9%
Luty	8,1%	10,8%	7,9%
Marzec	8,0%	10,3%	7,6%
Kwiecień	7,9%	10,2%	7,6%
Maj	7,7%	9,9%	7,3%
Czerwiec	7,6%	9,6%	7,2%
Lipiec	7,5%	9,6%	7,2%
Sierpień	7,6%	9,8%	7,2%
Wrzesień	7,7%	9,9%	7,2%
Październik	7,7%	10,1%	7,1%
Listopad	7,8%	10,4%	7,2%
Grudzień	8,0%	10,6%	7,4%

Źródło: dane PUP Zamość

Stopa bezrobocia w Powiecie Zamojskim w latach 2020-2024 przedstawiała się następująco:

* 2024 - 10,6% , * 2023 - 10,5% , * 2022 - 11,6 % , * 2021 - 8,5 % , * 2020 - 9,4%

W Polsce kurczyć będą się zasoby ludności w wieku produkcyjnym. Według wyników prognozy spadek ten do **2060 r.** wyniesie od **25%** w scenariuszu niskim do **40%** w scenariuszu wysokim. Konsekwencja: zwiększenie współczynnika obciążenia demograficznego ludnością w wieku nieprodukcyjnym. W **2022 r.** na **100** osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18–59, mężczyźni 18-64) przypadało **70 osób** w wieku nieprodukcyjnym (0–17, 60+/65+). W 2060 r. będzie to już **105 osób** (według scenariusza głównego).

2.1. Dane sytuacji demograficznej i społecznej.

Tabela 21 Mieszkańcy powiatu w rozbiciu na poszczególne gminy (stan na koniec roku 2024)

Lp	Nazwa Gminy	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1.	g. Szczepietyn	10406	5028	5378
2.	g. Zwierzyniec	6004	2874	3130
3.	g. Krasnobród	6621	3324	3297
4.	Adamów	5063	2909	2154
5.	Grabowiec	3680	1855	1825
6.	Komarów- Osada	4392	2174	2218
7.	Łabunie	6084	2870	2974
8.	Miączyn	5276	2647	2629

9.	Nielisz	5038	2465	2573
10.	Radecznica	4980	2467	2513
11.	Sitno	6510	3252	3258
12.	Skierbieszów	4886	2406	2480
13.	Stary Zamość	4944	2190	3338
14.	Sułów	4003	1927	2076
15.	Zamość	23997	11732	12265
	Razem:	101884	50602	51 282

Źródło: Dane z GUS oraz lokalnych urzędów.

W skład powiatu wchodzi 15 gmin, w tym: 3 miasta - Krasnobród, Szczebrzeszyn i Zwierzyniec oraz gminy - Adamów, Grabowiec, Komarów- Osada, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Radecznica, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Sułów, Zamość. Liczba ludności powiatu w/g stanu na 31 grudnia 2024 r. wynosiła – **101 884** tys. osób z czego liczba mężczyzn wynosi **50602** tys., a liczba kobiet jest większa o 0,34 %.

W latach 2020-2024 liczba mieszkańców powiatu zmalała o 4,45%. Średni wiek mieszkańców wynosi około 40,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Prognozowana liczba mieszkańców powiatu zamojskiego w latach 2030, 2040, 2050 i 2060 przedstawia poniższa Tabela.

Tabela 22 Prognozowana liczba ludności – Powiat zamojski

Grupa wieku	2030	2040	2050	2060	2040 %
Ogółem	96 644	89 399	81 344	73 276	100,0
0-17	14 298	11 226	10 602	9 409	12,6
18-59/64	56 219	50 069	40 730	35 326	56,0
18-44	30 688	26 265	22 417	18 718	29,4
45-59/64	25 531	23 804	18 313	16 608	26,6
60+/65+	26 127	28 104	30 012	28 541	31,4
0-2	1 760	1 688	1 520	1 195	1,9
3-6	2 519	2 349	2 249	1 839	2,6
7-14	7 009	5 101	4 914	4 496	5,7
15-18	4 093	2 847	2 573	2 520	3,2
19-24	6 892	5 855	4 093	3 932	6,5
0-14	11 288	9 138	8 683	7 530	10,2
15-64	62 446	55 769	45 890	39 494	62,4
65+	22 910	24 492	26 771	26 252	27,4
80+	5 915	8 303	8 780	9 832	9,3

Źródło: Dane prognoza statystyczna.

Mieszkańcy powiatu zamojskiego zawarli średnio w 2024 roku w przeliczeniu na 1000 ludności 2,7 małżeństw co jest nieznacznie mniej dla porównywalnej wartości dla Polski

wynoszącej 3,7. Powiat zamojski na 1000 ludności ma ujemny przyrost naturalny wynoszący - 6,67. W 2024 roku urodziło się 531 dzieci, w tym 260 dziewczynek i 271 chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli urodzeń żywych na 1000 ludności wynosi 5,29. Według statystyk GUS na koniec 2024 roku na 1000 ludności powiatu zamojskiego przypada 11.96 zgonów.

III. ZASOBY INSTYTUCJONALNE ORAZ PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE ZAMOJSKIM.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Na terenie Powiatu Zamojskiego działają jednostki pomocy społecznej i pieczy zastępczej o statucie Jednostki Organizacyjnej Samorządu Terytorialnego: w powiecie Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie (PCPR), w miastach Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie (MOPR), w gminach Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS) lub Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy (MGOPS). Do podstawowych zadań wykonywanych przez ośrodki wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej jak również innych aktów prawnych należy:

Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej:

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków (stałych, okresowych, celowych), świadczeń w naturze, a także pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i zagospodarowania.

➤ Praca socjalna:

Działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudności życiowych, w tym poradnictwo, wsparcie w rozwiązywaniu problemów, a także pomoc w integracji społecznej.

➤ Prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej:

Tworzenie i utrzymywanie placówek wsparcia, takich jak domy pomocy społecznej, mieszkania chronione, ośrodki interwencji kryzysowej.

➤ Analiza i ocena zjawisk społecznych:

Badanie przyczyn powstawania problemów społecznych i identyfikacja potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

➤ Realizacja zadań wynikających z programów rządowych:

Uczestnictwo w realizacji programów, które mają na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

➤ Podejmowanie działań interwencyjnych:

Reagowanie na sytuacje kryzysowe, takie jak przemoc w rodzinie, klęski żywiołowe, czy zdarzenia losowe.

➤ Wspieranie rodzin:

Pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie dla rodzin zastępczych, pomoc dla ofiar handlu ludźmi.

➤ Integracja ze środowiskiem:

Działania skierowane do osób wykluczonych społecznie, w tym bezdomnych, osób z niepełnosprawnościami, czy ofiar przemocy.

➤ Zapewnienie schronienia, posiłku i odzieży:

Dla osób bezdomnych lub w trudnej sytuacji życiowej.

➤ **Prowadzenie poradnictwa:**

Udzielanie poradnictwa rodzinnego, zawodowego, prawnego.

Pomoc społeczna ma na celu nie tylko zaspokojenie bieżących potrzeb, ale również umożliwienie osobom i rodzinom osiągnięcie samodzielności i godnego życia. W realizacji powyższych zadań znaczącą rolę odgrywają pracownicy socjalni i asystenci rodziny, zatrudnieni w ośrodkach którzy bezpośrednio w środowisku starają się w rozwiązywać problemy życiowe ludności, udzielać wsparcia i pomocy. Pełniąc służbę publiczną wszyscy pracownicy zatrudnieni w ośrodkach pomocy zobowiązani są dbać o rzetelne wykonywanie zadań oraz efektywnie wydawać środki publiczne z uwzględnieniem dobra społecznego wspólnoty samorządowej oraz indywidualnych interesów obywateli.

3.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.

Na szczeblu powiatu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu jest jednostką organizacyjną realizującą zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej jak również administracji rządowej oraz zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zadania rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych i inne zadania wynikające z przepisów i potrzeb środowiska lokalnego. Istotnym jest organizowanie opieki w ramach rodzinnej pieczy zastępczej, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, a także przyznawania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

Zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej oraz administracji rządowej realizowane i/lub nadzorowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu:

- **opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami:**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214)

- **prowadzenie specjalistycznego poradnictwa:**

Poradnictwo psychologiczne i rodzinne – świadczone osobom i rodzinom, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Z poradnictwa w 2024 roku skorzystały **22 osoby**.

Liczba podjętych oddziaływań:

- **1** interwencja kryzysowa,
- **52** sesje terapii indywidualnej,
- **68** sesji psychoterapii indywidualnej.

Poradnictwo rodzinne:

- liczba rodzin objętych poradnictwem rodzinnym - **13**,
- liczba oddziaływań - **121**.

Poradnictwo prawne – osoby zainteresowane mogły skorzystać z tego rodzaju wsparcia w każdy wtorek w godzinach 14:00-16:00 w pokoju poradnictwa specjalistycznego, znajdującego się na II piętrze w budynku Starostwa Powiatowego w Zamościu. Termin spotkania był ustalany osobiście w pok. 214 tut. Centrum lub telefonicznie pod nr tel. 84 53 00 942.

Poradnictwo socjalne – w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu omawiane poradnictwo, świadczone było przez pracowników socjalnych w ramach ich obowiązków służbowych. Osoby zainteresowane mogły skorzystać z tego rodzaju wsparcia telefonicznie lub osobiście w siedzibie Centrum codziennie w godzinach urzędowania, tj. pon. 7:30-15:30, wt. 8:00-16:00, śr.-pt. 7:30-15:30.

- **przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze.**

W roku sprawozdawczym wyżej wymienione zadanie nie było realizowane z uwagi na brak wniosków w tym zakresie.

- **pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się.**

W roku sprawozdawczym wyżej wymienione zadanie nie było realizowane z uwagi na brak wniosków w tym zakresie.

- **pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem.**

W roku sprawozdawczym na terenie Powiatu Zamojskiego nie przebywały osoby posiadające status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy - brak wniosków w tym zakresie.

W związku z powyższym zadanie nie było realizowane.

W roku 2024 r. nie finansowano pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Zamojskiego ponieważ nie było orzeczeń Sądu w tym zakresie.

- **prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.**

Na terenie Powiatu Zamojskiego funkcjonują **cztery** domy pomocy społecznej, które są prowadzone na podstawie zezwolenia wydanego przez Wojewodę Lubelskiego na czas nieokreślony: Dom Pomocy Społecznej im św. Siostry Faustyny w Krasnobrodzie dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie – **110** miejsc;

Dom Pomocy Społecznej w Majdanie Wielkim dla osób przewlekle psychicznie chorych /mężczyzn/ – **64** miejsc;

Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie dla osób niepełnosprawnych intelektualnie /kobiet/ – **70** miejsc w tym 10 miejsc dla opieki krótkoterminowej;

Dom Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach dla osób przewlekle psychicznie chorych /kobiet/ – **59** miejsc.

Ogólna liczba miejsc w domach pomocy społecznej według stanu na 31.12.2024 r. – **303**.

➤ **realizacja usług wsparcia krótkoterminowego w domach pomocy społecznej.**

Realizacją usług opieki krótkoterminowej w formie całodobowej zajmował się Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie z liczbą miejsc 10. Decyzją Wojewody Lubelskiego znak: PS-II.9423.1.4.2025 z dnia 2 grudnia 2025 r. zlikwidowano miejsca na świadczenie usług opieki krótkoterminowej. Podjęta decyzja podyktowana jest brakiem zainteresowania korzystania z opieki krótkoterminowej.

➤ **prowadzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.**

Na terenie Powiatu Zamojskiego funkcjonują dwa mieszkania chronione treningowe dla usamodzielnionych wychowanków utworzone Uchwałą Nr XXXIV/382/2022 Rady Powiatu w Zamościu z dnia 21 grudnia 2022 r., które Uchwałą Nr XLIII/464/2024 Rady Powiatu w Zamościu z dnia 28 lutego 2024 r. przekształcono w mieszkania treningowe. Mieszkania treningowe przeznaczone były dla osób usamodzielnionych ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pełnoletnich wychowanków, opuszczających pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, które ze względu na trudną sytuację życiową, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a nie wymagają usług w zakresie całodobowej opieki.

W ramach powyższego zadania dotyczącego prowadzenia powiatowych ośrodków wsparcia funkcjonuje Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie oraz Dzienny Dom „Senior +” w Krasnobrodzie.

➤ **udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach.**

Wszystkie informacje o prawach i uprawnieniach dostępne były na stronie internetowej oraz Biuletynie Informacji Publicznej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu. Wyróżnione były poszczególne zakresy m. in.: przeciwdziałanie przemocy domowej, rehabilitacja osób niepełnosprawnych, powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, piecza zastępcza, wzory wniosków do pobrania, programy opracowane i realizowane przez PCPR w Zamościu, jednostki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Zamojskiego. Strona internetowa PCPR została dostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

W 2024 r. pracownicy tut. Centrum telefonicznie udzielali informacji osobom zainteresowanym o prawach i uprawnieniach dotyczących zagadnień z zakresu pomocy społecznej.

Osoby zainteresowane były informowane o możliwości skorzystania z pomocy i wsparcia, uzyskiwały pomoc w wypełnianiu stosownych wniosków w zakresie dofinansowania ze środków PFRON. Zainteresowanych na bieżąco informowano o możliwości skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej świadczonej w dwóch punktach znajdujących się w budynku Starostwa Powiatowego w Zamościu w godzinach urzędowania Starostwa, tj. pon., śr.-pt. 7:30-15:30, wt. 8:00-16:00. Drugi punkt nieodpłatnego poradnictwa prawnego funkcjonował również przy Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie, obejmował: nieodpłatną pomoc prawną,

nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz nieodpłatną mediację. Rejestracja odbywała się wyłącznie telefonicznie pod numerem telefonu: 602 664 424.

➤ **szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.**

W okresie sprawozdawczym zorganizowano i przeprowadzono 2 szkolenia dla kadry pomocy społecznej z terenu Powiatu Zamojskiego, z zakresu:

1. „Uzależnienia: rozpoznaj, reaguj, wspieraj” – celem szkolenia było rozwinięcie kompetencji w zakresie rozpoznawania uzależnienia, komunikacji z osobami uzależnionymi.

Grupą odbiorców zorganizowanego szkolenia byli pracownicy socjalni z 15 ośrodków pomocy społecznej oraz kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (razem 35 osób). Szkolenie zorganizowano w dniu 22.11.2024 r. w sali konferencyjnej w budynku Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie Delegatura w Zamościu. Uczestnikom szkolenia przekazano materiały edukacyjne zorganizowane przez tut. Centrum z Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom mieszczącym się w Warszawie. Słuchacze spotkania otrzymali zaświadczenie o ukończeniu kursu;

2. „Wypalenie zawodowe – przyczyny, skutki, zapobieganie” - celem szkolenia było zapoznanie uczestników z problematyką wypalenia zawodowego, jego przyczynami, skutkami oraz metodami zapobiegania. Uczestnicy nabyli wiedzę na temat rozpoznawania wczesnych objawów wypalenia zawodowego oraz skutecznych strategii, które pomogą im dbać o zdrowie psychiczne i emocjonalne w pracy zawodowej. Wydarzenie zostało zorganizowane w siedzibie tut. Centrum i brało w nim udział 11 osób z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Uczestnikom szkolenia przekazano certyfikat potwierdzający udział w szkoleniu.

➤ **doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.**

W roku sprawozdawczym powyższe zadanie realizowane było na bieżąco. Współpraca z kierownikami i pracownikami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej opierała się m. in. na udzielaniu porad i indywidualnych konsultacjach w zakresie rozwiązywania konkretnych problemów i sytuacji osób. Ponadto kierownicy i pracownicy uczestniczyli w webinarium dot. ochrony danych osobowych i oszustw internetowych. W siedzibie tut. Centrum zorganizowano grupowe doradztwo metodyczne dla dyrektorów dps w zakresie prowadzenia wymaganego przepisami prawa rejestru zdarzeń nadzwyczajnych. Przeprowadzono warsztaty praktyczne, dyskusję i analizę przypadków. Omówiono poprawność dokumentowania zdarzeń nadzwyczajnych na podstawie formularzy.

➤ **podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych, opieki wytchnieniowej.**

Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka Wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 w formie całodobowej realizowany był przez Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczebrzeszynie.

Realizacja Programu zakładała wsparcie dla 5 członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi (2 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 3 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną) z terenu Powiatu Zamojskiego.

Z Programu skorzystały 2 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Program Osłonowy "Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej" - edycja 2024 nie był realizowany z uwagi na nie otrzymanie środków na jego realizację.

➤ **Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie.**

Zgodnie z art. 19 ust. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należało sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu przekazywało obowiązujące sprawozdania w systemie Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) oraz w Systemie Informacyjnym „POMOST”.

➤ **Sporządzenie oceny zasobów w zakresie pomocy społecznej (zgodnie z art.16a).**

Podstawą opracowania dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej na terenie Powiatu Zamojskiego” była ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. W myśl art. 16a wyżej wymienionej ustawy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu przygotowało ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej, demograficznej, przedstawiając ją Radzie Powiatu. Celem opracowania dokumentu było dokonanie analizy zasobów pomocy społecznej na terenie Powiatu Zamojskiego, stanowiącego źródło do zaplanowania środków finansowych na realizację zadań z obszaru pomocy społecznej. Ocena obejmowała w szczególności osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów, infrastrukturę, kadrę, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej. Dokument umożliwiał inicjowanie i wdrażanie różnorodnych rozwiązań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i grup społecznych wymagających okresowego i długofalowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

➤ **Utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.**

Na mocy Uchwały nr V/4/99 Rady Powiatu Zamojskiego z dnia 26 stycznia 1999 roku została utworzona samorządowa jednostka organizacyjna pod nazwą „Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie”. Rada Powiatu w Zamościu zapewnia środki na funkcjonowanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.

Wykonując Uchwałę Rady Powiatu w Zamościu z dnia 20 grudnia 2023 roku Nr XLI/452/2023 w sprawie uchwalenia budżetu powiatu na 2024 rok Zarząd Powiatu w Zamościu podjął w dniu 5 stycznia 2024 roku Uchwałę Nr 1/2024 w sprawie podziału podmiotowego i przedmiotowego dochodów i wydatków budżetu powiatu na 2024 rok. Uchwała ta określała planowane na 2024 rok kwoty dochodów i wydatków tut. Centrum.

➤ **Zadania z zakresu administracji rządowej : prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi**

Na terenie Powiatu Zamojskiego funkcjonuje dwa ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Krasnobrodzie prowadzony przez Powiat Zamojski oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Białobrzegach działający na zlecenie Powiatu, prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za Krokiem” w Zamościu.

Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

➤ **Realizacja zadań z zakresu przemocy domowej:**

W ramach ustawowego obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) o przeciwdziałaniu przemocy domowej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu realizowało opracowany „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”. Program wyznaczał kierunki działań w obszarze przeciwdziałania problemowi przemocy domowej, w szczególności o charakterze diagnozującym, informacyjnym, edukacyjnym, interwencyjnym, wspierająco-terapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym. Powyższy program skorelowany był z „Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030”.

W omawianym okresie sprawozdawczym został wdrożony system wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc w formie grup wsparcia. Spotkania prowadzone były przez psychologa, odbywały się w PCPR w Zamościu, uczestnikami byli członkowie Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu Powiatu Zamojskiego. Odbyło się **6** spotkań superwizyjnych, w których udział wzięło **10 osób**.

Z poszczególnych zadań zawartych w w/w Programie przeciwdziałania przemocy domowej wynikała konieczność opracowania i realizacji poniższych programów tj.:

- 1) „Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022-2025” - edycja 2024 r. – był realizowany przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie w wymiarze 72 godzin, zgodnie z harmonogramem zajęć w terminie od dnia 31.08.2024 r. do dnia 16.11.2024 r. Do programu zakwalifikowanych zostało **15 osób (11 mężczyzn i 4 kobiety)**, z czego ukończyło **10 osób (8 mężczyzn i 2 kobiety)** uzyskując zaświadczenie o ukończeniu omawianego programu.
- 2) „Powiatowego programu profilaktycznego mającego na celu udzielanie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022- 2025”, który był realizowany przez jednostki tj.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną Nr 2 w Zamościu, Dom Dziecka Nr 1 w Zwierzyńcu, Dom Dziecka Nr 2 w Zwierzyńcu, Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży w Łabuniach, Zespół Szkół Nr 2 im. dr Zygmunta Klukowskiego w Szczebrzeszynie oraz Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Zwierzyńcu. W 2024 r. uczestniczyło w nim **4 130 osób**. Uczestnikami byli głównie rodzice lub opiekunowie, dzieci i młodzież, a także przedstawiciele różnych grup zawodowych zajmujących się problematyką przemocy wśród dzieci i młodzieży. W zakresie w/w Programu prowadzone były: warsztaty, szkolenia, pogadanki, prelekcje.
- 3) „Powiatowego programu terapeutycznego i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022-2025”, który był przekazany do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie celem realizacji. w Programie uczestniczyło **49 osób**, ukończyło **36 osób**. Uczestnicy korzystali z indywidualnej terapii psychologicznej.
- 4) „Powiatowego programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022-2025”, który był przekazany do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie celem realizacji. Brak osób chętnych do uczestnictwa.
- 5) „Powiatowego programu oddziaływań edukacyjnych i wspierających dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022-2025”, który był przekazany do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie celem realizacji. Brak osób chętnych do uczestnictwa.

➤ **Realizacja zadań w zakresie rehabilitacji społecznej.**

Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych algorytmem w 2024 roku przyznał Powiatowi Zamojskiemu na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Powiatu Zamojskiego kwotę **8 912 284,00 zł.**

Rada Powiatu w Zamościu ostatecznie uchwaliła Nr V/61/2024 z dnia 27 listopada 2024 roku, na zadania rehabilitacji społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu przeznaczyła kwotę **8 607 334,41 zł, w tym 6 537 024,00 zł na działalność warsztatów terapii zajęciowej**, natomiast na realizację zadania rehabilitacji zawodowej realizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy przeznaczyła kwotę **304 949,59 zł.**

Ze środków Funduszu realizowane były niżej wymienione zadania na rzecz osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Powiatu Zamojskiego:

Ze środków Funduszu realizowane były niżej wymienione zadania na rzecz osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Powiatu Zamojskiego:

- Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej
- Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
- Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
- Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
- Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
- Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
- Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze
- Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób niepełnosprawnych

Ponadto realizowane były programy: „Aktywny samorząd”, Program wyrównywania różnic między regionami III”, „Mieszkanie dla absolwenta”.

Zgodnie z ustawą z 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2023 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym dofinansowanie w 2024 r. kosztu działalności warsztatów ze środków PFRON wynosiło 90%, tj. 33 696,00 zł rocznie na jednego uczestnika, ze środków samorządu powiatowego w wysokości 10%, tj. 3 744,00 zł rocznie na jednego uczestnika.

➤ **Realizacja zadań w zakresie pieczy zastępczej.**

System pieczy zastępczej na terenie Powiatu Zamojskiego w 2024 r. stanowiły **2** placówki opiekuńczo – wychowawcze po 14 osób oraz **61** rodzin zastępczych w których w ciągu całego roku przebywało **84** wychowanków. Powstało **10** rodzin zastępczych, w tym dwie rodziny zastępcze zawodowe, w wyniku przekształcenia dwóch rodzin zastępczych niezawodowych. Dominowały rodziny zastępcze spokrewnione, które stanowiły **60%** ogółu, rodziny zastępcze niezawodowe to **30%** wśród istniejących rodzinnych form pieczy zastępczej, rodziny zastępcze zawodowe, kształtują się zaledwie na poziomie **10%** wśród ogółu rodzin zastępczych.

W strukturze rodzin zastępczych, w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych dominowały rodziny sprawujące opiekę nad 1 lub 2 dziećmi, natomiast rodziny zastępcze zawodowe przeznaczone były głównie dla 3 lub 4 dzieci.

Realizacja świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.

Z pomocy finansowej w 2024 r. skorzystało 61 rodzin zastępczych w których przebywało 84 dzieci w tym:

- 37 rodzin spokrewnionych z dzieckiem w których przebywało 51 dzieci;
- 18 rodzin niezawodowych w których przebywało 18 dzieci;
- 6 rodzin zawodowych w których przebywało 15 dzieci.

W sprawach rodzin zastępczych w okresie sprawozdawczym wydano 109 decyzji administracyjnych.

Obowiązujące przepisy prawne stanowią, iż rodzinom zastępczym można przyznać:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, z tej formy pomocy w roku 2024 skorzystała 1 rodzina na kwotę 300,00 zł;
- jednorazową pomoc finansową na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka do rodziny zastępczej, z której skorzystało 9 rodzin na 10 dzieci na kwotę 9 500,00 zł;
- świadczenia finansowe na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem lokalu rodzin zastępczych, z tej formy skorzystała 1 rodzina zastępcza na ogólną kwotę 9 230,52 zł.

Świadczenie do 31 maja 2024r. dla dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej wynosiło:

- spokrewnionej - 899,00 zł miesięcznie;
- niezawodowej i zawodowej - 1 361,00 zł miesięcznie;
- dodatek dla dziecka niepełnosprawnego - 274,00 zł miesięcznie.
- Świadczenie od 01 czerwca 2024r. dla dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej wynosiło:
- spokrewnionej - 1 002,00 zł miesięcznie;
- niezawodowej i zawodowej - 1 517,00 zł miesięcznie;
- dodatek dla dziecka niepełnosprawnego - 306,00 zł miesięcznie.

Zadania zlecone w zakresie administracji rządowej.

Od 2022 r. obsługę przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania świadczenia w formie dodatku wychowawczego przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Odpłatność rodziców z tytułu przebywania dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z zasadami przyjętymi Uchwałą Rady Powiatu Zamojskiego Nr X/97/2012 z dnia 30 marca 2012 r., w 2024 roku PCPR w Zamościu wszczęło postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji o odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej i wydano:

w 59 przypadkach decyzje odstępujące od naliczania odpłatności;

w 28 przypadkach toczy się postępowanie o ustalenie aktualnego miejsca pobytu osób zobowiązanych do odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Porozumienia.

Powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosił:

wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej,

średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W roku 2024 sporządzono 4 porozumienia w sprawie przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej.

Odpłatność powiatów za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Odpłatność powiatów z tytułu przebywania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Zamojskiego w 2024 roku wyniosła:

- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych – **354 564,00 zł**
(odpłatność 2 powiatów za 4 dzieci);
- w rodzinach zastępczych – **233 358,48 zł**
(odpłatność 9 powiatów za 11 dzieci).

W 2024 roku Powiat Zamojski ponosił wydatki na utrzymanie dzieci pochodzących z terenu Powiatu Zamojskiego w pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie innych powiatów:

- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych (1 dziecko) – **126 320,18 zł**
- w rodzinach zastępczych (16 dzieci) – **368 749,70 zł**

Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki związane z utrzymaniem tego dziecka.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wydatki te wynoszą:

10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2024 roku odpłatność za **75** dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych w latach 2022 – 2024 wyniosła **524 648,73 zł** i była ponoszona przez 15 gmin. Odpłatność za **32** dzieci, które zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012 – 2024 wyniosła **805 900,10 zł** i była ponoszona przez 12 gmin.

Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków.

Wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej mogli pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo wychowawczej za zgodą rodziny zastępczej, bądź dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, pod warunkiem kontynuowania nauki.

Przed uzyskaniem pełnoletności wychowankowie wskazywali opiekuna usamodzielnienia i opracowywali indywidualny program usamodzielnienia, który jest podstawą do udzielenia pomocy pieniężnej z tego tytułu. W opracowanym wraz z wychowankiem programie zawarto: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem, sposoby zdobycia wykształcenia przez wychowanka celem aktywizacji zawodowej oraz uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Pełnoletni wychowankowie po opuszczeniu rodziny zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawczej byli objęci pomocą finansową.

O jednorazową pomoc pieniężną na usamodzielnienie, wychowankowie mogli ubiegać się po zakończeniu nauki - w uzasadnionych przypadkach była możliwość wypłacenia tego rodzaju świadczenia w trakcie trwania nauki. Pomocy na zagospodarowanie, a także pomocy w uzyskaniu mieszkania udziela powiat właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby opuszczającej placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub rodzinę zastępczą.

W okresie sprawozdawczym wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych otrzymali, zgodnie z indywidualnym programem usamodzielnienia, opracowanym przez opiekuna wspólnie z wychowankiem, wsparcie w formie:

jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – **11** osób;

pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki – **15** osób;

pomocy na zagospodarowanie - **7** osób.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano proces usamodzielnienia z **22** wychowankami, z tego:

- **11** wychowanków z rodzin zastępczych;
- **11** wychowanków z placówek opiekuńczo - wychowawczych.

W celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej wychowanków

opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze, pracownik socjalny tutejszego Centrum prowadził pracę socjalną w formie: poradnictwa socjalnego; udzielania informacji; pomocy w opracowywaniu indywidualnego programu usamodzielnienia.

Zgodnie z opracowanym indywidualnym programem usamodzielnienia i zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wydano 35 decyzji administracyjnych przyznające pomoc pieniężną dla wychowanków usamodzielnianych oraz 1 decyzję uchylającą świadczenie.

Zasady przyznawania pomocy obrazują poniższe informacje

Pomoc pieniężna do 31 maja 2024r. na kontynuowanie nauki wynosiła **681,00 zł** miesięcznie.

Pomoc pieniężna od 1 czerwca 2024r. na kontynuowanie nauki wynosiła **759,00 zł** miesięcznie.

Pomoc tę przyznaje się na czas nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną

roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo- wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo wychowawczą.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie do 31 maja 2024r. wynosiła:

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż **4 486,00 zł** jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat.

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – wychowawczą:

nie mniej niż **8 968,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,

nie mniej niż **4 486,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,

nie mniej niż **2 244,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, a nie krócej jednak niż przez okres roku.

Wysokość pomocy na zagospodarowanie.

Pomoc na zagospodarowanie była wypłacana w wysokości nie niższej niż **2 039,00 zł**, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż **4 077,00 zł**.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie od 1 czerwca 2024r. wynosiła:

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż **4 998,00 zł** jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat.

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – wychowawczą:

nie mniej niż **9 991,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,

nie mniej niż **4 998,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,

nie mniej niż **2 500,00 zł** – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, a nie krócej jednak niż przez okres roku.

Wysokość pomocy na zagospodarowanie.

Pomoc na zagospodarowanie była wypłacana w wysokości nie niższej niż **2 272,00 zł**, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż **4 542,00 zł**.

3.2. Dom Pomocy Społecznej im. św. Siostry Faustyny w Krasnobrodzie

Dom Pomocy Społecznej im. św. Siostry Faustyny w Krasnobrodzie przeznaczony jest dla 110 kobiet i mężczyzn w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie. Położony jest w strefie uzdrowiskowej Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego, w sąsiedztwie stawów, kościoła oraz osiedla mieszkalne. Dom oferuje mieszkańcom:

- całodobowe usługi opiekuńcze w tym całodobową opiekę pielęgniarstwa,
- opiekę lekarską,
- wsparcie psychologa,
- rehabilitację,
- organizację czasu wolnego w tym zajęcia terapeutyczne,
- smaczne dietetyczne posiłki zgodnie z zaleceniem lekarza.

Sąsiedztwo kościoła, kaplica w Domu oraz codzienną posługę kapelana umożliwiają kontynuację praktyk religijnych i rozwój duchowy. Wykwalifikowany personel dba o zapewnienie wolności, intymności, godności i poczucia bezpieczeństwa oraz indywidualne potrzeby mieszkańców. Pracownicy Domu tworzą przyjazną atmosferę, w której mieszkańcy czują się dobrze.

3.3. Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie

Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej prowadzoną przez Powiat Zamojski. Siedzibą Domu jest miasto Szczepieszyn, ul. Błonie 117, 22-460 Szczepieszyn.

Dom ma charakter całodobowy i przeznaczony jest dla kobiet dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie świadczący usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązujących standardów w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców z liczbą miejsc 70, z tego 10 przeznaczonych na świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego.

Podopieczne miały zapewnione całodzienną wyżywienie, dostosowane do indywidualnych potrzeb, stanu zdrowia, preferencji oraz ograniczeń dietetycznych. Podopieczne miały dostęp do kuchni pomocniczej, gdzie mogły przygotowywać samodzielnie ulubione potrawy, a także uczestniczyć w zajęciach kulinarnych.

Dom zapewnia codzienną rehabilitację, wsparcie psychologa, pracownika socjalnego kapelana oraz różne formy terapii zajęciowej.

Mieszkanki objęte były całodobową opieką pielęgniarstwa, opieką lekarza internisty i psychiatry oraz w razie potrzeb lekarzy specjalistów.

W 2024 r. Dom przystąpił do realizacji Programu „Opieka Wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024 z którego skorzystały 2 osoby.

Od 2025 r. placówka oferuje możliwość przyjęcia mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną, zapewniając im całodobową opiekę oraz wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb.

3.4. Dom Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach

Dom Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach jest samodzielną jednostką organizacyjną Powiatu Zamojskiego. Przeznaczony jest dla przewlekłe psychicznie chorych kobiet. Dom mieści się w zespole pałacowo-parkowym z 1906 roku objętym opieką konserwatora zabytków. Celem Domu jest zapewnienie mieszkankom całodobowej opieki, czyli usług: opiekuńczych, bytowych,

pielęgniarskich, medycznych, rehabilitacyjnych, terapeutycznych i wspomagających na poziomie obowiązujących standardów. Na stałe w Domu zamieszkuje 59 mieszkank, w zróżnicowanym przedziale wiekowym. Budynek pałacu jest obiektem trzykondygnacyjnym, wyposażonym w dźwig osobowy przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, łączący poszczególne kondygnacje.

Dom dysponuje ogółem 23 pokojami mieszkalnymi 2 i 3 osobowymi, które są wyposażone zgodnie z wymaganiami standardów. Są tu również pomieszczenia pobytu dziennego, świetlica, pokój gościnny dla odwiedzających, gabinet przedmedycznej pomocy doraźnej, gabinet rehabilitacyjny i wygodne sanitariaty. Własna kuchnia zapewnia domowe posiłki przyrządzane zgodnie z zaleceniami lekarza i dietetyka. Do świadczenia Mieszkankom usług bytowych zatrudniony jest personel na stanowiskach: pokojowe, opiekunki, pielęgniarki, psychiatra, psycholog, dietetyk, fizjoterapeuta, instruktorzy terapii zajęciowej, instruktor kulturalno-oświatowy i kapelan. Mieszkankom udziela się pomocy w czynnościach życia codziennego. Wykonuje się również zabiegi pielęgnacyjne oraz udziela pomocy w korzystaniu z świadczeń zdrowotnych.

Leczenie Mieszkanek odbywa się zgodnie ze zleceniami lekarza rodzinnego, a w razie potrzeby w poradniach specjalistycznych. Prowadzone są zajęcia rehabilitacyjne są w sali wyposażonej w odpowiedni sprzęt i urządzenia, a także zajęcia terapeutyczne odpowiednio wyposażonych pracowniach. Odbywają się tu również nabożeństwa we własnej kaplicy. Dostępny jest punkt biblioteczny wraz z kafejką internetową. Dom zapewnia mieszkankom usługi fryzjerskie a także kosmetyczne. Mieszkanki biorą udział w różnego rodzaju imprezach rekreacyjnych i sportowych, zabawach okolicznościowych i wycieczkach. W ostatnich latach w obiekcie przeprowadzono szereg prac remontowych. Wyremontowano portyk główny wejściowy oraz bramę wjazdową, stanowiące wizytówkę obiektu, wykonano także prace remontowe polegające na odnowieniu pomieszczeń mieszkalnych i dziennego pobytu na parterze budynku, gabinetu zabiegowego sali rehabilitacyjnej, świetlicy, stołówki i holu a także ciągów komunikacyjnych. Dokonano również wymiany i uzupełnienia wyposażenia jednostki w meble i podstawowe sprzęty, a także wykonano remont pomieszczeń łazienek i toalet. Z środków własnych zrealizowano remont tarasu oraz poddano modernizacji biologiczną oczyszczalnię ścieków. Dzięki powyższym przedsięwzięciom warunki pobytu mieszanek znacznie się poprawiły co bezpośrednio przekłada się na poziom ich życia codziennego.

Obiekt ten nie ma charakteru zamkniętego i swobodny dostęp do niego mają turyści rowerowi, zmotoryzowani oraz osoby korzystające ze spaceru. Dla odwiedzających stale jest udostępniony park i teren na zewnątrz obiektu.

3.5. Dom Pomocy Społecznej w Majdanie Wielkim

Dom Pomocy Społecznej w Majdanie Wielkim zlokalizowany jest w sąsiedztwie słynnej kaplicy objawień z cudownym źródłem wód leczniczych oraz nieopodal klasztoru z XVII wybudowanego przez królową Marysię Sobieską jako votum za uzyskane tu zdrowie.

Dom przeznaczony jest dla 64 przewlekle psychicznie chorych mężczyzn, którym nie można zapewnić usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę, a wymagających całodobowej opieki osoby drugiej. Podstawowym celem działalności Domu jest zaspokojenie potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających, społecznych i religijnych na poziomie obowiązujących standardów. Usługi świadczone przez Dom uwzględniają w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańca, na które zwraca się szczególną uwagę w pracy z mieszkańcami psychicznie chorymi. Dom zapewnia całodobową opiekę pielęgniarską, opiekę lekarską, porady psychologiczne, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, możliwość uczestnictwa w mszy św w kaplicy przyzakładowej oraz dodatkowy kontakt z księdzem kapłanem zatrudnionym w Domu. Do dyspozycji mieszkańców są pokoje dwu oraz wieloosobowe z węzłami sanitarnymi, pokoje dziennego pobytu, gabinet przedmedycznej pomocy doraźnej, podręczna kuchienka dla mieszkańców, kuchnia, pomieszczenia do terapii oraz rehabilitacji. Działania prowadzone na rzecz

osób niepełnosprawnych przebywających w jednostce mają na celu poprawę funkcjonowania społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez włączenie się lub powrót do czynnego udziału w życiu społecznym oraz zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Dom posiada wykształconą i doświadczoną kadrę, co wpływa na miłą i sympatyczną obsługę mieszkańców.

3.6. Środowiskowy Dom Samopomocy „Krok dalej” w Białobrzegach

Środowiskowy Dom Samopomocy Krok dalej w Białobrzegach jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Jest prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu na zlecenie Powiatu Zamojskiego. Dom jest ośrodkiem wsparcia dziennego dla 30 osób w tym w typie B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz w typie Domu D dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi zamieszkałych na terenie Powiatu zamojskiego oraz m. Zamość. Na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Powiatem Zamojskim i Miastem Zamość uczestnikami Domu mogą być osoby zamieszkałe na terenie powiatu grodzkiego Zamość.

W ciągu 2024 roku z ośrodka skorzystało 32 osoby. Dom zapewnia usługi transportowe. Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy „Krok dalej” w Białobrzegach jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej finansowanym ze środków budżetu państwa.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy, ośrodek realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby z zaburzeniami psychicznymi niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w miarę ich indywidualnych potrzeb i możliwości.

Celem Ośrodka jest podniesienie jakości życia osób, które wymagają oparcia społecznego ze względu na problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem w środowisku, a także powstrzymywanie marginalizacji społecznej. Uczestnicy Domu korzystają ze wsparcia społecznego w celu podtrzymywania i rozwijania umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania.

Uczestnicy są objęci postępowaniem wspierająco – aktywizującym realizowanym przez zespół wspierająco-aktywizujący w formie grupowych i indywidualnych treningów oraz zajęć terapeutycznych organizowanych w dni robocze w godzinach 8.00-16.00 oraz z zajęć dodatkowych w dni wolne, organizowanych przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu (trening zamieszkania, indywidualna asysta, turnusy niezależnego życia, treningi sportowe). Postępowanie wspierająco – aktywizujące odbywa się poprzez:

a) treningi grupowe i indywidualne:

- umiejętności samoobsługi, zaradności życiowej i funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening samodzielnego jedzenia, mycia się, ubierania i załatwiania czynności fizjologicznych, trening dbałości o wygląd zewnętrzny, zdrowie i bezpieczeństwo, trening higieny osobistej, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;
- umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych, rekreacyjno-sportowych;

b) terapię zajęciową w pracowniach:

- gospodarstwa domowego,
- arteterapii i pracy twórczej,

- porządkowej,
- komputerowo – audiowizualnej i rozwoju komunikacji alternatywnej,
- ruchu i rehabilitacji,

c) współpracę z różnymi podmiotami, w tym rodzinami, sąsiadami i społecznością lokalną (spotkania i imprezy integracyjne), udział w życiu społeczności lokalnej, przede wszystkim poprzez wydarzenia kulturalne i religijne oraz kultywowanie tradycji narodowej i religijnej,

d) poradnictwo specjalistyczne i wsparcie w zakresie zapewnienia uczestnikom dostępu do rehabilitacji i terapii specjalistycznej (terapia ruchowa, poradnictwo psychologiczne i socjalne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, komunikacja alternatywna, pielęgnacja w razie potrzeby).

3.7. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Krasnobrodzie

Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Krasnobrodzie jest to placówką pobytu dziennego, działająca od poniedziałku do piątku w godzinach od 8⁰⁰ do 16⁰⁰. Obszarem działalności jest Powiat Zamojski oraz miasto Zamość. Ośrodek zapewnia usługi transportowe i opiekę podczas dowożenia na zajęcia oraz odwożenia po zajęciach.

Ośrodek dysponuje 30 miejscami przeznaczonymi dla osób dorosłych, zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn z zaburzeniami psychicznymi, w tym TYP A - przewlekłe psychicznie chorych, TYP B - z niepełnosprawnością intelektualną oraz TYP C - wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

W 2024 r. z usług świadczonych w Ośrodku skorzystało 39 osób.

Celem Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Krasnobrodzie jest podniesienie jakości życia osób, które wymagają oparcia społecznego ze względu na problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem w środowisku, a także powstrzymywanie marginalizacji społecznej. W Ośrodku realizowane są zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy funkcjonowania w życiu codziennym. Zwiększanie umiejętności interpersonalnych oraz rozwijanie sprawności odbywało się poprzez udział w różnych formach terapii indywidualnej i grupowej w ramach pracowni:

- kulinarnej
- artystycznej
- technicznej
- umiejętności społecznych i przygotowania do życia
- c) aktywności ruchowej

Treningi :

1. Trening funkcjonowania w życiu codziennym, w tym:

- trening dbałości o wygląd zewnętrzny:
- trening nauki higieny:
- trening kulinarny
- trening umiejętności praktycznych
- gospodarowania własnymi środkami finansowymi

2. Trening umiejętności społecznych i rozwiązywania problemów

3. Trening umiejętności spędzania czasu wolnego

4. Trening umiejętności komunikacyjnych

Inne usługi świadczone przez jednostkę

1. Poradnictwo psychologiczne
2. Poradnictwo i zajęcia pedagogiczne
3. Poradnictwo socjalne

W ramach aktywizacji społecznej i kulturalnej organizowano są różnego rodzaju wycieczki krajoznawcze, wyjazdy do kina, teatru. Organizowano spotkania okolicznościowe, wyjścia na spacer, do Biblioteki Publicznej w Krasnobrodzie, wyjazdy do schroniska dla bezdomnych zwierząt w Zamościu.

3.8. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie podejmuje działania zmierzające do podniesienia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej poprzez informacje zamieszczane na stronie internetowej Ośrodka, udostępnianie ulotek, plakatów, wizytówek a także informacji na tablicach Ośrodka. Pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej świadczona jest w siedzibie Ośrodka i poza nim w miejscu zamieszkania osoby/rodziny w kryzysie. Klienci to osoby zgłaszające się bezpośrednio lub telefonicznie oraz klienci przyjmowani ze zdarzeń nagłych i interwencji policji oraz służb pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Ośrodek udziela wsparcia psychologicznego, prawnego, socjalnego, oraz pedagogicznego. Prowadzimy psychoedukację w zakresie profilaktyki przemocy w formie warsztatów dla dzieci i młodzieży. Realizujemy programy korekcyjno-edukacyjne adresowane do sprawców przemocy domowej. Zapewniamy 7 miejsc bezpiecznego schronienia dla ofiar przemocy domowej oraz wypadków losowych. W 2024r. w Ośrodku realizowano indywidualne i grupowe działania edukacyjne kierowane do osób dotkniętych przemocą domową, w szczególności w zakresie rozwiązań prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową:

- liczba osób dotkniętych przemocą domową uczestniczących w działaniach indywidualnych **49**,
- liczba osób dotkniętych przemocą domową uczestniczących w działaniach grupowych **10**,
- z pomocy w formie schronienia w hostelu skorzystało **8** osób.

Prowadzono warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz spotkania edukacyjne dla kadry pedagogicznej w szkołach na terenie Powiatu Zamojskiego. W celu zwiększenia zakresu działania udostępniamy całodobowy telefon zaufania 800 115 015, telefon komórkowy 607 128 610 oraz dostępny w godzinach pracy Ośrodka telefon stacjonarny 84 687 29 58. W 2024 roku zrealizowano program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim – edycja 2024. Do programu zakwalifikowanych zostało **15 osób** (11 mężczyzn i 4 kobiety), z czego **10 osób** ukończyło program (8 mężczyzn i 2 kobiety) uzyskując zaświadczenie o jego ukończeniu. Zorganizowano szkolenia dla różnych grup zawodowych zajmujących się problematyką przemocy wśród dzieci i młodzieży: „Konsekwencje zachowań trudnych – Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze” oraz „Dziecko jako szczególny podmiot ochrony prawnej”. Liczba osób uczestniczących w powyższych szkoleniach **41** osób. Ponadto Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie prowadzi mieszkania treningowe dla usamodzielnionych wychowanków. Mieszkania znajdują się w Zwierzyńcu przy ul. Partyzantów 3B/2 i ul. Rózin 8 C. Przeznaczone są do zamieszkania dla **5** osób.

3.9. Dzienny Dom „Senior+” w Krasnobrodzie

Dzienny Dom „Senior+” powstał w 2019 r., jest jednostką organizacyjną, działającą w formie jednostki budżetowej. Dom jest przeznaczony dla 30 osób nieaktywnych zawodowo, zamieszkałych na terenie powiatu zamojskiego, w wieku powyżej 60 lat.

Dom, realizuje zadanie w zakresie usług opiekuńczych, rehabilitacji i aktywności ruchowej, zapewnia posiłek, poradnictwo, zajęcia i aktywizację społeczną, edukacyjną, kulturalno-oświatową, zgodnie z Programem Wieloletnim „Senior+” na lata 2021-2025.

Do podstawowych zadań Dziennego Domu należy: przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji osób starszych, ograniczanie skutków niepełnosprawności fizycznej, opieka i pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie, aktywizowanie osób starszych do podejmowania wysiłków radzenia sobie w codziennym życiu, stworzenie warunków sprzyjających samorealizacji.

W 2024 r., liczba seniorów z Powiatu Zamojskiego będących uczestnikami Dziennego Domu „Senior+” wyniosła 47 osób.

Dzienny Dom „Senior +” w Krasnobrodzie zapewnia aktywne zagospodarowanie czasu dla 30 uczestników z terenu gmin Powiatu Zamojskiego.

W 2024 roku usługi świadczone przez Dzienny Dom „Senior +” w Krasnobrodzie skierowane były do wszystkich uczestników Domu. W danym okresie sprawozdawczym seniorzy aktywnie korzystali z takich usług jak:

- usługi socjalne;
- edukacyjne i kulturalno– oświatowe;
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii, sportowo- rekreacyjne;
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy;
- terapii zajęciowej.

3.10. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie Powiatu Zamojskiego działa 5 Warsztatów Terapii Zajęciowej obejmujących opieką rehabilitacyjną 194 osoby niepełnosprawne w: Dominikanówce (gm. Krasnobród) – 40 uczestników, Komarowie Osadzie z siedzibą w Wolicy Brzozowej – 40 uczestników, Rozłopach (gm. Sułów) - 38 uczestników, Lipinie Starej (gm. Skierbieszów) – 40 uczestników i w Zwierzyńcu - 36 uczestników.

W WTZ uczestnikami są osoby posiadające aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej.

Głównym celem działania Warsztatów Terapii Zajęciowej jest wielopłaszczyznowa rehabilitacja osób niepełnosprawnych zmierzająca do ogólnego rozwoju każdego uczestnika umożliwiającego jak najbardziej samodzielne, niezależne funkcjonowanie w środowisku społecznym oraz podjęcie zatrudnienia w warunkach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy.

Uczestnicy warsztatów biorą udział w zajęciach w różnego rodzaju pracowniach, które mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności. Mogą to być zajęcia manualne, artystyczne, ruchowe, a także treningi umiejętności społecznych i komunikacyjnych.

Oddziaływania rehabilitacyjne prowadzone są w oparciu o opracowane przez Radę Programową Warsztatu dla każdego uczestnika, Indywidualne Programy Rehabilitacji. Program ten określa formy i zakres rehabilitacji, metody nauki umiejętności, a także cele, które mają być osiągnięte.

Działalność WTZ-ów jest finansowana ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), środków samorządu terytorialnego i ewentualnie z innych źródeł.

3.11. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu

Głównym zadaniem Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu jest udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia natomiast pracodawcom pomocy w pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników. Urząd dysponuje również subsydiowanymi formami wsparcia ułatwiającymi osobom bezrobotnym powrót na rynek pracy i wspierającymi ich rozwój zawodowy oraz wspiera przedsiębiorczość i tworzenie nowych miejsc pracy.

Na koniec grudnia 2024 r. krajowa stopa bezrobocia wynosiła 5,1%, zaś w województwie lubelskim kształtowała się na poziomie 7,4%. Dla powiatu zamojskiego wskaźnik ten wyniósł 10,6%. W stosunku do analogicznego okresu 2023 roku stopa bezrobocia w kraju utrzymała się na takim samym poziomie, w województwie lubelskim spadła o 0,1 p.p., zaś w Powiecie Zamojskim wzrosła o 0,1 p.p.

Ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w PUP Zamość na koniec grudnia 2024 r. wynosiła 5 205, w tym z powiatu zamojskiego 3 198 osób (1 537 stanowiły kobiety). Z danych statystycznych na dzień 31 grudnia 2024 r. wynika, iż całkowita liczba osób bezrobotnych pozostających w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu zwiększyła się w stosunku do analogicznego okresu 2023 r. o 6 osób tj. o 0,1%.

W Powiecie Zamojskim notujemy spadek o 10 osób bezrobotnych (o 0,3%). Największą liczbę bezrobotnych odnotowano w gminie Zamość oraz mieście i gminie Szczepleszyn (1 035 osób), co stanowi ok. 32,4% ogółu zarejestrowanych w powiecie zamojskim.

W strukturze osób rejestrujących się dominowały osoby długotrwale bezrobotne (1 722 osoby), do 30 roku życia (1 040 osób) oraz bez doświadczenia zawodowego (880 osób). Wg stanu na koniec grudnia 2024 r. uprawnionych do zasiłku było 434 osoby z terenu powiatu zamojskiego (13,6% zarejestrowanych z terenu powiatu).

3.12. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.

W Powiecie Zamojskim wszechstronnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz logopedycznej udziela dzieciom i młodzieży Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.

Wspiera ona młodzież w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a rodziców i nauczycieli w procesie wychowawczym i kształceniu dzieci i młodzieży. Poradnia realizuje zadania statutowe przy pomocy psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych poprzez: diagnozowanie, opiniowanie, działalność terapeutyczną, prowadzenie mediacji, działalność profilaktyczną, poradnictwo, konsultacje, działalność informacyjno-szkoleniową, działalność interwencyjną.

W Poradni działają zespoły orzekające, wydające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno – wychowawczych, indywidualnego obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu na mocy porozumienia nr MEN/2017/DWKI/1656 pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej i Powiatem Zamojskim oraz Zarządzenia nr 58a Starosty Zamojskiego z dnia 24 listopada 2017 r. pełni rolę wiodącego ośrodka koordynacyjno – rehabilitacyjno - opiekuńczego w ramach realizacji rządowego programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” na obszarze Powiatu Zamojskiego.

W 2022 r. zostało podpisane w tej sprawie kolejne porozumienie z Ministerstwem Edukacji i Nauki. W ramach działań ośrodka prowadzone są zajęcia wczesnego wspomagania dla dzieci z niepełnosprawnościami.

3.13. Dom Dziecka Nr 1 i Nr 2 w Zwierzyńcu

Dom Dziecka Nr 1 i Nr 2 w Zwierzyńcu w Powiecie Zamojskim jest kluczową jednostką w systemie opieki nad dziećmi i młodzieżą, które z różnych przyczyn nie mogą być wychowywane w rodzinach biologicznych. Placówka ta działa na rzecz zapewnienia dzieciom bezpiecznego, stabilnego i wspierającego środowiska, sprzyjającego ich rozwojowi, edukacji i integracji społecznej

Główne zadania i cele jednostki

Dom Dziecka Nr 1 i Nr 2wv Zwierzyńcu realizuje szereg zadań, które mają na celu wsparcie dzieci i młodzieży w trudnej sytuacji życiowej. Do najważniejszych należy:

- Zapewnienie opieki całodobowej, zapewniającej bezpieczeństwo i stabilność dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.
- Wspieranie rozwoju emocjonalnego, społecznego i edukacyjnego podopiecznych.
- Organizowanie zajęć terapeutycznych, wychowawczych i edukacyjnych dostosowanych do potrzeb dzieci.
- Promowanie samodzielności i kompetencji społecznych, które ułatwią dzieciom integrację z otoczeniem i funkcjonowanie w dorosłym życiu.
- Współpraca z rodzinami biologicznymi, instytucjami i organizacjami wspierającymi, w celu możliwie jak najskuteczniejszego powrotu dziecka do rodziny lub zapewnienia mu odpowiednich warunków rozwojowych.

Kadra i współpraca

Funkcjonowanie placówki opiera się na zaangażowanej, wykwalifikowanej kadrze pracowników. W skład zespołu wchodzi wychowawcy, pedagog, psycholog oraz pracownik socjalni którzy systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje. Współpracują na rzecz dziecka z instytucjami, takimi jak Sądy, PCPRy, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS), szkoły, placówki zdrowotne, policja, itp., co pozwala na kompleksowe wsparcie i szybkie reagowanie na potrzeby dzieci.

Standardy i bezpieczeństwo

Placówka działa zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, posiada wszelkie niezbędne zezwolenia i certyfikaty potwierdzające spełnianie standardów jakościowych. Regularne kontrole i zapewniają utrzymanie wysokiego poziomu usług. Bezpieczeństwo dzieci jest dla nas priorytetem, dlatego przestrzegamy rygorystycznych procedur ochrony i higieny.

Działania dodatkowe i integracja społeczna

Poza codzienną opieką, Dom Dziecka aktywnie działa na rzecz integracji dzieci z lokalną społecznością. Organizujemy różnorodne zajęcia rekreacyjne, warsztaty, wycieczki oraz wydarzenia kulturalne, które pomagają rozwijać pasje i umiejętności społeczne podopiecznych. Wspieramy także rozwój ich zainteresowań i talentów, co sprzyja budowaniu poczucia własnej wartości i motywacji do dalszego rozwoju.

Podsumowanie:

Dom Dziecka Nr1 i Nr 2 w Zwierzyńcu w Powiecie Zamojskim jest miejscem, które odgrywa kluczową rolę w systemie wsparcia społecznego, zapewniając dzieciom i młodzieży szansę na lepszą przyszłość. Zespół wykwalifikowanych pracowników dokłada wszelkich starań, aby każdemu podopiecznemu zapewnić opiekę na najwyższym poziomie, a jednocześnie wspierać ich rozwój i przygotować do samodzielnego życia. Współpraca z innymi instytucjami i społecznością lokalną pozwala nam na tworzenie warunków, które sprzyjają harmonijnemu rozwojowi dzieci i młodzieży w trudnej sytuacji życiowej.

3.14. Edukacja

Zadaniem powiatu jest zakładanie i prowadzenie szkół i placówek oświatowych. Według stanu na 30 września 2024 r. Powiat Zamojski jest organem prowadzącym dla 2 zespołów szkół oraz 1 poradni psychologiczno-pedagogicznej. W zespołach szkół funkcjonują Liceum Ogólnokształcące, Technika, Szkoła Branżowa I Stopnia, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie geodezji.

Struktura oświaty w powiecie zamojskim:

1. Zespół Szkół Nr 2 im. dr. Z. Klukowskiego w Szczepieszynie:

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,

- Liceum Ogólnokształcące im. Zamoyskich
- Technikum,
- Szkoła Branżowa I Stopnia,
- Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe.

2. Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Zwierzyńcu:

- Technikum im. Jana Zamoyskiego,
- Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie geodezji.
- 3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.

Analiza - edukacja

Prowadzenie edukacji przez Powiat Zamojski poddawane jest wielu czynnikom zewnętrznym i wewnętrznym, mającym wpływ na rozwój szkolnictwa, w tym jego struktury. Sama oświata jest złożonym systemem. Ważną rolę odgrywa w zarządzaniu nią, podejmowanie decyzji w oparciu o analizy, diagnozy i ewaluację.

Oświata to szczególny obszar poszukiwań znaczeń, budowania podstaw samodzielnych decyzji, rozpalania zainteresowań i ukierunkowania na przeszłość. Oświata to zjawisko niesłychanie ważne w wymiarze globalnym, ale także lokalnym.

3.15. Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia w powiecie zamojskim opiera się na publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz aptekach i punktach aptecznych.

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) jest częścią systemu opieki zdrowotnej, zapewniającą wszystkim osobom, uprawnionym do świadczeń, zamieszkałym na terytorium powiatu kompleksowe i skoordynowane świadczenia opieki zdrowotnej. Świadczenia udzielane są w warunkach ambulatoryjnych (w gabinecie, poradni lub przychodni), a w przypadkach uzasadnionych medycznie, także w domu pacjenta (również w domu pomocy społecznej). Obejmują także profilaktyczną opiekę nad dziećmi i młodzieżą sprawowaną przez pielęgniarkę/higienistkę w środowisku nauczania i wychowania.

Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna zlokalizowana jest w gminach i miastach na terenie powiatu zamojskiego oraz w mieście Zamość.

Mieszkańcy Powiatu Zamojskiego mogą również korzystać z opieki zdrowotnej i rehabilitacyjnej w drodze wolnego wyboru świadczeniodawcy, w szpitalach zlokalizowanych na terenie Powiatu Zamojskiego – szpitala wchodzącego w strukturę organizacyjną Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Szczepieszynie oraz w szpitalach zlokalizowanych w mieście Zamość: Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego im. Papieża Jana w Zamościu i Niepublicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Zamościu, Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego w Radecznicy, a także w Samodzielnym Publicznym Sanatorium Rehabilitacyjnym im. J. Korczaka w Krasnobrodzie.

Tabela 23 Wykaz aptek zlokalizowanych na terenie Powiatu Zamojskiego na dzień 30 czerwca 2025r

APTEKA LUBELSKA ŻARO SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	Wierzba, 20
APTEKA "W LIPSKU" S.C. KATARZYNA PYTKA & KRZYSZTOF PYTKA	Lipisko, 197
APTEKA MGR ANETA MICHALSKA	Skierbieszów, ul. Rynek 10
REMEDUIM Sak – Jabłońska spółka jawna	Skierbieszów, ul. Rynek 11

APTEKA PRYWATNA Kuczera Ewa		Łabunie, ul. Orzechowa 10
Halina Jachorek Apteka Prywatna		Miączyn, 109
APTEKA PRYWATNA WĘCŁAWIK IRENA		Suchowola, 237 a
TWOJA APTEKA Justyna Maksymiuk		Nielisz, 279
APTEKA MAŁGORZATA MALEC, PIOTR CHMIELEWSKI SPÓŁKA CYWILNA		Bodaczów, ul. ZOR 4
APTEKA SZYSZKOWSKA IWONA		Szczebrzeszyn, pl. Kościuszki 25
APTEKA PRYWATNA mgr. farm. Teresa Walczak		Szczebrzeszyn, ul. Zamojska 64
SPOZ Spółka Jawna		Szczebrzeszyn, ul. Zamojska 40
GRABSCY SPÓŁKA JAWNA		Szczebrzeszyn, pl. Plac Kościuszki 42
NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ PORADNIE SPECJALISTYCZNE WOJDA BOGUSŁAW		Szczebrzeszyn, pl. Kościuszki 25
APTEKA PRYWATNA KRYSTYNA MIELNICKA		Krasnobród, ul. 3 Maja 30 a
APTEKA PRYWATNA KRYSTYNA MIELNICKA		Krasnobród, ul. 3 Maja 5 /4
MAŁGORZATA SAWULSKA APTEKA "REMEDIUM"		Krasnobród, ul. Mostowa 4
REMEDIUM Sak-Jabłońska spółka jawna		Skierbieszów, ul. Rynek 11 A
APTEKA MGR ANETA MICHALSKA		Skierbieszów, ul. Rynek 10
APTEKA PANACEUM SPÓŁKA JAWNA mgr farm. Joanna Potocka, tech. farm. Teresa Dobromilska		Zawada, 272
APTEKA OD SERCA ESTIVITA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ		Grabowiec, ul. Kościelna 7
APTEKA PRYWATNA - MARIANNA JACH-HALICKA		Grabowiec, ul. Kozia 2
APTEKA PRYWATNA KATARZYNA KRÓL		Radecznica, ul. Klasztorna 1
APTEKA KOLUCH SPÓŁKA JAWNA		Radecznica, ul. B. Prusa 2
APTEKA - mgr Bożena Duer		Gorajec Stara Wieś, 98 A
APTEKA PRYWATNA MGR HALINA JAKONIEWSKA		Komarów - Osada, ul. Rynek 33
APTEKA MGR FARM. MAŁGORZATA POTERAŁSKA		Komarów - Osada, ul. Rynek 9
APTEKA ROZTOCZE GRABSCY SPÓŁKA JAWNA		Zwierzyniec, ul. Zamojska 19
APTEKA OD SERCA, MOJA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ		Zwierzyniec, ul. Armii Krajowej 7
PUNKT APTECZNY PRIMA Monika Oleszek – Karpińska Apteka Prima Monika Oleszek-Karpińska		Sitno, 82 a
PUNKT APTECZNY APTEKA KOLUCH SPÓŁKA JAWNA		Tworyczów, 19A
APTEKA SZPITALNA	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Psychiatryczny	Radecznica, ul. Klasztorna 4
APTEKI SZPITALNA	SPZOZ w Szczebrzeszynie	Szczebrzeszyn, ul. D-ra Zygmunta Klukowskiego 3
	Zgromadzenia Misjonarzy Krwi Chrystusa	Łabuńki Pierwsze

Źródło: CeZ

Rozkład godzin pracy aptek dostosowany jest do potrzeb mieszkańców i zapewnia dostępność do świadczeń, również w porze nocnej, niedziele, święta oraz inne dni wolne od pracy.

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczepieszynie udziela świadczeń zdrowotnych w rodzaju szpitalne stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, ambulatoryjne świadczenia zdrowotne oraz stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne.

Struktura organizacyjna SPZOZ w Szczepieszynie

1. Szpital, w tym:

- Izba Przyjęć,
- Oddział Chirurgiczny Ogólny,
- Blok Operacyjny,
- Oddział Chorób Wewnętrznych,
- Oddział Ginekologiczny,
- Apteka Szpitalna,
- Sterylizatornia.

2. Przychodnia, w tym:

A. Poradnie Podstawowej Opieki Zdrowotnej:

- Poradnie Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Nocnej i Świątecznej Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Pielęgniarki Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Położnej Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Gabinety Profilaktyki Zdrowotnej i Pomocy Przedlekarskiej.

B. Poradnie Specjalistyczne:

- Poradnia Neurologiczna,
- Poradnia Położniczo-Ginekologiczna,
- Poradnia Chirurgii Ogólnej,
- Poradnia Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej,
- Poradnia Okulistyczna,
- Poradnia Otorinolaryngologiczna,
- Poradnia Rehabilitacyjna,
- Pracownia Fizjoterapii,
- Poradnia Fizykoterapii,
- Pracownia Kinezyterapii,
- Pracownia Masażu Leczniczego,
- Poradnia Chorób Wewnętrznych,
- Poradnia Kardiologiczna,
- Poradnia Nefrologiczna,
- Poradnia Endokrynologiczna.

3. Pracownie diagnostyczne lub zabiegowe oraz inne komórki organizacyjne działalności medycznej:

- Pracownia Rentgenodiagnostyki Ogólnej,
- Pracownia USG,
- Pracownia Endoskopii,
- Zespół Transportu Medycznego – świadczenia zdrowotne udzielane w specjalistycznym środku transportu,
- Punkt Szczepień,
- Gabinety diagnostyczno-zabiegowe.

4. Zakład Opiekuńczo - Leczniczy

Zakres i rodzaj świadczeń udzielanych w Samodzielnym Publicznym Sanatorium Rehabilitacyjnym im. J. Korczaka w Krasnobrodzie.

Podmiot leczniczy wykonuje świadczenia zdrowotne w szczególności związane z:

- promocją zdrowia i profilaktyką,
- poradą lekarską,
- leczeniem uzdrowiskowym,
- rehabilitacją medyczną,
- diagnostyką medyczną,
- opieką pielęgnacyjną.
- Do zadań Podmiotu leczniczego należy leczenie uzdrowiskowe osób w zakresie ustalonym w Statucie, u których wystąpiły choroby zawodowe.

Rodzaje udzielanych świadczeń zdrowotnych:

leczenie uzdrowiskowe w zakresie:

- uzdrowiskowe leczenie ambulatoryjne dzieci,
- uzdrowiskowe leczenie ambulatoryjne dorosłych,
- uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne dorosłych.
- rehabilitacja lecznicza w zakresie:
- rehabilitacja ambulatoryjna dzieci,
- rehabilitacja ambulatoryjna dorosłych.

Zakres świadczeń zdrowotnych w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe:

- choroby ortopedyczno – urazowe,
- choroby układu nerwowego z uwzględnieniem mózgowego porażenia dziecięcego oraz schorzeń neurologicznych o zbliżonym obrazie klinicznym,
- choroby reumatologiczne,
- choroby górnych dróg oddechowych,
- choroby dolnych dróg oddechowych,
- otyłość.

Zakres świadczeń zdrowotnych w rodzaju rehabilitacja lecznicza obejmuje świadczenia określone w ust. 2 oraz inne wynikające z procesu leczenia.

Zakres udzielanych świadczeń zdrowotnych obejmuje podstawowe i szczegółowe dziedziny medycyny:

- podstawowe dziedziny medycyny:
- neurologia,
- ortopedia i traumatologia narządu ruchu,
- otorynolaryngologia,
- pediatria,
- rehabilitacja medyczna,
- szczegółowe dziedziny medycyny:
- balneologia i medycyna fizykalna,
- choroby płuc,
- endokrynologia,
- neurologia dziecięca,
- neuropatologia.
- otorynolaryngologia dziecięca,
- reumatologia.

W Samodzielnym Publicznym Sanatorium Rehabilitacyjnym im. J. Korczaka w Krasnobrodzie istnieje możliwość skorzystania z rehabilitacji w ramach Uzdrowiskowego

Leczenia AmbulATORYJNEGO, na które skierowanie można uzyskać u lekarza pierwszego kontaktu – ze szczegółowymi informacjami na ten temat można zapoznać się na stronie internetowej Sanatorium. SPZOZ w Szczepieszynie systematycznie rozwija swoją infrastrukturę i wyposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną w celu poprawy dostępności do świadczeń zdrowotnych. Podjęte zostały działania w celu zakupu tomografu komputerowego oraz aparatu EEG w celu ułatwienia lokalnej społeczności dostępu do wczesnej diagnostyki. W SPZOZ w Szczepieszynie realizowana jest obecnie inwestycja utworzenia Oddziału Opieki Długoterminowej, który zacznie funkcjonować w drugim półroczu 2026r. Systematycznie poszerzany jest również katalog poradni specjalistycznych.

3.15.1. Zdrowie psychiczne

Przedstawione dane zostały przygotowane przez Dział do spraw rehabilitacji społecznej w PCPR w Zamościu

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne. W celu pokazania skali zjawiska problemu zdrowia psychicznego poproszono o dane Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu, które prowadzi działalność leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Centrum przekazało dane dot. ilości osób korzystających co przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 24 Działalność Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu w latach 2021-2024

Porady udzielone w poradni/gabiniecie łącznie z teleporadami		Liczba porad			
		2021	2022	2023	2024
Liczba porad – ogółem (łącznie z teleporadami)		10946	12094	13746	13521
z tego:	lekarskich	6692	6194	6562	6023
	psychologa	4254	5900	5053	4670
	innego terapeuty	0	0	1231	2828
w tym:	liczba porad (łącznie z teleporadami) po próbie samobójczej (pierwsza wizyta po próbie samobójczej)	0	0	0	24
Inne świadczenia		Liczba porad			
		2021	2022	2023	2024
Psychoterapia indywidualna osób:		933	999	1516	3501
Psychoterapia grupowa /rodzinna osób:		18	19	17	30
Interwencje pracownika socjalnego		0	0	0	0
Wizyty w środowisku chorego		0	0	0	0
Porady telefoniczne		171	124	51	21
Skierowanie do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych		4	6	12	45
Sesje terapeutyczne		0	0	2450	3170

Z danych przedstawionych przez Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu wynika, że znacząco wzrasta liczba osób, które zgłaszają się w potrzebie korzystania z psychoterapii indywidualnej, sesji terapeutycznych.

Tabela 25 Dane Centrum Zdrowia Psychicznego dot. leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2021-2024

	Wyszczególnienie	Leczeni											
		Ogółem w tym:				mężczyźni				kobiety			
		2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
1	Ogółem z zaburzeniami psychicznymi	2839	3450	3705	3448	1213	1394	1511	1974	1626	2056	2194	1474
2	Zaburzenia organiczne (F00 – 09)	286	287	272	264	153	147	150	150	133	140	122	114
3	Schizofrenia (F20)	319	322	327	308	193	201	194	119	126	121	133	189
4	Zaburzenia schizotypowe: schizoafektywne i urojeniowe /bez schizofrenii/(F21 -F29)	71	70	70	82	38	37	30	37	33	33	40	45
5	Epizody afektywne (F30-F32)	150	160	170	178	92	44	49	48	58	116	121	130
6	Depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunkowe (F31 i F33)	129	172	157	165	50	68	49	58	79	104	108	107
7	Inne zaburzenia nastroju (afektywne) (F34-F39)	136	155	130	133	41	49	48	48	95	106	82	85
8	Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne (F40-F48)	1223	1566	1674	1530	388	437	475	480	835	1129	1199	1050
9	Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania(F50)	8	16	26	22	0	0	3	1	8	16	23	21
10	Inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F51-F59)	19	19	24	24	13	11	16	18	6	8	8	6
11	Zaburzenia osobowości i zachowania	78	79	93	82	53	50	60	52	25	29	33	30

	dorosłych (F60-F69)												
12	Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	238	233	270	261	139	140	161	155	99	93	109	106
13	Całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)	24	50	68	62	20	43	50	49	4	7	18	13
14	Pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89)	2	19	16	12	0	11	12	9	2	8	4	3
17	Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym (F90-F98)	156	302	404	324	83	156	210	179	73	146	194	145
16	Nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	0	0	4	1	0	0	4	1	0	0	0	0

Największą liczbę osób na przestrzeni lat 2021-2025 korzystających ze wsparcia, stanowią osoby z zaburzeniami nerwicowymi związanymi ze stresem i zaburzeniami nerwicowymi somatoformicznymi. Dużo mniej liczną od pierwszej grupy stanowią osoby z zaburzeniami zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym, następnie osoby cierpiące na schizofrenię z zaburzeniami organicznymi.

Eksperci wskazują na wyzwanie dla zdrowia publicznego, jakim jest ochrona zdrowia psychicznego. Problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnich latach. Do wzrostu rozpowszechnienia problemów psychicznych przyczyniła się epidemia COVID-19 oraz konieczność czasowego wprowadzenia związanych z nią ograniczeń. Obecnie kolejnym wyzwaniem są negatywne konsekwencje dla zdrowia psychicznego wojny toczącej się w Ukrainie oraz konieczność zapewnienia właściwego wsparcia dla osób dotkniętych tym konfliktem.

3.16. Nieodpłatne usługi: pomoc prawna, porady obywatelskie, mediacja

Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane jest mieszkańcom Powiatu Zamojskiego na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku *o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej*. Nieodpłatne usługi przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku, a także osobie chcącej dokonać zgłoszenia naruszenia prawa w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 2024r. o ochronie sygnalistów. Świadczona pomoc obejmuje również nieodpłatną mediację.

W Powiecie Zamojskim działają łącznie 4 punkty nieodpłatnego poradnictwa 3 punkty nieodpłatnych porad prawnych i 1 punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Punkty usytuowane są w budynku Starostwa Powiatowego w Zamościu, przy ul. Przemysłowej 4 (2 punkty nieodpłatnych porad prawnych oraz 1 punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego) oraz

przy Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy ul. Ogrodowej 14 w Szczepleszynie (1 punkt nieodpłatnych porad prawnych).

Przyjmowanie zgłoszeń na nieodpłatne porady odbywa się telefonicznie pod specjalnie wyznaczonym do tego celu numerem telefonu 602 66 44 24 w godzinach pracy urzędu, osobiście w pokoju 118 w budynku Starostwa Powiatowego w Zamościu, przy ul. Przemysłowej 4 lub pod adresem poczty elektronicznej pomoc.prawna@powiatzamojski.pl. Porady udzielane są według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty. Kobiety w ciąży przyjmowane są poza kolejnością.

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje: poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym, o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądowo administracyjnym, lub wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa wyżej z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowo administracyjnym, lub nieodpłatną mediację, lub sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowo administracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje również nieodpłatną mediację.

Nieodpłatna mediacja obejmuje: poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających; przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji; przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej; przeprowadzenie mediacji; udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.

Nieodpłatna mediacja nie obejmuje spraw, w których: sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego; zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Nieodpłatne poradnictwo : obejmuje także działania promocyjno-edukacyjne, poprzez które osiągnąć są cele takie jak: zwiększenie dostępu do pomocy prawnej; podniesienie poziomu świadomości prawnej, wzrost wiedzy o prawach i obowiązkach, a w związku z tym wzrost świadomości i kultury prawnej mieszkańców oraz aktywności w dochodzeniu swoich praw.

4. Współpraca z organizacjami pożytku publicznego

Współpraca Powiatu Zamojskiego z organizacjami pożytku publicznego odbywa się w oparciu o zapisy:

- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1491 z późn. zm.), formy i zasady współpracy powiatu z organizacjami pozarządowym precyzuje art. 5 ustawy;
- ustawy *o samorządzie powiatowym* z dnia 5 czerwca 1998 roku (Dz. U. z 2024 r., poz. 107 z późn. zm.) – zgodnie z art.4, ust.1 pkt 22 powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie współpracy działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- oraz w oparciu o uchwalane roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W rozumieniu art. 3 ust. 2 powyższej ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie „organizacjami pozarządowymi” są:

- 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
- 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku - osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Głównym celem programu współpracy Powiatu Zamojskiego z organizacjami pozarządowymi jest skuteczne działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Powiatu Zamojskiego, wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a środowiskiem organizacji pozarządowych oraz mobilizacja do większej aktywności na rzecz wspólnego dobra.

Współpraca Powiatu Zamojskiego z organizacjami pozarządowymi ma charakter finansowy (polegający na udzielaniu dotacji organizacjom, które w wyniku postępowania konkursowego wykonują zadania publiczne) i pozafinansowy (m.in. oparty na wymianie informacji, konsultacjach, organizowaniu szkoleń, obejmowaniu honorowym patronatem Starosty przedsięwzięć realizowanych przez podmioty Programu). Współpraca o charakterze finansowym odbywa się w postaci powierzenia wykonania zadania publicznego oraz udzielenia dotacji na finansowanie ich realizacji bądź wspierania wykonania zadań publicznych poprzez udzielanie dofinansowania ich realizacji.

Do priorytetowych obszarów współpracy Powiatu należą zadania o charakterze ponadgminnym w sferach kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (m.in. wspieranie inicjatyw promujących twórczość artystyczną i literacką, upowszechnianie kultury i sztuki w różnych dziedzinach i formach), wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (m.in. wspieranie projektów propagujących wychowanie zdrowotne i zdrowy styl życia), turystyki i krajoznawstwa (m.in. działania służące upowszechnianiu turystyki kwalifikowanej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, promocja atrakcji turystycznych Powiatu Zamojskiego poprzez różne formy wydawnictw w postaci drukowanej), działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym (wspieranie aktywizacji seniorów poprzez udział w różnych formach działalności kulturalno-edukacyjnej). Ponadto Powiat zleca zadania związane z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz zwiększaniem świadomości prawnej społeczeństwa, zadania w zakresie ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej.

Do najistotniejszych problemów utrudniających funkcjonowanie organizacji pozarządowych należą:

- brak umiejętności lub niska umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych przez organizacje pozarządowe;
- niskie środki finansowe przeznaczane na realizację zadań powiatu przez organizacje pozarządowe;
- trudności organizacji pozarządowych w rozliczaniu dotacji;
- nieznajomość korzyści płynących z ekonomii społecznej.

W Powiecie Zamojskim istnieje zapotrzebowanie na aktywizację grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, pozytywne i przychylne nastawienie władz powiatowych i gminnych. Potencjał organizacji pozarządowych może ograniczyć występowanie w Powiecie problemów społecznych.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ZAMOJSKIM

4.1. Starzejące się społeczeństwo.

Od wielu lat obserwujemy w Polsce proces zmiany struktury demograficznej ludności, który wynika z wydłużania się przeciętnego trwania życia ludzi i spadku dzietności. Zgodnie z założeniami opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny *Prognozy ludności na lata 2014–2050*, w nadchodzących latach w Polsce nastąpi znaczne zmniejszenie liczby dzieci (w wieku 0-14 lat) i osób dorosłych (w wieku 15-59), natomiast zwiększy się liczba i udział w strukturze demograficznej osób w wieku co najmniej 60 lat.

Według prognoz GUS w roku 2030 liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce ma wzrosnąć do poziomu 10,8 mln, a w 2025 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około 40 % ogółu ludności Polski.

Powiat Zamojski należy do regionów o największym udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. populacja woj. lubelskiego liczy 2,052 mln i przez ostatnie 10 lat zmniejszyła się o 6 %. Starzenie się społeczeństwa to proces nieodwracalny. W woj. lubelskim tzw. współczynnik starości demograficznej (udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności) wzrósł w ciągu dekady z 14,5 % do 19,5 %. Problem ten dotyczy również Powiatu Zamojskiego gdzie jeszcze 10 lat temu było niemal tyle samo seniorów co najmłodszych mieszkańców. Liczba osób będących po 60 roku życia wynosi 23 383.

Według wstępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2024 roku ludność Polski wynosiła 37,49 miliona (37 490 tys.), co oznacza spadek o około 147 tys. w stosunku do poprzedniego roku.

Udział ludności w wieku 60 lat i więcej w całej populacji wynosi obecnie 26,6 % (10 mln osób) wobec ok. 15% (5,6 mln) na początku lat 90. ubiegłego wieku.

Współczynnik obciążenia demograficznego w Polsce w 2040 roku wyniesie ponad 50%, co oznacza, że na 100 osób pracujących (w wieku 15-64 lata) przypadnie co najmniej 50 osób w wieku poprodukcyjnym (65+ lat). Prognoza ta opiera się na wariancie średnim prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)

Średnia długość życia Polaków wydłuża się na skutek poprawiających się warunków życia. Według GUS za 2024 rok przeciętne trwanie życia w Polsce wyniosło 74,93 roku dla mężczyzn i 82,26 roku dla kobiet. W porównaniu do 2023 roku odnotowano wydłużenie życia o 0,3 roku zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet.

Oznacza to, że osoby w starszym wieku spędzają około jednej czwartej życia w okresie, który jest przeważnie okresem dezaktywizacji zawodowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, rośnie znaczenie działań o charakterze aktywizującym skierowanych do seniorów.

W takie działania wpisują się efekty programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025, w ramach którego jednostki samorządu terytorialnego utworzyły do końca 2020 r. na terenie kraju 971 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 309 Dziennych Domów „Senior+” i 662 Kluby „Senior+”.

W Powiecie Zamojskim działa Dzienny Dom „Senior+” w Krasnobrodzie, Dzienny Dom „Senior+” w Stanisławce (gm. Sitno), Dzienny Dom „Senior+” w Krzaku (gm. Nielisz), Klub Seniora w Jacni (gm. Adamów) oraz placówki o podobnym profilu w Zamościu, takie jak Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne. Dostępne są również inne formy wsparcia, jak całodobowe domy opieki dla seniorów w Płoskiem i Chmielu.

Liczbę uczestników ośrodków dziennego wsparcia tj; Dziennych Domów pobytu w Powiecie Zamojskim w latach 2021 – 2024 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26 Dienne Domy oraz Kluby Seniora w Powiecie Zamojskim

Nazwa jednostki	2021	2022	2023	2024
Dzienny Dom „Senior+” w Krasnobrodzie	29	32	41	46
Dzienny Dom „Senior+” w Krzaku	14	15	13	13
Dzienny Dom „Senior+” w Stanisławce	54	39	39	39
Klub Seniora w Jacni	0	30	30	36

Badanie ewaluacyjne wskazuje następujące rezultaty Programu:

- Dostępna w dziennych domach i klubach seniora oferta wpisuje się w potrzeby i oczekiwania seniorów.
- Działania realizowane w ramach Programu są pozytywnie odbierane nie tylko przez samych seniorów, ale przez całą lokalną społeczność.
- Dienne domy wspierają władze samorządowe w zabezpieczeniu podstawowych usług z obszaru pomocy społecznej, kierowanych do najstarszych mieszkańców.
- Wśród seniorów szczególnie dużym zainteresowaniem cieszą się usługi kulturalno-oświatowe i rekreacyjne.
- Stopniowo rośnie także zainteresowanie działaniami międzypokoleniowymi. Seniorzy coraz częściej integrują się z młodzieżą szkolną, w wielu miejscowościach organizowane są wspólne zajęcia lub międzypokoleniowe wyjazdy.
- Uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w Dziennych Domach i Klubach „Senior+” sprawia, że wiele starszych osób odzyskuje pewność siebie i staje się bardziej samodzielna. Dodatkowo dostęp do zajęć rozwijających intelektualnie sprawia, że poprawia się kondycja umysłowa osób starszych.
- Wspólne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i rozrywkowych, wyjazdy integracyjne, a także uczestnictwo w różnego typu warsztatach, wpływa bardzo korzystnie na poczucie przynależności do grupy, a co za tym idzie zmniejsza poczucie osamotnienia.

- Uczestnicy zajęć z czasem stają się bardziej samodzielni, a możliwość decydowania o kształcie dostępnej oferty buduje w nich poczucie sprawczości.
- Seniorzy najprawdopodobniej nie podejmowałiby podobnych aktywności, gdyby nie możliwość ich realizacji w ramach oferowanych dzięki Programowi zajęć. Ich samodzielne działania uniemożliwiałyby zarówno bariery finansowe, jak też organizacyjne i mentalne. Obecność w grupie mobilizuje, zachęca i dodaje odwagi. Dzięki zajęciom seniorzy przestają być grupą bierną, a zaczynają coraz bardziej wyrażać i otwarcie formułować swoje potrzeby.

Gminy Powiatu Zamojskiego aktywnie świadczą usługi dla osób w podeszłym wieku, w szczególności świadczą usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne. Poprzez „inne usługi” rozumieć można promowanie osób 60+ poprzez podejmowanie rozmaitych działań. Prowadzone są różne Stowarzyszenia, z których Seniorzy korzystają bardzo chętnie, np. Dzielne Domy „Senior+” i kluby seniora, Gminne Koło Emerytów i Rencistów, zajęcia ruchowe dla kobiet 60+, bale seniora, stowarzyszenia kombatanów.

Stowarzyszeniem, które prowadzi działalność w dziedzinie oświaty, kultury, ochrony zdrowia przeznaczoną dla osób starszych jest Zamojski Uniwersytet Trzeciego Wieku działający od 2002 r. na terenie miasta Zamość.

W latach 2021-2024 ZUTW skupiał średnio ok 350 osób – seniorów z Zamościa i powiatu zamojskiego. Ich celem jest aktywizacja osób starszych, utrzymanie sprawności umysłowej, psychicznej i fizycznej, profilaktyka zdrowia, zaspokajanie i rozwój zainteresowań, wyposażanie w nowe umiejętności, atrakcyjne spędzanie czasu wolnego, przekazywanie wartości młodemu pokoleniu. Słuchaczom Uniwersytetu proponowane są takie formy pracy, aby odzwierciedlały one każdy z celów Stowarzyszenia, dostosowane do możliwości percepcyjnych i fizycznych słuchaczy, przy czym słuchacze mogą wybierać te formy, które im najbardziej odpowiadają. Stowarzyszenie zachęca przede wszystkim do aktywności intelektualnej, bowiem sprawność intelektualna jest jednym z bardzo ważnych czynników godnej starości.

Największym zainteresowaniem cieszą się tematy związane z zachowaniem zdrowia fizycznego i psychicznego, prawo, historia, problemy współczesnego świata.

Szczególnym zainteresowaniem słuchaczy cieszy się od lat tematyka dotycząca problemów zdrowotnych osób starszych.

Prowadzona jest edukacja zdrowotna ukierunkowana na promocję zdrowia, popularyzację zdrowego stylu życia.

Wykłady dotyczą profilaktyki chorób serca, cukrzycy, tarczycy, chorób naczyń, sposobów radzenia sobie z samotnością, depresji, potrzeby aktywności ruchowej, zdrowego odżywiania, itp.

Duże zainteresowanie słuchaczy budzą tematy dotyczące historii naszego miasta Zamość i regionu. Kontynuacją wykładów są spacer z przewodnikiem po zakątkach naszego miasta, rajdy piesze po Roztoczu i wycieczki autokarowe.

Również ciekawe dla słuchaczy są wykłady z historii sztuki, zwiedzanie wystaw plastycznych, zwiedzanie zabytków, wyjazdy do teatru, spotkania z poetami.

Uniwersytet realizuje też programy promujące zdrowie fizyczne i psychiczne, prowadzi warsztaty sprawnościowe w sali gimnastycznej - 5 grup po 20 osób, ćwiczy łącznie 100 osób, zajęcia na basenie - 4 grupy po 15 osób, ćwiczy łącznie 60 osób, popularyzuje uprawianie Nordic Walking 2 grupy 30 osób. Łącznie w ćwiczeniach bierze udział 190 osób.

W Uniwersytecie funkcjonują edukacyjne zespoły zainteresowań: Wiedzy o Regionie, Wiedzy o Literaturze, Wiedzy o Sztuce, Lektorat języka angielskiego, Zespół Malarstwa, Rękodzieła Artystycznego, Zespół Wokalny, i Teatralny.

Słuchacze mają możliwość wyboru zgodnie ze swoimi zainteresowaniami.

Uczestnictwo w zajęciach UTW wpływa bardzo korzystnie na życie słuchaczy, niektórzy są

aktywnymi słuchaczami ponad 20 lat

Tabela 27 Przedział wiekowy wśród seniorów decydujących się na studiowanie w latach 2021-2024

	Lata			
	2021	2022	2023	2024
Przedział wiekowy	60 – 93	60- 94	55 - 95	55 - 90

* Grupę osób w wieku 55 + stanowią przede wszystkim nauczyciele, którzy po zakończeniu pracy zawodowej zapisali się do Uniwersytetu

* Dane wskazane powyżej świadczą, iż wzrasta średnia wieku osób decydujących się na podjęcie studiów na Zamojskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

Tabela 28 Podział na płeć osób korzystających z zajęć Zamojskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w latach 2021-2024

płeć	Lata			
	2021	2022	2023	2024
Kobieta	237	240	273	310
Mężczyzna	28	30	31	35
Ogółem	237	270	304	345

W każdym z lat 2021 -2024 mężczyźni stanowili około 10 – 12 % ogółu słuchaczy.

W Zamojskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku słuchacze z Powiatu Zamojskiego stanowią ok. ¼ tj. około 80 osób.

4.2. Niepełnosprawność.

Osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny stanowią znaczącą część lokalnej społeczności, wymagającej szczególnego zainteresowania oraz różnych form wsparcia i opieki. Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym zależy nie tylko od nich samych, ale również od społeczeństwa, które tworzy klimat i warunki, w których te osoby znajdują swoje miejsce obok ludzi sprawnych.

W związku z powyższym, w polityce rodzinnej państwa problem osób niepełnosprawnych zasługuje na szczególną uwagę.

Istotnym dokumentem mówiącymi o prawach osób niepełnosprawnych jest Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, która została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 r. natomiast Polska ratyfikowała ją w 2012 r.

Kolejnym ważnym dokumentem jest Strategia działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021-2030. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Zapisy dotyczące konkretnych działań w Strategii, w tym o charakterze legislacyjnym i programowym, zostały poprzedzone diagnozą stanu faktycznego sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Polsce.

Uwzględniając potrzebę realizacji zasady równości szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz tworzenia polityki zatrudnienia tych osób mającej na celu rehabilitację zawodową i społeczną Sejm uchwalił ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z ustawą, definicja osoby niepełnosprawnej brzmi:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Ustawa ta określa trzy stopnie niepełnosprawności:

Znaczny – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,

Umiarkowany – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,

Lekki – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uznaje:

„... osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych ...”

Sejm RP w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza iż, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji, czyli oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,

- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym.

Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomoc Rodzinie w Zamościu poprzez:

- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
- dofinansowanie do likwidacji barier technicznych
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się
- dofinansowania do zakupu środków ortopedycznych i przedmiotów pomocniczych
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego
- dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekuna w turnusie rehabilitacyjnym
- dofinansowanie kosztów działalności WTZ
- realizacja programów ogłaszanych przez PFRON – „Aktywny samorząd”, Program wyrównywania różnic między regionami III.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy. Realizowane zadania Powiatu względem osób niepełnosprawnych są ujęte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2035”, który będzie stanowił kontynuację kierunków, jakie zostały wytyczone w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2025”.

Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom niepełnosprawnym warunków umożliwiających godne i możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania poprzez dofinansowanie ze środków PFRON konkretnych zadań, na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem według stanu na dzień 31 marca 2021 r. wynosiła 5,4 mln. i stanowiła 14,3% ludności kraju wobec 12,2% w 2011 r. oraz 14,3% w 2002 r. Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 45,1% wobec 54,9% dla kobiet. Osoby legitymujące się prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności tj. posiadające orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność wydane przez organ do tego uprawniony (np. Zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności, ZUS, KRUS, MON, MSWiA, MEiN) stanowiły 63,7% zbiorowości (3 471 193 osób). Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2 015 304 osób, tylko prawnie – 1 455 889 osób, tylko biologicznie – 1 976 355 osób.

Osoby niepełnosprawne biologicznie zostały zdefiniowane jako osoby, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia o niepełnosprawności. Rozróżniano 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich tych przypadkach niemożność wykonywania ww. czynności musiała trwać lub przewidywano jej trwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy.

W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 750,5 tys., tj. o 15,98%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie zwiększyła się o 337,7 tys., tj. o 10,78%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie zwiększyła się o 410,8 tys., tj. o 26,24%.

Dane opracowane ze strony: <https://niepelnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepelnosprawnosci-w-liczbach/dane-demograficzne/>

Dane ze spisu powszechnego dotyczące Powiatu Zamojskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Osoby niepełnosprawne prawnie i niepełnosprawne tylko biologicznie

	Osoby niepełnosprawne prawnie	Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie
	8546	8612
razem	17158	

Tabela 30 Osoby niepełnosprawne prawnie

Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	Razem
3047	3124	1868	507	8546

Tabela 31 Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie

Osoby niepełno-sprawne tylko biologicznie odczuwające	Osoby niepełno-sprawne tylko biologicznie	Osoby niepełno-sprawne tylko biologicznie	Razem
---	---	---	--------------

ograniczenie sprawności całkowite	odczuwające ograniczenie sprawności poważne	odczuwające ograniczenie sprawności umiarkowane	
238	1836	6538	8612

Z powyższych danych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w całym społeczeństwie Powiatu Zamojskiego jest znacznie większa, niż ta widoczna np. w statystkach orzecznictwa; nie wszystkie osoby wnioskują o otrzymanie orzeczenia tj. dokumentu poświadczającego stan niepełnosprawności.

Tabela 32 Liczba wniosków złożonych o wydanie orzeczenia przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu w latach 2022-2024

Lata	Wnioski osób po 16 r. życia	Wnioski osób do 16 r. życia	Razem
2022	1218	129	1347
2023	1347	179	1526
2024	1921	194	2115

Liczba osób wnioskujących o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności wzrasta. Szczególnie dużą liczbę wniosków zauważa się w przypadku osób powyżej 16 r. życia.

Tabela 33 Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu wg stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 r. życia

Rok	Stopień niepełnosprawności				Płeć	
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	kobieta	mężczyzna
2022	458	399	199	1056	457	599
2023	526	477	203	1206	630	576
2024	687	567	228	1482	821	661

Tabele ukazują, iż co roku wzrasta liczba osób niepełnosprawnych prawnie, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Najwięcej osób niepełnosprawnych orzeczone ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Tabela 34 Liczba orzeczeń wydanych w latach 2022-2024 dla osób do 16 r. życia

Rok	Liczba orzeczeń	kobieta	mężczyzna
2022	110	40	70
2023	153	53	100
2024	163	49	114

W przypadku osób niepełnosprawnych poniżej 16 r. życia corocznie wrasta liczba osób niepełnosprawnych, w tym więcej osób płci męskiej.

Tabela 35 Przyczyny wydania orzeczenia dla osób do 16 r. życia.

Rodzaj niepełnosprawności	2022	2023	2024	Razem
01-U – upośledzenie umysłowe;	6	13	4	23
02-P – choroby psychiczne;	7	6	9	22
03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	8	14	20	42
04-O – choroby narządu wzroku;	2	2	2	6
05-R – upośledzenie narządu ruchu;	7	17	8	32
06-E – epilepsja;	6	8	8	22
07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;	9	11	15	35
08-T – choroby układu pokarmowego;	5	2	2	9
09-M – choroby układu moczowo-płciowego;	2	3	5	10
10-N – choroby neurologiczne;	12	15	12	39
11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;	17	17	26	60

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.	29	45	52	126
---	----	----	----	------------

Najwięcej osób otrzymało orzeczenie z powodu 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe, następnie z powodu innych schorzeń: endokrynologicznych, metabolicznych, zaburzeń enzymatycznych, chorób zakaźnych i odzwierzęcych, zeszpecień, chorób układu krwiotwórczego. Najmniej wydanych orzeczeń z powodu O - choroby narządu wzroku.

Tabela 36 Przyczyny wydania orzeczenia dla osób powyżej 16 r. życia

Rodzaj niepełnosprawności	2022	2023	2024	Razem
01-U – upośledzenie umysłowe;	28	18	19	65
02-P – choroby psychiczne;	67	82	115	264
03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	30	30	38	98
04-O – choroby narządu wzroku;	31	24	21	76
05-R – upośledzenie narządu ruchu;	238	299	347	884
06-E – epilepsja;	8	4	12	24
07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;	168	205	243	616
08-T – choroby układu pokarmowego;	47	48	55	150
09-M – choroby układu moczowo-płciowego;	90	95	111	296
10-N – choroby neurologiczne;	281	308	341	930
11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;	59	86	166	311
12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.	9	7	14	30

Najczęściej były orzekane osoby powyżej 16 r. życia z powodu chorób neurologicznych, następnie z powodu upośledzenia narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia.

Tabela 37 Powody ubiegania się w latach 2022-2024 o uzyskanie orzeczenia

Powody ubiegania się o uzyskanie orzeczenia dla celów	2022	2023	2024	Razem
1. odpowiedniego zatrudnienia	177	185	229	591
2. szkolenia	1	3	1	5
3. uczestnictwa w terapii zajęciowej	18	14	14	46
4. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	158	185	168	511
5. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)	238	303	585	1126
6. korzystania z karty parkingowej (art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym)	89	104	152	345
7. korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	188	170	253	611
8. uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego	237	236	374	847
9. uzyskania przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego	97	120	82	299
10. zamieszkiwania w oddzielnym pokoju (art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych)	1	1	0	2
11. uzyskania przez opiekuna urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	1	0	0	1
12. korzystania z innych ulg (jakich?)	13	26	63	102

Powodami ubiegania się o orzeczenia, jakie wskazywały osoby we wnioskach to w znacznej

przewadze nad innymi powodami była możliwość korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych), następnie możliwość uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Osoby niepełnosprawne w Powiecie Zamojskim, szczególnie na wsi w pełni nie uczestniczą w życiu społecznym. Wynika to szczególnie z uwarunkowań obyczajowych, uprzedzeń społecznych, słabości otoczenia instytucjonalnego, które nie zapewnia tym osobom i ich rodzinom niezbędnego wsparcia.

Codziennie osoby niepełnosprawne napotykają na różnego rodzaju bariery w budynkach użyteczności publicznej i we własnych domach. Są to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające poruszanie się np. schody, brak przystosowanej odpowiednio łazienki lub niewłaściwe w niej usytuowanie urządzeń sanitarnych, wąskie drzwi, wysokie progi. Eliminowanie tych barier z życia osoby niepełnosprawnej bardzo często decyduje o jej powodzeniu w rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej.

Bariery architektoniczne i komunikacyjne powodują, że osoby niepełnosprawne nie mogą korzystać z powszechnie dostępnych dóbr i usług. Utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji, edukacji i zatrudnienia ogranicza szanse rozwoju osobistego i społecznego. Niskie dochody uniemożliwiają korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Nie bez znaczenia jest również problematyka dzieci i młodzieży niepełnosprawnej od chwili urodzenia do ukończenia nauki. Na tej płaszczyźnie widać wyraźny brak zabezpieczenia potrzeb w zakresie wczesnej interwencji.

Niepełnosprawni mają również problemy psychologiczne i społeczne, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. W celu likwidowania różnego rodzaju barier realizowano dofinansowanie na poszczególne zadania, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38 Dofinansowanie udzielone osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu w latach 2022-2024 na następujące zadania:

Zadania	2022	2023	2024
Likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych	402 057,00	326 640,00	426 818,38
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	741 132,00	951 770,00	1 306 540,18
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny	27 786,00	29 031,20	48 939,20
Uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	141 040,00	208 739,00	213 990,43
Sport, kultura, rekreacja i turystyka	43 237,00	63 787,80	74 022,22
Warsztaty Terapii Zajęciowej	5 023 224,00	5 722 204,00	6 537 024,00

Zauważa się, że środki jakie otrzymywał Powiat z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, były każdego roku coraz większe, dzięki czemu zaspokajane były potrzeby osób

niepełnosprawnych. Najwięcej środków przeznaczono na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Ponadto realizacja programów: „Program wyrównywania różnic między regionami III” oraz „Aktywny samorząd” umożliwiła rozszerzenie działań Powiatu Zamojskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania	2022	2023	2024
„Aktywny samorząd”	332 196,47	462 988,84	525 423,73
„Program wyrównywania różnic między regionami III”	480 000,00	707 900,00	911 304,00

Pomoc instytucjonalną dzieciom z niepełnosprawnością świadczy również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu. Poradnia wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne dotyczące wydawanych orzeczeń.

Tabela 39 Liczba i rodzaj orzeczeń wydanych przez poradnię w latach 2022-2023

Lp.	Rodzaj niepełnosprawności	ilość
1	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na Zespół Aspergera,	36
2	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu znacznym	2
3	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym	29
4	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na afazję,	24
5	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na lekki stopień niepełnosprawności intelektualnej	139
6	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na słabe słyszenie	17
7	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na słabe widzenie	3
8	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność ruchową	17
9	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm	83
10	Razem	350

4.3. Bezrobocie i walka z ubóstwem.

Dane przygotowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu.

4.3.1. Stopa bezrobocia

Wielkość stopy bezrobocia w województwie lubelskim zmniejszała się w kolejnych latach badanego okresu. Na koniec 2024 r. wyniosła 7,4 % i była niższa o 1,3 p.p. w porównaniu do stanu na koniec 2021 roku (8,7%). W powiecie zamojskim stopa bezrobocia kształtowała się na dzień 31.12.2024 r. na poziomie 10,7% i w porównaniu do 31.12.2021 r. była niższa od 2,3 p.p. Każdego roku stopa bezrobocia w powiecie zamojskim była wyższa niż w kraju i województwie lubelskim. Na koniec grudnia 2024 r. powiat zamojski zajął 18 miejsce w województwie lubelskim pod względem wielkości stopy bezrobocia, w 2023 r. – 17. miejsce, w 2022 r. – 17. miejsce, natomiast w 2021 roku – 18 miejsce.

Tabela 40 Stopa bezrobocia [%] w kraju, województwie lubelskim oraz na obszarze działania PUP Zamość w latach 2021 – 2024

	31.12.2021 r.	31.12.2022 r.	31.12.2023 r.	31.12.2024 r.
KRAJ	5,8	5,2	5,1	5,1
WOJ. LUBELSKIE	8,7	8,0	7,5	7,4
bialski	11,1	9,6	8,8	9,1
biłgorajski	6,5	5,9	5,9	5,9
chełmski	17,5	13,8	12,2	12,4
hrubieszowski	18,1	15,1	14,7	15,3
janowski	13,8	12,3	11,8	11,3
krasnostawski	15,8	14,3	13,8	13,4
kraśnicki	11,5	11,2	11,0	10,4
lubartowski	13,8	12,0	11,7	11,5
lubelski	5,9	5,6	5,7	5,5
łęczyński	6,3	5,7	5,4	5,3
łukowski	4,3	4,2	3,9	4,0
m. Biała Podlaska	9,1	7,7	7,3	7,1
m. Chełm	10,2	9,4	8,2	8,3
m. Lublin	5,5	5,1	4,3	4,1
m. Zamość	8,9	8,1	7,8	8,0
opolski	9,1	9,4	9,3	9,5
parczewski	8,5	8,7	7,9	8,1
puławski	6,6	5,7	5,7	5,7
radzyński	8,2	8,2	7,5	7,0
rycki	7,9	7,2	6,7	6,7
świdnicki	9,7	8,0	7,3	7,2
tomaszowski	9,9	9,1	9,5	8,8
włodawski	17,6	15,8	15,3	15,1
zamojski	12,9	10,7	10,5	10,6

Źródło: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane;>
<http://wuplublin.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/informacja-miesieczna>

4.3.2. Liczba osób bezrobotnych

Liczba osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy powiecie zamojskim zmniejszała się w kolejnych latach. Na koniec grudnia 2024 r. liczba zarejestrowanych była o 539 osób mniejsza niż w analogicznym okresie 2021 r. W ujęciu procentowym liczba bezrobotnych z powiatu zamojskiego w stosunku do wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Zamość wyniosła pomiędzy 61,2% a 61,7%.

Tabela 41 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zamościu na tle województwa lubelskiego i kraju w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	6107	5391	5199	5205
Miasto Zamość	2370	2075	1991	2007
Powiat zamojski	3737	3316	3208	3198

Źródło: Sprawozdania PUP Zamość

W strukturze bezrobotnych zdecydowaną większość stanowiły osoby bez prawa do zasiłku. Zasiłek przysługiwał 10,1% osób w 2021 r., 7,8% w 2022 r., 12,3% w 2023 r. oraz 13,6% w 2024 r. (wg stanu na koniec grudnia).

Tabela 42 Liczba osób bezrobotnych z Powiatu Zamojskiego prawem do zasiłku w ujęciu liczbowym i procentowym w latach 2021-2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Powiat zamojski	3737	3316	3208	3198
w tym z prawem do zasiłku	379	257	396	434
%	10,1	7,8	12,3	13,6

Źródło: Sprawozdania PUP Zamość

4.3.3. Stan i struktura bezrobocia

W strukturze wiekowej największą liczbę bezrobotnych z powiatu zamojskiego pod koniec każdego z czterech lat badanego okresu stwierdzono w grupie w wieku 25 - 34. Niepokojącym trendem jest natomiast fakt ciągłego wzrostu liczby osób młodych pomiędzy 18 a 24 rokiem życia. W porównaniu do roku 2021 r. liczba osób bezrobotnych w powyższym przedziale wiekowym wzrosła o 2,3 p.p.

Tabela 43 Tabela Liczba osób bezrobotnych w powyższym przedziale wiekowym

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	3737	3316	3208	3198
18-24	606	563	556	593
25-34	1182	991	893	886
35-44	803	738	725	698
45-54	625	554	568	569
55-59	305	275	286	286
60 lat i więcej	216	195	180	166

Tabela 44 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Zamojskim wg wieku w latach 2021 – 2024 w ujęciu procentowym

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	3737	3316	3208	3198
18-24	16,2%	17,0%	17,3%	18,5%
25-34	31,6%	29,9%	27,8%	27,7%
35-44	21,5%	22,3%	22,6%	21,8%
45-54	16,7%	16,7%	17,7%	17,8%
55-59	8,2%	8,3%	8,9%	8,9%
60 lat i więcej	5,8%	5,9%	5,6%	5,2%

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

W latach 2021 – 2024 najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (pomiędzy 26,3% a 28,0%) oraz policealnym i średnim zawodowym (24,3% - 26,1%). Najmniej bezrobotnych z powiatu zamojskiego zarejestrowanych w PUP Zamość posiadało wykształcenie wyższe (12,3% - 13,0%).

Tabela 45 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Zamojskim wg wykształcenia w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	3737	3316	3208	3198
wyższe	460	419	411	415
policealne i śr. zawodowe	915	827	779	834
średnie ogólnokształcące	469	437	459	421
zasadnicze zawodowe	1047	903	873	840
gimnazjalne i poniżej	846	730	686	688

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Tabela 46 Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia w Powiecie Zamojskim w latach 2021 – 2024 w ujęciu procentowym.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
wyższe	12,3%	12,6%	12,8%	13,0%
policealne i śr. zawodowe	24,5%	24,9%	24,3%	26,1%
średnie ogólnokształcące	12,6%	13,2%	14,3%	13,2%
zasadnicze zawodowe	28,0%	27,2%	27,2%	26,3%
gimnazjalne i poniżej	22,6%	22,0%	21,4%	21,5%

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Analizując lata 2021 – 2024 należy stwierdzić, że największą grupę w badanym zakresie przedmiotowym stanowią niestety osoby pozostające w ewidencji powyżej 12 miesięcy, wpisujące się w definicję osób długotrwale bezrobotnych. Sumując grupę bezrobotnych pozostających w ewidencji pomiędzy 12 a 24 miesiące oraz powyżej 24 miesięcy liczba takich osób w stosunku do wszystkich zarejestrowanych z powiatu zamojskiego wynosi od 42,0% w 2024 roku do 48,1% w roku 2021 r. Podkreślić jednak trzeba, że zarówno w ujęciu liczbowym, jak i procentowym następuję spadek w/w osób.

Tabela 47 Liczba osób bezrobotnych z Powiatu Zamojskiego wg czasu pozostawania w ewidencji w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	3737	3316	3208	3198
do 1 m-ca	382	341	310	351
1-3 m-cy	635	671	640	581
3-6 m-cy	456	454	429	477
6-12 m-cy	465	400	464	446
12-24 m-cy	655	404	437	484
pow. 24 m-cy	1144	1046	928	859

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość.

Tabela 48 Liczba osób bezrobotnych z Powiatu Zamojskiego wg czasu pozostawania w ewidencji w ujęciu procentowym w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
do 1 m-ca	10,2%	10,3%	9,7%	11,0%
1-3 m-cy	17,0%	20,2%	20,0%	18,2%
3-6 m-cy	12,2%	13,7%	13,4%	14,9%
6-12 m-cy	12,5%	12,1%	14,4%	13,9%
12-24 m-cy	17,5%	12,2%	13,6%	15,1%
pow. 24 m-cy	30,6%	31,5%	28,9%	26,9%

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość.

Największą liczbę osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego stwierdzono w grupie osób ze stażem pracy poniżej 1 roku (od 27,3% do 28,6%) i od 1 do 5 lat (26,3% do 27,5%). Największy problem stanowi jednak grupa osób, która nie posiada w ogóle stażu pracy (średnio około 19,0%), co często przekłada się na brak jakiegokolwiek doświadczenia potrzebnego na rynku pracy.

Tabela 49 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Zamojskim wg stażu pracy w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	3737	3316	3208	3198
do 1 roku	1031	930	877	914
1-5 lat	1028	881	854	841
5-10 lat	411	395	399	420
10-20 lat	345	298	302	278
20-30 lat	139	134	130	123
powyżej 30 lat	57	51	40	33
bez stażu	726	627	606	589

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Tabela 50 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Zamojskim w wg stażu pracy w ujęciu procentowym w latach 2021-2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
do 1 roku	27,6%	28,1%	27,3%	28,6%
1-5 lat	27,5%	26,6%	26,6%	26,3%
5-10 lat	11,0%	11,9%	12,4%	13,1%
10-20 lat	9,2%	9,0%	9,4%	8,7%
20-30 lat	3,7%	4,0%	4,1%	3,8%
powyżej 30 lat	1,5%	1,5%	1,2%	1,0%
bez stażu	19,4%	18,9%	18,9%	18,4%

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Art. 69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia z dnia 20 marca 2025 r. (Dz. U z 2025 r., poz. 620) definiuje, że pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w formach pomocy przysługuje:

- 1) bezrobotnym posiadającym Kartę Dużej Rodziny, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- 2) bezrobotnym powyżej 50. roku życia;
- 3) bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych;
- 4) bezrobotnym niepełnosprawnym;
- 5) długotrwale bezrobotnym;
- 6) bezrobotnym i poszukującym pracy, będącym osobami do 30. roku życia;
- 7) bezrobotnym samotnie wychowującym co najmniej jedno dziecko.

Tabela 51 Wybrane kategorie osób bezrobotnych ujęte w Art.69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia na przestrzeni lat 2021-2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
długotrwale bezrobotni	2220	1906	1782	1722
bez kwalifikacji zawodowych	925	829	776	739
niepełnosprawni	177	176	178	130
powyżej 50 roku życia	809	731	733	714
do 30 roku życia	1233	1070	1026	1040

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Tabela 52 Wybrane kategorie osób bezrobotnych ujęte w Art.69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia na przestrzeni lat 2021-24 w ujęciu procentowym

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
długotrwale bezrobotni	59,4%	57,5%	55,5%	53,8%
bez kwalifikacji zawodowych	24,8%	25,0%	24,2%	23,1%
niepełnosprawni	4,7%	5,3%	5,5%	4,0%
powyżej 50 roku życia	21,6%	22,0%	22,8%	22,3%
do 30 roku życia	33,0%	32,3%	32,0%	32,5%

Źródło: sprawozdanie PUP Zamość

Oddzielną kategorię osób stanowią osoby bez doświadczenia zawodowego. W latach 2021 - 2024 w stosunku do wszystkich bezrobotnych z terenu powiatu zamojskiego osoby bez doświadczenia zawodowego stanowiły jedną z najliczniejszych grup. W ujęciu procentowym w/w kategoria osób bezrobotnych stanowiła pomiędzy 27,5% a 28,9% ogółu zarejestrowanych.

Tabela 53 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Zamojskim bez doświadczenia zawodowego w ujęciu liczbowym i procentowym w latach 2021-2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
osoby bezrobotne bez doświadczenia zawodowego	1080	963	912	880
%	28,9	29,0	28,4	27,5

Źródło: sprawozdania PUP Zamość

W strukturze osób niepełnosprawnych z powiatu zamojskiego dominowały osoby bezrobotne, które w badanym okresie stanowiły od 84,4% do 88,6%. W tej grupie zdecydowanie przeważały osoby posiadające lekki (od 66,7% do 71,9% ogółu niepełnosprawnych) oraz umiarkowany (od 25,8% do 32,2% ogółu niepełnosprawnych) stopień niepełnosprawności.

Tabela 54 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w Powiecie Zamojskim w latach 2021 – 2024.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Bezrobotni	177	176	178	130
Poszukujący pracy	27	23	23	24
Ogółem	204	199	201	154

Źródło: sprawozdania PUP.

Tabela 55 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w Powiecie Zamojskim w latach 2021 – 2024 z podziałem na stopień niepełnosprawności

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Bezrobotni ogółem	177	176	178	130
Znaczny	2	4	4	2
Umiarkowany	57	54	46	37
Leki	118	118	128	91
Poszukujący pracy ogółem	27	23	23	24
Znaczny	4	5	5	5
Umiarkowany	15	14	13	15
Leki	8	14	5	4

Źródło: sprawozdania PUP Zamość.

4.3.4 Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia. Oferty pracy.

Całkowita liczba ofert pracy jakimi dysponował Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu zmieniała się w latach 2021 – 2024. Najwięcej ofert wpłynęło do urzędu w 2021 r. – 4 292, najmniej w roku 2024 - 3369 r, obserwujemy więc w tym aspekcie tendencję spadkową. W przypadku ofert z powiatu zamojskiego po spadku ich liczby w okresie 2021-23, w roku 2024 nastąpił wzrost ofert i miejsc aktywizacji zawodowej w powiecie zamojskim zarówno w ujęciu ilościowym, jaki i procentowym. Do urzędu wpłynęło 1062 oferty w z powiatu zamojskiego, które stanowiły 31,5% ogółu ofert, jakimi dysponował urząd w 2024 roku.

Tabela 56 Liczba ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w PUP Zamość i Powiecie Zamojskim w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
PUP Zamość	4292	4128	3469	3369
Powiat zamojski	1238	1166	996	1062
%	28,8	28,2	28,7	31,5

Źródło: sprawozdania PUP Zamość

Zdecydowana większość ofert z Powiatu Zamojskiego pochodziła z sektora prywatnego gospodarki i kształtowała się na poziomie od 80,9% w roku 2024 do 85,9% w roku 2021. Wśród nich dużą grupę stanowiły oferty subsydiowane, które stanowiły od 37,0% do 42,5% ogółu wszystkich ofert.

Tabela 57 Struktura ofert pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 - 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	1 238	1 166	996	1 062
Zatrudnienie lub inna praca zarobkowa	976	910	788	854
Miejsca aktywizacji zawodowej	262	256	208	208
W tym: staże	249	249	208	208
prace społecznie użyteczne	13	7	0	0
Subsydiowane	493	481	423	393
dla osób niepełnosprawnych	21	28	24	18
Z sektora publicznego gospodarki	174	191	188	203
Z sektora prywatnego gospodarki	1 064	975	808	859

Źródło: Sprawozdania PUP Zamość

Najwięcej osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego w latach 2021 – 2024 skierowano na staże oraz szkolenia. W ciągu czterech badanych lat z tych formy pomocy skorzystało odpowiednio 1812 osób ze szkoleń oraz 1563 osoby ze staży. Ponadto 674 osoby znalazły zatrudnienie w ramach refundacji doposażenia stanowiska pracy, natomiast 629 mieszkańców powiatu zamojskiego zdecydowało się podjąć działalność gospodarczą.

Tabela 58 Realizacja form wsparcia w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Szkolenia	517	594	357	344
w tym bon szkoleniowy	30	32	39	28
Staż	416	441	365	341
Prace interwencyjne	175	118	124	105
Roboty publiczne	10	22	9	7
Prace społecznie użyteczne	43	36	26	29
Refundacja kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy	183	164	169	158
Podjęcie działalności gospodarczej (subsydiowanej)	160	136	164	169
w tym w ramach bonu na zasiedlenie	0	1	2	0
Bon na zasiedlenie (podjęcie pracy w ramach bonu)	131	179	147	133
Inne (w tym zatrudnienie wspierane, PFRON)	9	11	9	8
Ogółem	1644	1701	1370	1294

Źródło: sprawozdania PUP Zamość

4.3.5. Zawody deficytowe i nadwyżkowe

Zawody deficytowe to takie, w których w najbliższym roku nie powinno być trudności ze znalezieniem pracy, gdyż zapotrzebowanie pracodawców będzie w ich przypadku duże, a podaż pracowników chętnych do podjęcia zatrudnienia i mających odpowiednie kwalifikacje – niewielka. Zawody zrównoważone to takie, w których liczba ofert pracy będzie zbliżona do liczby osób zdolnych i chętnych do podjęcia zatrudnienia w danym zawodzie (podaż i popyt zrównoważą się). Zawody nadwyżkowe, w których znalezienie pracy może być trudniejsze ze względu na małe zapotrzebowanie oraz wielu kandydatów chętnych do podjęcia pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Tabela 59 Zawody deficytowe w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024

2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
diagności samochodowi	brukarze	betoniarze i zbrojarze	blacharze i lakiernicy samochodowi
fryzjerzy	cieśle i stolarze budowlani	brukarze	elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy
kierowcy autobusów	dekarze i blacharze budowlani	cieśle i stolarze budowlani	fizjoterapeuci i masażyści
kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	diagności samochodowi	dekarze i blacharze budowlani	fryzjerzy
kosmetyczki	fizjoterapeuci i masażyści	diagności laboratoryjni medyczni	inspektorzy nadzoru budowlanego
krawcy i pracownicy produkcji odzieży	fryzjerzy	elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	inżynierowie budownictwa
magazynierzy	geodeci i kartografowie	inspektorzy nadzoru budowlanego	kierowcy autobusów
mechanicy pojazdów samochodowych	inżynierowie budownictwa	inżynierowie budownictwa	kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych
monterzy instalacji budowlanych	kierowcy autobusów	kierowcy autobusów	kierownicy budowy
nauczyciele praktycznej nauki zawodu	kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	kosmetyczki

operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	kosmetyczki	kierownicy budowy	krawcy i pracownicy produkcji odzieży
operatorzy obrabiarek skrawających	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	kucharze
pielęgniarki i położne	kucharze	lekarze	lekarze
pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie	lakiernicy	magazynierzy	magazynierzy
spawacze	lekarze	mechanicy pojazdów samochodowych	mechanicy pojazdów samochodowych
ślusarze	magazynierzy	monterzy instalacji budowlanych	monterzy instalacji budowlanych
	mechanicy pojazdów samochodowych	murarze i tynkarze	nauczyciele praktycznej nauki zawodu
	monterzy instalacji budowlanych	nauczyciele praktycznej nauki zawodu	nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych
	monterzy okien i szklarze	nauczyciele przedmiotów zawodowych	operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
	nauczyciele praktycznej nauki zawodu	operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	operatorzy obrabiarek skrawających
	nauczyciele przedmiotów zawodowych	operatorzy obrabiarek skrawających	operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych
	operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych	opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
	operatorzy obrabiarek skrawających	psycholodzy i psychoterapeuci	piekarze
	operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych	samodzielni księgowi	pracownicy ds. rachunkowości i księgowości
	opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	spawacze	Psycholodzy i psychoterapeuci
	piekarze	ślusarze	robotnicy obróbki drewna i stolarze
	pielęgniarki i położne		samodzielni księgowi
	pracownicy ds. rachunkowości i księgowości		spawacze

	pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie		ślusarze
	spawacze		
	szefowie kuchni		
	ślusarze		
	tapicerzy		

Źródło: „Barometr zawodów” – opracowanie MRPiPS za lata 2021-2024.

Tabela 60 Zawody nadwyżkowe w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024

2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
filolodzy i tłumacze	ekonomiści	ekonomiści	ekonomiści
filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy	filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy	filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy	filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy
inżynierowie chemicy i chemicy	pedagodzy	pracownicy administracyjni i biurowi	pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej
pedagodzy	pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej	pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej	rolnicy i hodowcy
plastycy, dekoratorzy wnętrz i konserwatorzy zabytków	pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP	pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP	specjaliści rolnictwa i leśnictwa
pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej	rolnicy i hodowcy	socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych	technicy informatycy
pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP	specjaliści ds. administracji	specjaliści ds. administracji	
rolnicy i hodowcy	specjaliści rolnictwa i leśnictwa	specjaliści technologii żywności i żywienia	
socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych	specjaliści technologii żywności i żywienia		
specjaliści ds. administracji			
specjaliści rolnictwa i leśnictwa			

specjaliści technologii żywności i żywienia			
---	--	--	--

Źródło: „Barometr zawodów” – opracowanie MRPiPS za lata 2021-2024.

Analizując cały badany okres tj. lata 2021 -2024 na terenie powiatu zamojskiego można wyróżnić grupę zawodów, które pojawiały w przedmiotowym zestawieniu kilkakrotnie, nierzadko w każdym z badanych lat. Do najczęściej pojawiających się zawodów deficytowych należały: kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, kierowcy autobusów, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, magazynierzy, mechanicy pojazdów samochodowych, monterzy instalacji budowlanych, nauczyciele praktycznej nauki zawodu, nauczyciele przedmiotów zawodowych, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych, spawacze oraz ślusarze. Natomiast wśród zawodów nadwyżkowych do tej grupy należały: ekonomiści, filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy, pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej, pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP, specjaliści ds. administracji, specjaliści rolnictwa i leśnictwa, specjaliści technologii żywności i żywienia.

4.3.6. Walka z ubóstwem.

Ubóstwo to stan osoby, w którym brakuje jej podstawowych dóbr, na skutek czego jej podstawowe potrzeby nie są zaspokojone.

Ubóstwo to stan niedostatku materialnego, w którym jednostka lub rodzina nie posiada wystarczających środków do zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak jedzenie, schronienie czy opieka zdrowotna. Wyróżnia się różne rodzaje ubóstwa: absolutne (brak środków na przetrwanie), względne (poziom życia znacznie niższy od przeciętnego w danym społeczeństwie) oraz ustawowe (niezdolność do osiągnięcia dochodu uprawniającego do świadczeń z systemu pomocy społecznej).

Rodzaje ubóstwa :

Ubóstwo absolutne:

Skrajny niedobór środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych i zapewnienia przetrwania. Odnosi się do braku środków pozwalających na zaspokojenie elementarnych potrzeb, takich jak jedzenie czy schronienie, co często określa się też jako skrajne ubóstwo.

Ubóstwo względne:

Brak dochodów na poziomie, który jest relatywnie niski w stosunku do standardów życia danego społeczeństwa. W Unii Europejskiej mierzone jest w odniesieniu do 60% mediany dochodów gospodarstw domowych.

Ubóstwo ustawowe:

Stan, w którym dochód osoby lub rodziny jest niższy od progu dochodowego ustalonego przez prawo, co uprawnia do ubiegania się o pomoc społeczną. W 2024 roku kryterium dochodowe dla jednoosobowego gospodarstwa domowego wyniosło 776 zł miesięcznie oraz 600 zł na osobę w wieloosobowych gospodarstwach domowych.

Ubóstwo subiektywne:

Stan, w którym jednostka odczuwa brak wystarczających środków, niezależnie od obiektywnych wskaźników.

Ujęcie definicji

Brak środków materialnych:

Jednostka nie dysponuje dochodami lub zasobami materialnymi wystarczającymi do zaspokojenia

podstawowych potrzeb.

Ograniczenie szans życiowych:

Ubóstwo to brak możliwości edukacji, korzystania ze służby zdrowia, dostępu do ziemi czy godnej pracy, co uniemożliwia uczestnictwo w życiu społecznym.

Wykluczenie i godność:

Ubóstwo jest naruszeniem ludzkiej godności i prowadzi do wykluczenia z życia społecznego, co powoduje poczucie bezsilności i podatność na przemoc.

Wielowymiarowość ubóstwa

Ubóstwo to złożony problem, który nie ogranicza się tylko do braku pieniędzy. Obejmuje również:

Niedożywienie i głód

Brak dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej

Dyskryminację społeczną i brak udziału w życiu społecznym

Złe warunki mieszkaniowe i brak dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych

Niemal 2,5 mln Polaków żyje w skrajnym ubóstwie. To 6,6% populacji Polski. Wyraźnie częściej na ryzyko ubóstwa skrajnego narażeni byli mieszkańcy wsi (8,8%), zwłaszcza obszarów wiejskich poza aglomeracjami. Próg ubóstwa to poziom dochodu poniżej którego osoby lub gospodarstwa domowe są uznawane za ubogie, dzieląc się na ubóstwo skrajne (niski dochód zagrażający zdrowiu i życiu, związany z minimum egzystencji) oraz ubóstwo relatywne (niskie dochody w porównaniu do przeciętnych w danym kraju). Obie granice są określane przez GUS i zależą od liczby osób w gospodarstwie domowym, np. w 2024 roku dla osoby samotnej próg skrajnego ubóstwa wynosił 972 zł, a relatywnego był znacznie wyższy

Zjawiska ubóstwa i bezrobocia są ze sobą ściśle powiązane. Jeśli ktoś przez dłuższy czas pozbawiony jest możliwości zarobkowania, to poziom jego życia znacznie się obniża.

Dane statystyczne nie uwzględniają jednak ukrytego bezrobocia na wsi, polegającego na tym, iż przydziela się wykonanie określonej pracy większej liczbie osób, niż jest faktyczna potrzeba.

Tabela 61 Główne powody przyznanej pomocy przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu zamojskiego

L.p.	Powód przyznanej pomocy	Liczba rodzin ogółem w 2024 roku	Liczba rodzin na wsi	Liczba osób w rodzinach
1.	Ubóstwo	551	489	1144
2.	Sieroctwo	0	0	0
3.	Bezdomność	38	34	38
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	188	169	930
5.	W tym: wielodzietność	154	135	792
6.	Bezrobocie	463	423	1247
7.	Niepelnosprawność	466	433	995
8.	Długotrwała lub ciężka choroba	500	450	978
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-	132	122	463

	wychowawczych w tym:			
10.	Rodziny niepełne	50	49	150
11.	Rodziny wielodzietne	33	30	187
12.	Przemoc w rodzinie	10	7	24
13.	Alkoholizm	60	42	102
14.	Narkomania	0	0	0
15.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	30	22	41
16.	Trudności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0
17.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0
18.	Zdarzenia losowe	14	11	38
19.	Sytuacja kryzysowa	4	4	11
20.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło: Dane z ośrodków pomocy społecznej Powiatu Zamojskiego.

Jak wynika z analizy danych największa grupa rodzin i osób w rodzinach objęta pomocą społeczną przez ośrodki pomocy społecznej to osoby dotknięte ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością oraz długotrwałą lub ciężką chorobą. Dane liczbowe odzwierciedlają i są zgodne z wynikami i analizą przeprowadzonych anonimowych ankiet wśród społeczeństwa zamieszkującego na terenie Powiatu Zamojskiego.

Wykazują niepokojący trend starzenia się społeczeństwa ze wzorcem postaci człowieka zamieszkującego samotnie, w podeszłym wieku schorowanego, z niskimi dochodami i ograniczonym dostępem do służby zdrowia.

Rejon Powiatu Zamojskiego jest terenem typowo rolniczym z przewagą rozdrobnionych małych wsi z małą ilością mieszkańców. Z tego też powodu z tabeli wynika iż największą grupą rodzin i osób zagrożonych ubóstwem, samotnością są mieszkańcy terenów wiejskich.

Wiodącym problemem powodującym obniżenie poziomu życia jest wzrastające bezrobocie, które powoduje zubożenie znacznej części rodzin oraz rodzi szereg patologii w rodzinach. Zjawiska te często prowadzą do ubóstwa, a w konsekwencji do rozpadu rodziny i umieszczenia małoletnich dzieci poza rodziną naturalną.

Należy jednak zaznaczyć, że przypadki wymagające interwencji ze strony służb społecznych związane są najczęściej ze zjawiskiem współwystępowania więcej niż jednej trudnej sytuacji życiowej.

Bezrobocie ma bardzo wyraźny wpływ na migrację ludności szczególnie z terenów wiejskich z dominującą przewagą ludzi młodych co powoduje proces starzenia się społeczeństwa a z czasem wyludnianie całych miejscowości.

4.4. Pomoc dziecku i rodzinie na poziomie powiatu.

System pieczy zastępczej na terenie powiatu w latach 2021 – 2024 stanowiły placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze.

4.4.1. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze zapewniają dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają ich niezbędne potrzeby bytowe. Umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami bądź innymi osobami bliskimi, podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny. Zapewniają dzieciom dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych. Do placówek opiekuńczo – wychowawczych przyjmowane są dzieci od 10 roku życia na podstawie orzeczenia Sądu.

Na terenie Powiatu Zamojskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- Dom Dziecka Nr 1 w Zwierzyńcu o liczbie miejsc – 14;
- Dom Dziecka Nr 2 w Zwierzyńcu o liczbie miejsc – 14;

Tabela 62 Instytucjonalna piecza zastępcza.

Nazwa placówki	Liczba miejsc	Liczba wychowanków korzystających z placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej	Liczba wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze
2021rok				
Dom Dziecka Nr 1 w Zwierzyńcu	14	18	6	5
Dom Dziecka Nr 2 w Zwierzyńcu	14	18	7	4
2022 rok				
Dom Dziecka Nr 1 w Zwierzyńcu	14	20	6	4
Dom Dziecka Nr 2 w Zwierzyńcu	14	18	5	4
2023 rok				
Dom Dziecka Nr 1 w Zwierzyńcu	14	19	3	3
Dom Dziecka Nr 2 w Zwierzyńcu	14	23	9	7
2024 rok				
Dom Dziecka	14	18	2	5

Nr 1 w Zwierzyńcu				
Dom Dziecka	14	18	2	4
Nr 2 w Zwierzyńcu				

Jak wynika z danych zawartych w tabeli liczba dzieci korzystających z instytucjonalnych form pieczy zastępczej w latach 2021 – 2024 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej są wykorzystywane w sytuacjach, gdy zostały wyczerpane inne możliwości wsparcia tj. pomoc rodzinie naturalnej bądź umieszczenie w rodzinie zastępczej. W powyższych okolicznościach dziecko, które zostało pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do placówki opiekuńczo – wychowawczej.

4.4.2. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzina zastępcza sprawuje całodobową opiekę nad dziećmi, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza ta została im ograniczona. Zapewnia wychowanie, kształcenie, dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych, umożliwia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi dziecku.

Tabela 63 Rodzinna piecza zastępcza

Formy pieczy zastępczej	Liczba istniejących rodzin zastępczych	Liczba wychowanków korzystających z rodzin zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	Liczba wychowanków opuszczających rodziny zastępcze	Liczba utworzonych rodzin zastępczych
2021 rok					
Rodzina zastępcza spokrewniona	27	38	4	2	4
Rodzina zastępcza niezawodowa	20	27	5	5	4
Rodzina zastępcza zawodowa	4	12	3	1	1
2022rok					
Rodzina zastępcza spokrewniona	29	41	5	2	2
Rodzina zastępcza niezawodowa	17	23	0	9	0
Rodzina zastępcza zawodowa	4	10	0	1	0
2023 rok					
Rodzina zastępcza spokrewniona	36	50	11	3	7

Rodzina zastępcza niezawodowa	17	18	5	3	4
Rodzina zastępcza zawodowa	4	13	4	3	1
2024 rok					
Rodzina zastępcza spokrewniona	37	51	4	9	3
Rodzina zastępcza niezawodowa	18	18	5	5	5
Rodzina zastępcza zawodowa	6	15	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne.

Jak wynika z powyższej tabeli wśród liczby rodzin zastępczych dominującą formę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione. W okresie czterech lat nastąpił nieznaczny wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych. W strukturze rodzin zastępczych, w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych dominowały rodziny sprawujące opiekę nad 1 lub 2 dzieci, natomiast rodziny zastępcze zawodowe przeznaczone były dla nie więcej niż 3 dzieci.

Na podstawie monitorowania sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej należy stwierdzić, iż w dalszym ciągu dominującą przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej było uzależnienie rodziców od alkoholu. Następną przyczyną była bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W niewielu przypadkach powodem zabrania dziecka z rodziny naturalnej był wyjazd rodziców za granicę. Przypadki wymagające interwencji ze strony służb społecznych związane były najczęściej ze zjawiskiem współwystępowania więcej niż jednej trudnej sytuacji życiowej.

Wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej mogą pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej za zgodą rodziny zastępczej bądź dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia pod warunkiem kontynuowania nauki. Przed uzyskaniem pełnoletności wychowankowie wskazują opiekuna usamodzielnienia i opracowują indywidualny program usamodzielnienia, który jest podstawą do udzielenia pomocy pieniężnej z tego tytułu.

Tabela 64 Przyczyny przebywania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024

Przyczyny umieszczenia	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej			
	2021	2022	2023	2024
uzależnienia rodziców, w tym od alkoholu	64	68	73	64
sieroctwo	6	7	8	8
pólsieroctwo	1	1	0	1

przemoc w rodzinie	10	5	9	10
choroba rodziców	6	5	3	6
pobyt rodziców za granicą	2	0	3	2
porzucenie dziecka	0	0	0	0
bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	20	22	18	19
Inne / przebywanie rodziców w zakładzie karnym, małoletnie matki z dziećmi/	4	4	9	10

Źródło: Opracowania własne

Z analizy dokumentacji i orzeczeń sądu w sprawie umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych wynika, iż w dalszym ciągu dominującą przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej było uzależnienie rodziców od alkoholu. Następną przyczyną była bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Na trzecim miejscu plasuje się przemoc w rodzinie. W niewielu przypadkach powodem zabrania dziecka z rodziny naturalnej była choroba rodziców. Należy zaznaczyć, iż przypadki wymagające interwencji ze strony służb społecznych związane były najczęściej ze zjawiskiem współwystępowania więcej niż jednej trudnej sytuacji życiowej.

Wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej mogą pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej za zgodą rodziny zastępczej bądź dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia pod warunkiem kontynuowania nauki. Przed uzyskaniem pełnoletności wychowankowie wskazują opiekuna usamodzielnienia i opracowują indywidualny program usamodzielnienia, który jest podstawą do udzielenia pomocy pieniężnej z tego tytułu.

Dane przedstawione przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną nr 2 w Zamościu przedstawia poniższa Tabela.

Tabela 65 Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2021/2022 – 2022/2023 – 2023/2024

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane dla dzieci i uczniów		2021/2022	2022/2023	2023/2024	Razem:
1.	nieślyszących i słabosłyszających	5	3	2	10
2.	niewidomych i słabowidzących	2	5	1	8
3.	z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	11	11	6	28
4.	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	37	32	42	111
5.	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	8	5	5	18
6.	z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera	14	11	22	47

7.	z niepełnosprawnościami sprzężonymi (co najmniej dwie z powyższych występujące razem)	16	20	13	49
	Razem :	93	87	91	271

Liczba wydanych opinii (w tym opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju):

2022 – 334 (32)

2023 – 342 (49)

2024 – 306 (33)

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego: 2022- 84, 2023-106, 2024 -87

Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania – 2022 -20, 2023- 11, 2024-16

W roku 2024 wydano najwięcej orzeczeń z lat poddawanych analizie, najwięcej orzeczeń wydano dla dzieci z niepełnosprawnością w stopniu lekkim oraz z autyzmem w tym z Zespołem Aspergera. Na tej podstawie można sądzić, że dominującymi problemami zgłaszanymi do poradni przez rodziców/opiekunów prawnych dzieci z terenu powiatu zamojskiego są problemy związane z niepełnosprawnością umysłową oraz zaburzeniami ze spectrum autyzmu młodych osób.

4.5. Przemoc domowa

Przemoc domową według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa najczęściej cechuje się:

- Intencjonalnością – działania osoby stosującej przemoc domową nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia bliskich i zadawania im bólu. Osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania pełnej kontroli i władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonana, że wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym posiada wyłączne prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
- Dysproporcją siły – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, osoba doznająca przemocy staje się coraz bardziej bezradna, a osoba stosująca przemoc – coraz bardziej silna i bezkarna.
- Naruszaniem godności i praw – osoba stosująca przemoc domową narusza godność osoby doznającej przemocy, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.)
- Powodowaniem cierpienia i szkód – osoby doznające przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy domowej mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

Doznawanie przemocy może mieć różny charakter. W literaturze przedmiotu występuje wiele klasyfikacji rodzajów i form przemocy.

Najczęściej wymieniane rodzaje przemocy:

- Przemoc gorąca to gwałtowny wybuch tłumionych uczuć złości, frustracji, wściekłości, powodujący agresywne zachowania. Często przyczyny tych trudnych uczuć tkwią poza rodziną, np. powodują je konflikty w pracy. Nie mogąc sobie z nimi poradzić osoba stosująca przemoc odreagowuje je na członkach rodziny. Wie, że może sobie na takie zachowanie bezkarnie pozwolić.

- **Przemoc chłodna** w przeciwieństwie do przemocy gorącej nie wiąże się z gwałtownymi emocjami i agresywnymi zachowaniami. Wydaje się, że sprawca przemocy jest spokojniejszy bądź bardziej się kontroluje. Przemoc chłodna przyjmuje także postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania czy też autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Osoba, która krzywdzi jest przekonana o słuszności swoich czynów, zawsze znajdzie dla nich usprawiedliwienie: „gdybym ich nie bił, to nie wyrosłyby na porządnym ludzi”, „to dla jej dobra, bo inaczej całkowicie się zmarnuje”, itp.

Najczęściej wymieniane formy przemocy:

- **Przemoc fizyczna** - stanowi ona naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być przeróżne, np. złamania, siniaki, poparzenia, rany cięte itp. Powodowana jest poprzez np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni, itp. Obszarem, gdzie przemoc fizyczna jest bardzo często stosowana jest dom i rodzina.
- **Przemoc psychiczna** - agresja werbalna, która ma wywoływać poczucie zagrożenia i lęk. Są to groźby, oskarżenia, straszenie, wyśmiewanie, manipulowanie poczuciem winy, upokarzanie, szantażowanie, itp. Zawsze towarzyszy pozostałym formom krzywdzenia, ale również może występować samodzielnie.
- **Przemoc seksualna** - naruszenie intymności; polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przypuszczenie może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu.
- **Przemoc ekonomiczna/materialna** - odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby.
- **Zaniedbanie**- naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich; jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Trudno jest ocenić skalę występowania przemocy domowej, najlepiej obrazują ją statystyki opracowane przez tutejsze Centrum na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych działających na terenie Powiatu Zamojskiego, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepleszynie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach, Prokuraturę Rejonową w Zamościu oraz Sąd Rejonowy w Zamościu II Wydział Karny.

Dane liczbowe osób korzystających z usług ośrodków pomocy społecznej z powodu przemocy domowej przedstawia poniższa Tabela nr 66.

Tabela 66 Dane dotyczące osób i rodzin doznających przemocy domowej, korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024

Zakres danych	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OGÓŁEM	3227	3033	3086	2201
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej	97	105	92	99
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy:				
Fizycznej	90	80	203	80
Psychicznej	166	213	204	200
Seksualnej	0	0	0	0
Ekonomicznej	5	0	1	0
Liczba osób doświadczonych przemocą domową	347	344	476	301
Kobiety	163	145	148	129
Mężczyźni	38	56	116	34
Nieletni do lat 18	86	90	159	98
Osoby niepełnosprawne	20	11	20	6
Seniorzy w wieku 60+	40	42	33	34
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	203	209	203	139
Średni czas procedury „Niebieskie Karty”	x	x	x	x
do 3 miesięcy	38	28	26	19
od 3 do 6 miesięcy	41	54	36	27
powyżej 6 miesięcy	39	49	60	36
Ilość przypadków wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” względem tej samej rodziny	6	11	10	15
Liczba formularzy „Niebieskie Karty” przekazanych instytucjom na rzecz osób pokrzywdzonych	0	3	6	1
Liczba sprawców przemocy domowej	201	252	207	161
Kobiety	14	56	26	19
Mężczyźni	187	196	181	142
Punkty konsultacyjne dla ofiar przemocy	6	6	6	6

Liczba zgłoszeń na policję lub prokuraturę o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673)	14	14	21	5
Liczba wniosków do Sądu o wgląd w sytuację małoletnich dzieci w rodzinach, w których wystąpił problem przemocy domowej	23	43	45	44

Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Zamojskiego.

Jak wskazują dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Zamojskiego z powodu przemocy domowej z pomocy tychże ośrodków korzystają przede wszystkim kobiety z dziećmi. W dużej większości to mężczyźni pozostają sprawcami przemocy domowej. Występującą formą przemocy jest przemoc przede wszystkim psychiczna oraz fizyczna. Rodziny pozostają objęte procedurą „Niebieskie Karty”. W Powiecie Zamojskim na koniec 2024 roku funkcjonowało 6 punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy domowej.

Tabela 67 Dane dotyczące liczby zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną rozpadu życia rodzinnego oraz będącego przyczyną przemocy domowej z terenu Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024

Zakres danych	2021	2022	2023	2024
Liczba zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną rozpadu życia rodzinnego, w tym:	162	180	149	148
Kobiety	17	15	13	23
Mężczyźni	145	165	136	125
Liczba zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną przemocy domowej, w tym:	57	69	56	49
Kobiety	1	0	1	0
Mężczyźni	56	69	55	49

Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA z terenu Powiatu Zamojskiego.

Według danych przekazanych przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu Powiatu Zamojskiego wynika, że w przeciągu czterech lat zdecydowanie liczba zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną rozpadu życia rodzinnego dominowała nad

liczbą zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną przemocy domowej. W obu przypadkach zdecydowana większość zgłoszeń dotyczyła mężczyzn.

Tabela 68 Dane dotyczące osób i rodzin doznających przemocy domowej, które korzystały z pomocy POIK w Szczepieszynie w latach 2021 – 2024

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie	Dane liczbowe			
Zakres danych: osoby z terenu Powiatu Zamojskiego korzystające ze wsparcia w Państwowym Ośrodku	2021	2022	2023	2024
Liczba osób doświadczonych przemocą domową, które korzystały z pomocy w/w jednostki	44	81	60	52
Kobiety	26	40	38	23
Mężczyźni	5	16	2	13
Nieletni do lat 18	11	23	16	13
Osoby niepełnosprawne	1	0	2	0
Seniorzy w wieku 60+	1	2	2	3
Liczba osób korzystających z hostelu - ogółem	9	7	8	8
Kobiety	3	2	4	4
Mężczyźni	2	2	1	0
Nieletni do lat 18	4	3	3	4
Osoby niepełnosprawne	0	0	0	0
Seniorzy w wieku 60+	0	0	0	0
Liczba osób korzystających z hostelu ze względu na przemoc domową	7	4	7	8
Kobiety	3	1	3	4
Mężczyźni	0	0	0	0
Nieletni do lat 18	4	3	3	4
Osoby niepełnosprawne	0	0	1	0
Seniorzy w wieku 60+	0	0	0	0
Liczba zgłoszeń na policję lub prokuraturę o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673)	0	0	0	0

Liczba zastosowanych procedur „Niebieskie Karty” – sporządzono formularzy	0		0		0		2	
Liczba formularzy „Niebieskie Karty” przekazanych instytucjom na rzecz osób pokrzywdzonych	0		0		0		2	
Liczba osób i porad udzielanych osobom doznającym przemocy	l.os.	l. porad	l. os.	l. porad	l. os.	l. porad	l. os.	l. porad
Poradnictwo psychologiczne	42	228	79	213	66	131	49	204
Poradnictwo pedagogiczne	5	46	2	11	3	31	3	35
Poradnictwo socjalne	3	13	1	2	3	14	3	16
Poradnictwo prawne	4	14	1	1	1	1	0	0
Poradnictwo rodzinne	2	6	0	0	0	0	0	0
Liczba edycji programów korekcyjno - edukacyjnych	0		0		0		1	
Liczba osób, które przystąpiły do uczestnictwa w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych- kobiety (K), mężczyźni (M)	K	M	K	M	K	M	K	M
	0	0	0	0	0	0	4	11
Liczba osób, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	K	M	K	M	K	M	K	M
	0	0	0	0	0	0	2	8
Liczba osób, które przystąpiły do uczestnictwa w programie terapeutycznym i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową - kobiety (K), mężczyźni (M)	K	M	K	M	K	M	K	M
	34	7	55	24	48	8	30	19
Liczba osób, które ukończyły program terapeutyczny i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową	K	M	K	M	K	M	K	M
	32	5	44	16	24	4	24	12
Liczba osób, które przystąpiły do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową - kobiety (K), mężczyźni (M)	K	M	K	M	K	M	K	M
	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba osób, które ukończyły program psychologiczno-terapeutyczny	K	M	K	M	K	M	K	M
	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba osób, które przystąpiły do uczestnictwa w programie oddziaływań edukacyjnych i wspierających dla osób stosujących przemoc domową - kobiety (K), mężczyźni (M)	K	M	K	M	K	M	K	M
	x	x	0	0	0	0	1	13
	K	M	K	M	K	M	K	M

Liczba osób, które ukończyły program oddziaływań edukacyjnych i wspierających dla osób stosujących przemoc domową	x	x	0	0	0	0	1	13
---	---	---	---	---	---	---	---	----

Opracowanie własne na podstawie danych POIK w Szczebrzeszynie.

Osoby doświadczające przemocy domowej mogą otrzymać kompleksową pomoc i wsparcie dzięki funkcjonującemu na terenie Powiatu Zamojskiego Powiatowemu Ośrodkowi Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie.

W ciągu ostatnich czterech lat z usług hostelu skorzystało łącznie **237** osób. Liczba osób doświadczających przemocy domowej, które skorzystały z pomocy specjalistów zatrudnionych w Ośrodku według danych z czterech lat wyniosła łącznie **267** osób, którym udzielono łącznie **966** porad.

Ponadto osoby z terenu Powiatu Zamojskiego doświadczające przemocy domowej skorzystały z pomocy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia w Tyszowcach, co obrazują dane zawarte w tabeli poniżej.

Tabela 69 Dane dotyczące osób i rodzin doświadczających przemocy domowej, z terenu Powiatu Zamojskiego, które korzystały z pomocy SOW w Tyszowcach w latach 2021 – 2024

Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia w Tyszowcach	Dane liczbowe			
Zakres danych: osoby z terenu Powiatu Zamojskiego korzystające ze wsparcia w Państwa Ośrodku	2021	2022	2023	2024
Liczba osób doświadczonych przemocą domową, które korzystały z pomocy w/w jednostki	0	1	8	3
Kobiety	0	1	4	1
Mężczyźni	0	0	0	0
Nieletni do lat 18	0	0	4	2
Osoby niepełnosprawne	0	0	0	0
Seniorzy w wieku 60+	0	0	0	0
Liczba osób korzystających z hostelu-ogółem	0	0	6	3
Kobiety	0	0	2	1
Mężczyźni	0	0	0	0
Nieletni do lat 18	0	0	4	2
Osoby niepełnosprawne	0	0	0	0
Seniorzy w wieku 60+	0	0	0	0
Liczba osób korzystających z hostelu ze względu na przemoc domową	0	0	6	3
Kobiety	0	0	2	1
Mężczyźni	0	0	0	0

Nieletni do lat 18	0	0	4	2
Osoby niepełnosprawne	0	0	0	0
Seniorzy w wieku 60+	0	0	0	0
Liczba osób i porad udzielanych osobom doznającym przemocy	l. os.	l. porad	l. os.	l. porad
Poradnictwo psychologiczne	0	0	0	0
Poradnictwo pedagogiczne	0	0	1	6
Poradnictwo socjalne	0	0	1	2
Poradnictwo prawne	0	0	0	0
Poradnictwo rodzinne	0	0	0	0

Opracowanie własne na podstawie danych SOW w Tyszowcach.

Tabela 70 Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących stosowania przemocy domowej przekazanych do Prokuratury Rejonowej w Zamościu w latach 2021 – 2024

Prokuratura Rejonowa w Zamościu	Dane liczbowe			
Zakres danych	2021	2022	2023	2024
Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy domowej	217	194	193	267
Liczba spraw dotyczących przemocy domowej zakończonych aktami oskarżenia	136	85	58	117

Opracowanie własne na podstawie danych z Prokuratury Rejonowej w Zamościu.

Według danych przekazanych przez Prokuraturę Rejonową w Zamościu wynika, że w ciągu ostatnich czterech lat liczba zarejestrowanych spraw dotyczących stosowania przemocy domowej wynosiła łącznie **871** z czego **396** zakończonych zostało aktami oskarżenia, co stanowi **42,37%** zarejestrowanych spraw tego typu.

Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli w latach 2021-2025 zarejestrowano ogółem **568** spraw z art. 207 k.k., z czego **139** zakończyło się postanowieniem odbycia kary pozbawienia wolności dla osób stosujących przemoc domową, bez warunkowego jej zawieszenia. Natomiast **97** spraw zostało skierowanych do mediacji.

Tabela 71 Liczba spraw zarejestrowanych o czyn z art. 207 kk przez Sąd Rejonowy w Zamościu II Wydział karny w latach 2021 – 2024

Sąd Rejonowy w Zamościu II Wydział Karny	Dane liczbowe			
	2021	2022	2023	2024
Zakres danych				
Liczba spraw zarejestrowanych o czyn z art. 207 k.k. w tym:	178	156	122	112
Liczba spraw zakończonych postanowieniem odbycia kary pozbawienia wolności	43	35	32	29
Liczba spraw, które sąd skierował do mediacji	34	29	16	18
Liczba postanowień sądu o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc domową:	x	x	x	x
a) do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	17	21	7	15
b) zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, w tym również o udzieleniu zabezpieczenia	-	-	-	-

Opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego w Zamościu.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) Powiat Zamojski realizuje poniższe programy mające na celu zmniejszenie zjawiska występowania przemocy domowej:

- „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”;
- „Powiatowy program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”.

Powiat Zamojski, zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 2 w/w ustawy realizuje „Powiatowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”.

Ponadto zgodnie z pkt 3.4.1. Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 stanowiącego załącznik do uchwały nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 (M.P. poz. 1232) opracowano „Powiatowy program psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”. Jednocześnie zgodnie z pkt 2.3.3. w/w Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 opracowano „Powiatowy program terapeutyczny i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”.

V. ANALIZA SWOT

5.1. Starzejące się społeczeństwo.

Mocne strony	Słabe strony
▪ Promowanie aktywnego starzenia się. ▪ Dostępność programów pozwalających na rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz zwiększenie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością. ▪ Możliwość wykorzystania tradycji kulturowych gmin Powiatu jako przestrzeni spotkań międzypokoleniowych. ▪ Rosnąca aktywność organizacji społecznych w szczególności działających na rzecz środowisk senioralnych. ▪ Wzrost aktywności i świadomości środowisk senioralnych. ▪ Dostrzeganie problemów osób starszych w środowisku lokalnym. ▪ Dostępność programów aktywizacji społecznej dla seniorów. ▪ Doświadczenie i wiedza: lata życia przynoszą bogactwo doświadczeń, mądrość życiową i specjalistyczną wiedzę. ▪ Umiejętności: posiadanie konkretnych umiejętności zawodowych, jak i miękkich (np. komunikatywność, umiejętność rozwiązywania problemów). ▪ Relacje: długoletnie więzi rodzinne, przyjacielskie i zawodowe. ▪ Siła charakteru: wytrwałość, odporność psychiczna, cierpliwość. ▪ Pozytywne nastawienie: optymizm, poczucie humoru, pozytywne spojrzenie na świat.	▪ Mniejsze możliwości uzyskanej przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny. ▪ Niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej, zbyt duże obciążenie zadaniami samorządu gminy. ▪ Marginalizacja potrzeb osób starszych. ▪ Niezadowalający poziom życia, samotność i izolacja społeczna osób starszych. ▪ Zwiększający udział osób starszych w populacji Powiatu. ▪ Niewystarczające ilości ośrodków dedykowanych osobom starszym na terenie Powiatu Zamojskiego. ▪ Utrzymujący się niekorzystny trend. ▪ Problem z mobilnością często wynikającą nie tylko z podeszłego wieku ale także i z chorób utrudniających funkcjonowanie. ▪ Problemy zdrowotne (miażdżyca, cukrzyca, osteoporoza) oraz schorzenia psychiczne (np. demencja, depresja). ▪ Utrata mobilności - związane z wiekiem ograniczenia fizyczne, które wpływają na samodzielność. ▪ Problemy z pamięcią – związane z procesem starzenia się. ▪ Uzależnienie od innych - w przypadku pogorszenia zdrowia, konieczność polegania na pomocy bliskich lub instytucji.
Szanse	Zagrożenia
▪ Dłuższe życie: nowe możliwości, jakie stwarza wydłużenie czasu życia.	▪ Samotność i izolacja: poczucie osamotnienia, wykluczenie z życia społecznego.

▪ Rozwój technologiczny: dostęp do nowych technologii, które ułatwiają życie (np. telemedycyna, aplikacje mobilne). ▪ Dostęp do usług: rozwój usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i wspierających. ▪ Aktywne życie społeczne: możliwość uczestniczenia w różnorodnych aktywnościach, klubach seniora. ▪ Dostęp do informacji: nowe możliwości zdobywania wiedzy i korzystania z zasobów online. ▪ Realizacja programów rządowych angażujących osoby starsze w życie społeczne.	▪ Choroby wieku starczego: wymienione już schorzenia fizyczne i psychiczne. ▪ Problemy finansowe: niskie świadczenia emerytalne, wysokie koszty leczenia. ▪ Wykluczenie społeczne: stygmatyzacja osób starszych, stereotypowe postrzeganie. ▪ Brak wsparcia: niewystarczające wsparcie ze strony rodziny lub państwa, brak odpowiedniej opieki. ▪ Izolacja i brak akceptacji osób starszych w środowisku lokalnym. ▪ Starzejące się społeczeństwo Powiatu – zjawisko, które będzie się nasilało w ciągu najbliższych lat.
---	--

5.2. Niepełnosprawność.

Mocne strony	Słabe strony
• Realizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych ogłaszanych przez PFRON. • Otrzymywanie środków PFRON zgodnie z algorytmem na zadaniu z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej. • Działalność 5 WTZ. • Wsparcie instytucjonalne (ŚDS, DPS, POW, COM). • Możliwość złożenia wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON przez system elektroniczny SOW. • Możliwość korzystania ze środowiskowego systemu wsparcia oferowanego przez OPS (Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, Opieka wytchnieniowa, Centra Opiekuńczo Mieszkalne (COM), Usługi opiekuńcze, Specjalistyczne usługi opiekuńcze np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Zasiłki stałe, Zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.	▪ Brak dostępu do usług, w tym opieki medycznej, rehabilitacji, edukacji, kultury poza miejscem zamieszkania z uwagi na słabo rozwinięty transport publiczny, zwłaszcza na obszarach wiejskich. ▪ Bariery architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu. ▪ Nieumiejętność korzystania z systemów teleinformatycznych. ▪ Brak miejsc pracy szczególnie dla osób opuszczających wtz. ▪ Niechęć pracodawców do umożliwienia odbycia praktyk, stażu dla uczestników wtz. ▪ Niewystarczające środki finansowe na działalność PZON. ▪ Niewystarczające środki PFRON. ▪ Niewystarczający dostęp mieszkańców do porady psychologa, psychiatry.

• działalność PPP i na bazie PPP ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego na obszarze powiatu obejmujących opieką dzieci z podejrzeniem niepełnosprawności od urodzenia. • Działalność PZON. • działalność PUP.	
Szanse	Zagrożenia
▪ Zmiana świadomości społecznej – wzrastająca akceptacja społeczeństwa dla osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym. ▪ Systematyczne likwidowanie barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się dla osób indywidualnych. ▪ Rozwój infrastruktury przyjaznej osobom niepełnosprawnym. ▪ Zwiększenie dotacji dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. ▪ Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. ▪ Możliwość uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności	▪ Mała aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych. ▪ Brak możliwości zatrudnienia dla osób opuszczających wtz. ▪ Wzrost liczby osób niepełnosprawnych w związku ze starzeniem się społeczeństwa i idący za tym wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, specjalistyczne.

5.3. Bezrobocie i walka z ubóstwem

Mocne strony	Słabe strony
▪ Stabilny system instytucji rynku pracy i pomocy społecznej. ▪ Profesjonalna kadra Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu i jednostek pomocy społecznej realizujących zadania aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy. ▪ Doświadczenie w zakresie pozyskiwania środków oraz umiejętność w realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. ▪ Bezpłatna dostępność do porad specjalistycznych.	▪ Utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia. ▪ Ograniczony poziom środków finansowych na aktywizację zawodową osób zarejestrowanych w PUP w Zamościu. ▪ Utrzymująca się na wysokim poziomie ilość osób długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych, bez kwalifikacji zawodowych, bezrobotnych do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia. ▪ Coraz częściej pojawiające się zjawisko lęku przed powrotem na rynek pracy. ▪ Niski poziom mobilności osób długotrwale bezrobotnych oraz powyżej 50 roku życia.
Szanse	Zagrożenia
▪ Poszerzenie zakresu i form współpracy z pracodawcami, organizacjami pozarządowymi i placówkami oświaty. ▪ Rozwój partnerstw na rzecz rynku pracy i poszerzenie partnerstw lokalnego i regionalnego rynku pracy; ▪ Stabilny poziom efektywności zatrudnieniowej po zrealizowanych formach wsparcia. ▪ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników PUP. ▪ Wdrażanie nowych usług i rozwiązań teleinformatycznych w celu usprawnienia obsługi osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz współpracy z partnerami rynku pracy. ▪ Realizacja projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz środków z rezerwy MRPiPS.	▪ Utrzymująca się wysoka stopa bezrobocia. ▪ Niewystarczająca liczba ofert pracy w stosunku do liczby osób zarejestrowanych w PUP w Zamościu. ▪ Uregulowania prawne nieuwzględniające specyfiki lokalnego rynku pracy. ▪ Wysoki odsetek osób bezrobotnych zainteresowanych wyłącznie ubezpieczeniem zdrowotnym. ▪ Powtarzające się na przestrzeni lat zawody deficytowe. ▪ Odpływ młodych, wykształconych ludzi z lokalnego rynku pracy. ▪ Niestabilna sytuacja geopolityczna. ▪ Istnienie „szarej strefy.”

▪ Nowe ustawowe formy pomocy pracodawcom oraz osobom bezrobotnym. ▪ Promocja działań instytucji rynku pracy oraz pomocy społecznej.	
--	--

5.4. Pomoc dziecku i rodzinie na poziomie powiatu.

Mocne strony	Słabe strony
▪ Zorganizowany system pieczy zastępczej na terenie powiatu zgodnie z obowiązującymi standardami w tym zakresie. ▪ Zabezpieczenie środków finansowych na wypłatę świadczeń dla pieczy zastępczej. ▪ Dostępność koordynatorów dla rodzin zastępczych. ▪ Funkcjonowanie dwóch placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego na poziomie obowiązujących standardów. ▪ Ukierunkowanie pracy w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na rzecz powrotu do rodziny naturalnej, umieszczenia w innej formie pieczy zastępczej bądź w rodzinie przysposabiającej. ▪ Udział kadry w specjalistycznych szkoleniach. ▪ Promocja rodzicielstwa zastępczego. ▪ Bieżące dokonywanie diagnozy potrzeb w kierunku ich modyfikacji, identyfikacji celów i możliwości ich realizacji. ▪ Współpraca z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i innymi instytucjami zajmującymi się opieką nad dzieckiem i rodziną. ▪ Diagnoza i terapia psychologiczna oraz logopedyczna dzieci, konsultacje, instruktaż i warsztaty dla rodziców prowadzone przez specjalistów PPP.	▪ Brak osób chętnych do tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej. ▪ Mała liczba rodzin zastępczych, zawodowych, w tym specjalistycznych; ▪ Niewystarczająca współpraca z sądem i kuratorami. ▪ Niskie kompetencje rodziców zastępczych w rozwiązywaniu problemów dzieci przebywających w pieczy zastępczej; ▪ Małe zaangażowanie rodzin zastępczych w podnoszenie swoich kwalifikacji. ▪ Brak rodzin pomocowych i wspierających. ▪ Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie pieczy zastępczej.

Szanse	Zagrożenia
- Możliwość pozyskiwania kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej. - Możliwość podejmowania działań w kierunku zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób i rodzin. - Wsparcie Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy. - Możliwość podejmowania działań w kierunku zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.	- Ubożenie i dysfunkcjonalność rodzin, co prowadzi do niewydolności wychowawczych. - Brak chęci współpracy przez rodziny znajdujące się w kryzysie w kwestii poprawy sytuacji opiekuńczo – wychowawczej. - Brak ofert w kierunku aktywizacji zawodowej.

5.5. Przemoc domowa.

Mocne strony	Słabe strony
- Dostępna całodobowo baza miejsc schronienia dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepleszynie. - Realizacja „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025”. - Realizacja „Powiatowego programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025.” - Realizacja „Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025.”	- Zjawisko przemocy domowej silnie zakorzenione w obyczajowości oraz utrwalone i podtrzymywane przez mity i stereotypy. - Brak pełnej koordynacji działań poszczególnych służb. - Brak lokalnego spójnego systemu współpracy i przepływu informacji między podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą. - Brak środków finansowych na szkolenia specjalistyczne.

▪ Realizacja „Powiatowego programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025.” ▪ Realizacja „Powiatowego programu terapeutycznego i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową w Powiecie Zamojskim na lata 2022 – 2025.” ▪ Działania gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz powołane do działania zespoły interdyscyplinarne przyczyniają się do rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.	
Szanse	Zagrożenia
▪ Realizacja na poziomie powiatu oraz gmin spójnych systemów profilaktyki mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej. ▪ Wysoki poziom posiadanych kompetencji kadry bezpośrednio pracującej z osobami dotkniętymi przemocą oraz trudną młodzieżą. ▪ Edukacja społeczna na temat zjawiska przemocy domowej.	▪ Słaba kondycja ekonomiczna rodzin. ▪ Negatywne wzorce zachowań społecznych. ▪ Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin. ▪ Problemy alkoholowe członków rodzin.

VI. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU

6.1. Wizja rozwoju społecznego.

W czasie opracowania oraz analizy problemów występujących w Powiecie Zamojskim określono pożądany stopień rozwoju społecznego w perspektywie kolejnych 10 lat, tj. wizję tego rozwoju :

Powiat zamojski obszarem zrównoważonego rozwoju o dużej atrakcyjności społecznej i aktywności obywatelskiej.

Wizja ta ma na celu osiągnięcie wysokiego poziomu życia mieszkańców oraz równy dla wszystkich dostęp do oferowanych dóbr i usług, co w konsekwencji przyczyni się do atrakcyjności powiatu. Na zadowolenie mieszkańców w dużym stopniu wpływa dostęp do edukacji, instytucji i usług pomocowych, pośrednictwa pracy, świadczeń zapewniających bezpieczeństwo i pomoc medyczną, dostępność infrastrukturalną i komunikacyjną (poprzez usuwanie barier architektonicznych w instytucjach użyteczności publicznej oraz gospodarstwach domowych osób niepełnosprawnych, osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób wykluczonych z terenu Powiatu Zamojskiego.

Działania we wszystkich płaszczyznach życia społecznego będą skuteczne, gdy zaangażują się w nie wszyscy zainteresowani, również mieszkańcy, którzy poprzez swoją aktywność będą mieli znaczący wpływ na rozwój powiatu.

6.2. Cele strategiczne oraz kierunki niezbędnych działań.

Określono cele i zadania do realizacji ze źródłami finansowania oraz terminami i wskaźnikami monitorowania. Określono cztery główne cele strategiczne rozwiązywania problemów społecznych w powiecie zamojskim na lata 2021 – 2025:

- I. AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW POWIATU
- II. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU WSPIERANIE RODZINY DZIECKA ORAZ OSÓB STARSZYCH.
- III. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZMNIEJSZENIE SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE ZAMOJSKIM.
- IV. STWARZANIE WARUNKÓW UMOŻLIWIAJĄCYCH OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM WŁĄCZENIE SIĘ LUB CAŁKOWITY POWRÓT DO CZYNNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM ZAPOBIEGAJĄCYM MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.
- V. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI.
- VI. REINTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ.

Tabela 72 Określenie celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań.

Lp.	Cel strategiczny	Kierunki niezbędnych działań
I.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu.	1.Przeciwdziałanie skutkom wykluczenia społecznego osób spowodowanego pozostawaniem bez pracy w powiecie zamojskim.
II.	Podejmowanie działań mających na celu wspieranie rodziny, dziecka oraz osób starszych.	1. Pomoc dla rodziny i dziecka.
		2.Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej.
		3.Zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym.
III.	Zwiększenie skuteczności i efektywności podejmowanych działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Zamojskim.	1.Zintensyfikowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą domową, osób stosujących przemoc domową oraz na rzecz osób bezpośrednio pracujących z osobami stosującymi przemoc.
IV.	Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się lub całkowity powrót do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym zapobiegającym marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.	1.Ograniczanie, łagodzenie skutków niepełnosprawności, integracja ze środowiskiem oraz wsparcie dla osób z otoczenia osób niepełnosprawnych. 2.Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do kształcenia i edukacji. 3.Rehabilitacja zawodowa -wspieranie działań na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. 4.Zwiększenie dostępności pomocy oferowanej w ramach zadań i programów finansowanych ze środków PFRON.

V.	Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	1.Zapewnienie dostępności w zakresie architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym w celu umożliwienia uczestniczenia w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.
VI.	Reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.	1.Utworzenie systemu wsparcia dla procesu reintegracji osób wykluczonych i znajdujących się w trudnej sytuacji zawodowej.

Tabela 73 Aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu.

Lp.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania /
1.	Przeciwdziałanie skutkom wykluczenia społecznego osób spowodowanego pozostawaniem bez pracy w Powiecie Zamojskim.	1.1. Realizacja programów rynku pracy.	PUP Zamość	2026 – 2035	1.1.1. Liczba realizowanych programów oraz osiągnięcie zakładanych w nich wskaźników efektywności zatrudnieniowej.	35	Europejski Fundusz Społeczny Plus (FELU), Fundusz Pracy, środki Funduszu Pracy z rezerwy MRPiPS oraz Programy Regionalne.

Objaśnienia skrótów: PUP Zamość – Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu.

Tabela 74 Podejmowanie działań mających na celu wspieranie rodziny, dziecka oraz osób starszych.

Lp.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania
1.	Pomoc dla rodziny i dziecka.	1. Wsparcie rodziców w ich zadaniach wychowawczych.	PPP Zamość	2026 - 2035	1.1.1.Liczba udzielonych form pomocy (konsultacji i porad). 1.1.2.Liczba osób uczestniczących w warsztatach umiejętności wychowawczych, np. „Szkoła dla rodziców.” 1.1.3.Liczba osób uczestniczących w prelekcjach.	7000 250 300	budżet PZ
		1.2.Diagnoza przyczyn trudności szkolnych i wychowawczych.	PPP Zamość	2026 - 2035	1.2.1.Liczba wydanych opinii z zaleceniami dla nauczycieli i rodziców.	1700	budżet PZ

		1.3.Wsparcie dzieci w wieku 0-6 z zaburzeniami rozwoju i ich rodziców.	PPP Zamość-wiodący ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy – zadanie w ramach programu „Za życiem” realizowane przez PPP	2026 - 2035	1.3.1.Liczba wydanych opinii wczesnego wspomaganie rozwoju. 1.3.2.Liczba godzin przepracowanych z rodzicami. 1.3.3.Liczba dzieci, które zostały objęte zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju.	250 500 50	budżet PZ
		1.4.Diagnoza potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, wydawanie dokumentów z zaleceniami dla szkół i placówek oświatowych.	PPP Zamość	2026 – 2035 2026 -2035	1.4.1.Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i zajęć rewalidacyjno – wychowawczych. 1.4.2.Liczba orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania.	560 120	budżet PZ

		1.5. Doradztwo zawodowe dla młodzieży, w tym osób niepełnosprawnych w wyborze odpowiedniej szkoły i zawodu.	PPP Zamość	2026 - 2035	1.5.1.Liczba osób objętych doradztwem zawodowym.	500	budżet PZ
		1.6. Wsparcie nauczycieli i specjalistów szkolnych w ich zadaniach wychowawczych oraz dydaktycznych na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami i problemami.	PPP Zamość	2026 - 2035	1.6.1.Liczba osób objętych warsztatami i szkoleniami. 1.6.2.Liczba spotkań sieci współpracy dla psychologów i pedagogów szkolnych. 1.6.3.Liczba porad i konsultacji indywidualnych.	240 40 500	budżet PZ
2.	Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej.	2.1. Promocja rodzicielstwa zastępczego.	PCPR Zamość – Organizator rodzinnej pieczy zastępczej	2026 - 2035	2.1.1.Liczba nowych form rodzinnej pieczy zastępczej.	30	budżet PZ

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035

3.	Zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym.	3.1.Program Wieloletni „Senior+”.	PZ	2026 - 2035	3.1.1.Liczba zrealizowanych programów.	5	budżet państwa, PZ
----	---	-----------------------------------	----	-------------	--	----------	--------------------

Objaśnienia skrótów: PZ – Powiat Zamojski; PCPR w Zamościu – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu; PPP w Zamościu – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.

Tabela 75 Zwiększenie skuteczności i efektywności podejmowanych działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Zamojskim.

Lp.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania
1.	Zintensyfikowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą domową, osób stosujących przemoc domową oraz na rzecz osób bezpośrednio pracujących z osobami stosującymi przemoc.	1.1. Realizacja Powiatowych Programów przeciwdziałania przemocy domowej w Powiecie Zamojskim.	POIK Szczepieszyn DDz Nr 1 i Nr 2 Zwierzyńiec; PPP Nr 2 Zamość; ZSiPO Zwierzyńiec; ZS Nr2 Szczepieszyn.	2026 – 2035	1.1.1. Liczba realizowanych programów.	6	budżet państwa, PZ

		1.2. Realizacja Programu Ośłonowego Ministra ds. Równości Wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy domowej jako przemocy ze względu na płeć	POIK Szczepieszyn	2026 – 2035	1.2.1. Liczba realizowanych edycji programu.	5	budżet państwa, PZ
--	--	--	-------------------	-------------	--	---	--------------------

Objaśnienia skrótów: PZ – Powiat Zamojski; PCPR Zamość – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu; POIK Szczepieszyn – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie; DDz Nr1 i Nr 2 Zwierzyniec – Dom Dziecka Nr 1 i Nr 2 w Zwierzyncu; ZSiPO Zwierzyniec – Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Zwierzyncu; ZS Nr 2 Szczepieszyn – Zespół Szkół Nr 2 im. Dr Z. Klukowskiego w Szczepieszynie; PPP Zamość – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.

Tabela 76 Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączanie się lub całkowity powrót do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym zapobiegając marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

L p.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania
1.	Ograniczanie, łagodzenie skutków niepełnosprawności integracja ze środowiskiem oraz wsparcie dla osób z otoczenia osób niepełnosprawnych.	1.1. Dofinansowanie wniosków z zakresu rehabilitacji społecznej o udzielenie dofinansowań ze środków PFRON (przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny, likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych, sport, kultura, turystyka i rekreacja).	PCPR Zamość	2026-2035	1.1.1.Liczba zrealizowanych wniosków.	10 200	Środki PFRON
		1.2. Realizacja wniosków w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł I.	PCPR Zamość	2026 - 2035	1.2.1. Liczba zrealizowanych wniosków.	1 150	Środki PFRON
		1.3. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w WTZ.	PCPR Zamość PZ, Gminy	2026 - 2035	1.3.1. Liczba uczestników WTZ	194	Środki PFRON budżet PZ, Gmin

		1.4. Realizacja nowoogłaszanych programów PFRON (np. „Mieszkanie dla absolwenta”, „Dostępne mieszkanie”).	PCPR Zamość	2026 - 2035	1.4.1. Liczba zrealizowanych wniosków w poszczególnych programach.	5	Środki PFRON
		1.5. Prowadzenie mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków w ramach programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem.”	POIK Szczebrzeszyn	2026 - 2035	1.5.1. Liczba osób korzystających z mieszkań treningowych.	5	budżet państwa
		1.6. Utworzenie i prowadzenie środowiskowego domu samopomocy typu D na terenie Powiatu Zamojskiego.	PZ, PCPR Zamość	2023 - 2035	1.6.1. Liczba osób korzystających z usług środowiskowego domu samopomocy typu D	120	budżet państwa
		1.7. Dostosowanie liczby miejsc w domach pomocy społecznej zgodnie z procesem deinstytucjonalizacji.	PZ	2023 - 2025	1.7.1. Liczba dostosowanych miejsc w domach pomocy społecznej w Powiecie Zamojskim.	250	budżet PZ
2.	Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami	2.1. Realizacja programu PWRMR III	PCPR Zamość PZ Gminy	2026 - 2035	2.1.1. Liczba zrealizowanych projektów	20	Środki PFRON budżet PZ, Gmin

	zwłaszcza tych mieszkających w regionach słabiej rozwiniętych, poprzez zwiększenie ich dostępu do rehabilitacji zawodowej i społecznej						
3.	Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do kształcenia i edukacji	3.1. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym - Realizacja wniosków w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł II	PCPR Zamość	2026-2035	3.1.1.Liczba zrealizowanych wniosków	600	Środki PFRON
4.	Wspieranie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	4.1. Realizacja programu PWRMR III – obszar G	PUP Zamość	2026-2035	4.1.1. Liczba osób zatrudnionych	10	Środki PFRON

		4.2. Dofinansowanie wniosków z środków PFRON z zakresu rehabilitacji zawodowej (Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej).	PUP Zamość	2026 - 2035	4.2.1. Liczba osób zatrudnionych	30	Środki PFRON
5.	Zwiększenie dostępności pomocy oferowanej w ramach realizowanych zadań i programów.	5.1. Możliwość składania wniosków w Systemie SOW co umożliwi osobom niepełnosprawnym aplikowanie o dofinansowanie ze środków PFRON bezpośrednio za pomocą systemu informatycznego.	PCPR Zamość	2026 – 2035	5.1.1. Liczba osób, które złożyły wniosek za pośrednictwem SOW	150	Środki PFRON

		5.2. Program komputerowy do obsługi osób głuchych Tłumacz Migam – usługa natychmiastowego połączenia wideo z tłumaczem języka migowego z poziomu przeglądarki internetowej	PUP Zamość	2026-2025	5.2.1 Liczba osób, które skorzystały z programu	130	budżet FP
--	--	--	------------	-----------	---	------------	-----------

Objaśnienia skrótów: PZ – Powiat Zamojski,; PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; FP – Fundusz Pracy; PCPR Zamość – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, POIK Szczepieszyń – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszyń; PUP Zamość – Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, Warsztat Terapii Zajęciowej w Dominikanówce, Warsztat Terapii Zajęciowej w Zwierzyńcu, Warsztat Terapii Zajęciowej w Rozłopach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Komarowie Osadzie z siedzibą w Wolicy Brzozowej, Warsztat Terapii Zajęciowej w Lipinie Starej.

Tabela 77 Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Lp.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/ e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania /
1.	1. Zapewnienie dostępności w zakresie architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym w celu umożliwienia uczestniczenia w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.	1.1. Możliwość skorzystania z aplikacji Tłumacz Migam – dla osób odwiedzających urząd, jak i pracowników 1.2. Zapewnienie pętli indukcyjnej w miejscu obsługi interesanta. 1.3. Zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy 1.4 Dostosowanie dokumentów elektronicznych do wymagań ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r.	PZ	2026 – 2035	1.1.1. Liczba zrealizowanych projektów	3	budżet PZ

		o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych					
--	--	--	--	--	--	--	--

Objaśnienia skrótów: PZ – Powiat Zamojski

Tabela 78 Reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej

Lp.	Kierunki niezbędnych działań	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny/e za realizację działań	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji działań	Planowana końcowa wartość wskaźnika	Ramy finansowe/ źródło finansowania /
1.	Utworzenie systemu wsparcia dla procesu reintegracji społeczno – zawodowej osób wykluczonych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.	1.1. Utworzenie jednostki mającej na celu reintegrację społeczno – zawodową osób wykluczonych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej	PZ PCPR Zamość	2026 – 2035	1.1.1. Liczba utworzonych jednostek.	1	budżet PZ

Objaśnienia skrótów: PZ – Powiat Zamojski, PCPR Zamość – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.

VII. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

7.1. Monitoring i system aktualizacji strategii.

Zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, trendy, potrzeby i oczekiwania społeczne, a także treści nadrzędnych dokumentów strategicznych lub wytyczne dotyczące źródeł dofinansowań zewnętrznych mogą spowodować konieczność zmian zapisów strategii w okresie jej obowiązywania.

Zgodnie z § 2 pkt 2, 3 i 4 załącznika Nr 2 do Zarządzeniem Starosty Zamojskiego Nr 36/2025 z dnia 12 maja 2025 roku Zespół ds. opracowania i realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 :

- zbiera się na posiedzeniach co najmniej raz w roku kalendarzowym, najpóźniej do końca II kwartału w celu przeanalizowania i dokonania oceny stopnia realizacji działań i osiągania zaplanowanych celów oraz ewentualnego wprowadzenia korekt lub zmian;
- opracuje roczne sprawozdanie wraz z oceną realizacji zadań ujętych w Strategii, które przedłoży Staroście Zamojskiemu;
- opracuje raport końcowy z realizacji zadań ujętych w Strategii w terminie do roku od jej zakończenia.

7.2. Proces wdrażania i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2035.

Proces wdrażania Strategii odbywać się będzie poprzez realizację przedstawionych w niej celów strategicznych, kierunków niezbędnych działań oraz sposobów realizacji. Bardzo istotne w zakresie wdrażania strategii jest zaplanowanie procesu monitorowania, który pozwala na rozpoczęcie realizacji zadań, modyfikowanie już prowadzonych oraz dokonywanie oceny skuteczności zakończonych zadań.

Etapy wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 przedstawiają się następująco:

Etap I – podjęcie uchwały Rady Powiatu w Zamościu w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035;

Etap II – opublikowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026 – 2035 na stronach internetowych, mediach społecznościowych oraz przekazanie przez koordynatora dokumentu Strategii realizatorom, jednostkom umiejscowionym w Strategii;

Etap III – realizacja zadań określonych w Strategii przez podmioty odpowiedzialne;

Etap IV – sprawozdawczość z realizacji zadań przez podmioty wskazane jako źródła wskaźników.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA/ RAMY FINANSOWE

8.1. Źródła finansowania

Środki finansowe na działania zaplanowane w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026 – 2035 będą pochodzić:

- z budżetu Powiatu Zamojskiego,
- z budżetu państwa,
- z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z budżetów samorządów gminnych,

- z funduszy europejskich,
- z innych programów i grantów.

Zakłada się, że cele i działania Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej Powiatu Zamojskiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek. Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej powiatu.

8.2. Ramy finansowe

Powiat Zamojski realizując politykę społeczną podejmuje szereg działań w celu zapewnienia mieszkańcom powiatu pomocy i wsparcia w zakresie rozwiązywania istotnych problemów. Struktura osiąganych dochodów budżetowych jest uzależniona od polityki finansowej państwa, której kierunki i zasady określają ustawy o budżecie. Wielkość kwot prognozowanych na realizację założonych przez powiat celów polityki społecznej w latach 2026 – 2035 przedstawia poniższe zestawienie zawarte w Tabeli nr 79.

Tabela 79 Budżet Powiatu Zamojskiego z wyodrębnieniem wydatków na pomoc społeczną oraz oświatę – prognoza na lata 2026-2035

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Dochody Ogółem	162 943 869	167 180 410	171 359 920	175 472 558	179 508 427	183 457 612	187 310 222	191 056 427	194 877 555	198 775 106
Wydatki ogółem w tym:	169 702 780	174 115 052	178 467 929	182 751 159	186 954 436	191 067 433	195 079 849	198 981 446	202 961 075	207 020 297
Szkoły ponadgimnazjalne/ ponadpodstawowe	18 654 578	19 139 597	19 618 087	20 088 921	20 550 966	21 003 088	21 444 153	21 873 036	22 310 496	22 756 706
Domy pomocy społeczne	27 926 315	28 652 399	29 368 709	30 073 559	30 765 250	31 442 086	32 102 370	32 744 417	33 399 305	34 067 292
Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 705 287	1 749 625	1 793 365	1 836 406	1 878 643	1 919 973	1 960 293	1 999 499	2 039 489	2 080 279
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu	2 537 826	2 603 810	2 668 905	2 732 959	2 795 817	2 857 325	2 917 329	2 975 675	3 035 189	3 095 892
Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie	976 563	1 001 953	1 027 002	1 051 650	1 075 838	1 099 506	1 122 596	1 145 048	1 167 949	1 191 308
Dzienny Dom „Senior +” w Krasnobrodzie	746 807	766 224	785 379	804 228	822 726	840 826	858 483	875 653	893 166	911 029
Warsztaty terapii zajęciowej	930 608	954 804	978 674	1 002 162	1 025 212	1 047 766	1 069 769	1 091 165	1 112 988	1 135 248
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 2 w Zamościu	2 917 826	2 993 690	3 068 532	3 142 177	3 214 447	3 285 165	3 354 153	3 421 236	3 489 661	3 559 454
Rodziny zastępcze	2 492 965	2 557 782	2 621 726	2 684 648	2 746 395	2 806 815	2 865 758	2 923 074	2 981 535	3 041 166
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	4 932 761	5 061 012	5 187 538	5 312 039	5 434 216	5 553 768	5 670 397	5 783 805	5 899 481	6 017 471
PFRON	9 043 075	9 278 194	9 510 149	9 738 393	9 962 376	10 181 548	10 395 361	10 603 268	10 815 333	11 031 640

Dane przekazane przez Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Zamościu.

Dane przekazane przez Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu w zakresie ram finansowych przeznaczonych na realizację zadań ujętych w Strategii :

Program komputerowy do obsługi osób głuchych Tłumacz Migam – usługa natychmiastowego połączenia wideo z tłumaczem języka migowego z poziomu:

➤ 2026 r. – 1476,00 zł

➤ 2035 r. – 3000,00 zł

Program PWRMR III - obszar G

➤ 2026 r. – 75 000,00

➤ 2035 r. – 225 000,00

Dofinansowanie wniosków z środków PFRON z zakresu rehabilitacji zawodowej (Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej).

➤ 2026 r. - 190 000,00 zł

2035 r. – 300 000,00 zł

Realizacja programów rynku pracy.

Biorąc pod uwagę, że limity środków przeznaczonych na przeciwdziałanie bezrobociu na obszarze działania Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu przyznawane są na dany rok kalendarzowy, a przypadku środków rezerwy MRPiPS w trakcie trwania roku, trudno jest przewidzieć, jakim budżetem na aktywizację osób bezrobotnych w danym roku będzie dysponował PUP w Zamościu. Opierając się jednak na latach ubiegłych oraz prognozowanym trendzie spadkowym, jeśli chodzi o limity środków przeznaczonych dla urzędów pracy, można założyć, że ramy finansowe kształtować się będą w przedziale 18 000 000 zł w roku do 2026 do 23 000 000 zł w roku 2035. Jest to jednak tylko i wyłącznie wartość szacunkowa, która w związku z tym, iż jest wypadkową wielu składowych może w mniejszym lub większym stopniu różnić się w zależności od środków przyznanych.

ZAKOŃCZENIE

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2035 obejmuje wszystkie obszary polityki społecznej.

Realizacja założeń Strategii przyczyni się do rozwoju oraz poprawy ogólnej sytuacji społecznej mieszkańców Powiatu Zamojskiego.

Strategia powstała w szczególności z myślą o osobach i rodzinach w najsłabszej społecznej kondycji: niepełnosprawnych, starszych, grupach zagrożonych marginalizacją społeczną. Podejmowane działania pomogą wyeliminować ograniczenia związane z ich funkcjonowaniem w środowisku.

Strategia zakłada działania długofalowe polegające na inwestowaniu w kapitał ludzki, zmierzając do poprawy sytuacji materialnej osób i rodzin. Realizacja zakładanych celów w Strategii ma przyczynić się również do zwiększenia aktywności organizacji, instytucji działających w obszarze pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rynku pracy oraz służby rozwoju gospodarczemu i społecznemu powiatu.

Powyższy dokument będzie poddawany okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom, związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, potrzebami powiatu oraz wymogami prawa.

Spis tabel:

Tabela 1 Dane demograficzne	3
Tabela 2 Problemy społeczne według oceny respondentów występujące na terenie Powiatu Zamojskiego oraz ich stopień nasilenia	4
Tabela 3 Problemy społeczne najczęściej występujące w Powiecie Zamojskim	5
Tabela 4 Rodziny/ osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją wstępujące w Powiecie Zamojskim	6
Tabela 5 Negatywne zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży w Powiecie Zamojskim	6
Tabela 6 Problemy społeczne dotyczące osób starszych w Powiecie Zamojskim	7
Tabela 7 Problemy społeczne z jakimi najczęściej zmagają się osoby niepełnosprawne w Powiecie Zamojskim	7
Tabela 8 Działania umożliwiające osobom niepełnosprawnym zwiększenie zaangażowania w życie społeczne w Powiecie Zamojskim.	8
Tabela 9 Główne powody bezrobocia na terenie Powiatu Zamojskiego.	8
Tabela 10 Aktualna sytuacja rynku pracy w Powiecie Zamojskim	9
Tabela 11 Sytuacja na rynku pracy w ciągu kilku najbliższych lat	9
Tabela 12 Zjawiska na rynku pracy mające negatywny wpływ na zatrudnienie	10
Tabela 13 Działania przyczyniające się do spadku bezrobocia w Powiecie Zamojskim	10
Tabela 14 Problemy w obszarze opieki zdrowotnej	11
Tabela 15 Problemy jakie występują w obszarze edukacji na terenie Powiatu Zamojskiego	11
Tabela 16 Występowanie zjawiska przemocy domowej	12
Tabela 17 Przyczyny przemocy domowej w Powiecie Zamojskim	12
Tabela 18 Działania jakie należy podejmować wobec ofiar przemocy domowej	12
Tabela 19 Działania jakie powinien podjąć samorząd powiatowy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych.	13
Tabela 20 STOPA BEZROBOCIA ROK 2024	17
Tabela 21 Mieszkańcy powiatu w rozbiciu na poszczególne gminy (stan na koniec roku 2024) ..	18
Tabela 22 Prognozowana liczba ludności – Powiat zamojski	19
Tabela 23 Wykaz aptek zlokalizowanych na terenie Powiatu Zamojskiego na dzień 30 czerwca 2025r.	39
Tabela 24 Działalność Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu w latach 2021-2024	43
Tabela 25 Dane Centrum Zdrowia Psychicznego dot. leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2021-2024	44
Tabela 26 Dienne Domy oraz Kluby Seniora w Powiecie Zamojskim	49
Tabela 27 Przedział wiekowy wśród seniorów decydujących się na studiowanie w latach 2021-2024	51
Tabela 28 Podział na płeć osób korzystających z zajęć Zamojskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w latach 2021-2024	51
Tabela 29 Osoby niepełnosprawne prawnie i niepełnosprawne tylko biologicznie	54
Tabela 30 Osoby niepełnosprawne prawnie	54
Tabela 31 Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie	54
Tabela 32 Liczba wniosków złożonych o wydanie orzeczenia przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu w latach 2022-2024	55
Tabela 33 Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu wg stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 r. życia	55
Tabela 34 Liczba orzeczeń wydanych w latach 2022-2024 dla osób do 16 r. życia	56
Tabela 35 Przyczyny wydania orzeczenia dla osób do 16 r. życia.	56
Tabela 36 Przyczyny wydania orzeczenia dla osób powyżej 16 r. życia	57

<u>Tabela 37 Powody ubiegania się w latach 2022-2024 o uzyskanie orzeczenia.....</u>	58
<u>Tabela 38 Dofinansowanie udzielone osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu w latach 2022-2024 na następujące zadania:</u>	59
<u>Tabela 39 Liczba i rodzaj orzeczeń wydanych przez poradnię w latach 2022-2023.....</u>	60
<u>Tabela 40 Stopa bezrobocia [%] w kraju, województwie lubelskim oraz na obszarze działania PUP Zamość w latach 2021 – 2024</u>	61
<u>Tabela 41 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zamościu na tle województwa lubelskiego i kraju w latach 2021 – 2024</u>	62
<u>Tabela 42 Liczba osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego prawem do zasiłku w ujęciu liczbowym i procentowym w latach 2021-2024.....</u>	62
<u>Tabela 43 Tabela Liczba osób bezrobotnych w powyższym przedziale wiekowym.....</u>	62
<u>Tabela 44 Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim wg wieku w latach 2021 – 2024 w ujęciu procentowym</u>	63
<u>Tabela 45 Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim wg wykształcenia w latach 2021 – 2024</u>	63
<u>Tabela 46 Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024 w ujęciu procentowym.....</u>	64
<u>Tabela 47 Liczba osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego wg czasu pozostawania w ewidencji w latach 2021 – 2024.....</u>	64
<u>Tabela 48 Liczba osób bezrobotnych z powiatu zamojskiego wg czasu pozostawania w ewidencji w ujęciu procentowym w latach 2021 – 2024</u>	64
<u>Tabela 49 Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim wg stażu pracy w latach 2021 – 2024</u>	65
<u>Tabela 50 Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim w wg stażu pracy w ujęciu procentowym w latach 2021-2024</u>	65
<u>Tabela 51 Wybrane kategorie osób bezrobotnych ujęte w Art.69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia na przestrzeni lat 2021-2024.....</u>	66
<u>Tabela 52 Wybrane kategorie osób bezrobotnych ujęte w Art.69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia na przestrzeni lat 2021-24 w ujęciu procentowym</u>	66
<u>Tabela 53 Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim bez doświadczenia zawodowego w ujęciu liczbowym i procentowym w latach 2021-2024.....</u>	66
<u>Tabela 54 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024.</u>	67
<u>Tabela 55 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024 z podziałem na stopień niepełnosprawności.....</u>	67
<u>Tabela 56 Liczba ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w PUP Zamość i powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024</u>	67
<u>Tabela 57 Struktura ofert pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 - 2024.....</u>	68
<u>Tabela 58 Realizacja form wsparcia w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024.....</u>	68
<u>Tabela 59 Zawody deficytowe w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024</u>	69
<u>Tabela 60 Zawody nadwyżkowe w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024</u>	71
<u>Tabela 61 Główne powody przyznanej pomocy przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu zamojskiego</u>	73
<u>Tabela 62 Instytucjonalna piecza zastępcza.</u>	75
<u>Tabela 63 Rodzinna piecza zastępcza.....</u>	76
<u>Tabela 64 Przyczyny przebywania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024.....</u>	77
<u>Tabela 65 Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2021/2022 – 2022/2023 – 2023/2024</u>	78
<u>Tabela 66 Dane dotyczące osób i rodzin doznających przemocy domowej, korzystających</u>	

<u>z pomocy ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024..</u>	82
<u>Tabela 67 Dane dotyczące liczby zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu będącego przyczyną rozpadu życia rodzinnego oraz będącego przyczyną przemocy domowej z terenu Powiatu Zamojskiego w latach 2021 – 2024.....</u>	83
<u>Tabela 68 Dane dotyczące osób i rodzin doznających przemocy domowej, które korzystały z pomocy POIK w Szczepieszynie w latach 2021 – 2024</u>	84
<u>Tabela 69 Dane dotyczące osób i rodzin doznających przemocy domowej, z terenu Powiatu Zamojskiego, które korzystały z pomocy SOW w Tyszowcach w latach 2021 – 2024.....</u>	86
<u>Tabela 70 Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących stosowania przemocy domowej przekazanych do Prokuratury Rejonowej w Zamościu w latach 2021 – 2024.....</u>	87
<u>Tabela 71 Liczba spraw zarejestrowanych o czyn z art. 207 kk przez Sąd Rejonowy w Zamościu II Wydział karny w latach 2021 – 2024.....</u>	87
<u>Tabela 72 Określenie celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań.....</u>	97
<u>Tabela 73 Aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu.....</u>	99
<u>Tabela 74 Podejmowanie działań mających na celu wspieranie rodziny, dziecka oraz osób starszych.....</u>	100
<u>Tabela 75 Zwiększenie skuteczności i efektywności podejmowanych działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Zamojskim.</u>	104
<u>Tabela 76 Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączanie się lub całkowity powrót do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym zapobiegając marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.....</u>	106
<u>Tabela 77 Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....</u>	111
<u>Tabela 78 Reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej</u>	113
<u>Tabela 79 Budżet Powiatu Zamojskiego z wyodrębnieniem wydatków na pomoc społeczną oraz oświatę – prognoza na lata 2026-2035</u>	116

Spis treści

Wstęp.....	2
I. METODOLOGIA.....	3
II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU	15
2.1. Dane sytuacji demograficznej i społecznej.	18
III. ZASOBY INSTYTUCJONALNE ORAZ PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE ZAMOJSKIM.....	20
3.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.	21
3.2. Dom Pomocy Społecznej im. św. Siostry Faustyny w Krasnobrodzie	31
3.3. Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie	31
3.4. Dom Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach	31
3.5. Dom Pomocy Społecznej w Majdanie Wielkim.....	32
3.6. Środowiskowy Dom Samopomocy „Krok dalej” w Białobrzegach.....	33
3.7. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Krasnobrodzie	34
3.8. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie.....	35
3.9. Dzienny Dom „Senior+” w Krasnobrodzie	35
3.10. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	36
3.11. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu.....	36
3.12. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu.	37
3.13. Dom Dziecka Nr 1 i Nr 2 w Zwierzyńcu.....	37
3.14. Edukacja	38
3.15. Ochrona zdrowia.....	39
3.15.1. Zdrowie psychiczne	43
3.16. Nieodpłatne usługi: pomoc prawna, porady obywatelskie, mediacja	45
4. Współpraca z organizacjami pożytku publicznego	47
IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ZAMOJSKIM.....	48
4.1. Starzejące się społeczeństwo.	48
4.2. Niepełnosprawność.....	51
4.3. Bezrobocie i walka z ubóstwem.	60
4.3.1. Stopa bezrobocia.....	60
4.3.2. Liczba osób bezrobotnych	61
4.3.3. Stan i struktura bezrobocia.....	62
4.3.4. Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia. Oferty pracy.	66
4.3.5. Zawody deficytowe i nadwyżkowe.....	68
4.3.6. Walka z ubóstwem.	71
4.4. Pomoc dziecku i rodzinie na poziomie powiatu.	74
4.4.1. Instytucjonalna piecza zastępcza.	74

4.4.2. Rodzinna piecza zastępcza.....	75
4.5. Przemoc domowa	79
V. ANALIZA SWOT	88
5.1. Starzejące się społeczeństwo.	88
5.2. Niepełnosprawność.....	89
5.3. Bezrobocie i walka z ubóstwem	91
5.4. Pomoc dziecku i rodzinie na poziomie powiatu.	92
5.5. Przemoc domowa.	93
VI. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU	95
6.1. Wizja rozwoju społecznego.....	95
6.2. Cele strategiczne oraz kierunki niezbędnych działań.....	95
VII. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII	113
7.1. Monitoring i system aktualizacji strategii.....	113
7.2. Proces wdrażania i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2035.	113
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA/ RAMY FINANSOWE	113
8.1. Źródła finansowania	114
8.2. Ramy finansowe	114
ZAKOŃCZENIE	116